

Χρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Asociatia
PRO REFUGIU

CSD
CENTER FOR
THE STUDY OF
DEMOCRACY

ΑσOCIαCIα
ΔΕΜΟΚΡΑΤΙΑ
Σταμάτος 51 56 12

CENTRE FOR
EUROPEAN
CONSTITUTIONAL
LAW
ΣΤΑΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΕΜΕΤΩΝ ΨΑΦΙΣΜΑΤΩΝ

CILD

Italian Coalition
for Civil Liberties and Rights

trabe
Think Tech

ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΘΕΝΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ
ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Μάρτιος 2019

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

- **Alina Mosneagu**, Δικαστής στο Εφετείο του Βουκουρεστίου, Ρουμανία
- **Silvia Berbec**, Πρόεδρος της Ένωσης ProRefugi, Μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου του Βουκουρεστίου, Ρουμανία
- **Gabriela Ionescu**, Ψυχολόγος της Ένωσης Pro Refugi, Ρουμανία
- **Miriana Ilcheva**, Ανώτερος Αναλυτής του Προγράμματος Δικαίου, Κέντρο Μελέτης της Δημοκρατίας, Βουλγαρία
- **Nevena Cheipek**, Δικηγόρος της Ένωσης Demetra
- **Diyanu Videva**, Ειδική Εμπειρογνώμων σε Θέματα Έμφυλης Βίας, της Ένωσης Demetra
- **Dr. Μαρία Μουσμούτη**, Εκτελεστική Διευθύντρια του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα
- **Βασιλική Καρζή**, Δικηγόρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα
- **Άννυ Καμαριώτη**, Συντονίστρια Διεθνών Έργων του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, Ελλάδα
- **Flaminia Delle Cese**, Νομικός Υπεύθυνος και Υπεύθυνος Πολιτικής, του Ιταλικού Συνασπισμού Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων
- **Marta Martínez Sierra**, Δικηγόρος ειδική σε θέματα βίας κατά των γυναικών, Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria, Ισπανία
- **Nerea García Llorente**, Δικηγόρος ειδική σε θέματα βίας κατά των γυναικών, Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria, Ισπανία
- **Ana García Barbeito**, Κοινωνική Λειτουργός ειδική σε θέματα βίας κατά των γυναικών, Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria, Ισπανία
- **Sara Saavedra Garlito**, Δικηγόρος και Διευθύντρια Σχεδίου, Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria, Ισπανία
- **Alida Fombona Álvarez**, Ψυχολόγος ειδική σε θέματα βίας κατά των γυναικών, Trabe Iniciativas para la Economía Social y Solidaria της Ισπανίας και μέλος της Ομάδας Εμπειρογνομώνων για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence - GREVIO)

Η έκδοση αυτή εκπονήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενα της παρούσας έκδοσης υπάγονται στην αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων και σε καμία περίπτωση δεν δύνανται να θεωρηθούν ότι απηχούν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος _____	σελ. 4
Κεφάλαιο 1 Εθνικό Νομοθετικό Πλαίσιο για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Γυναικών Θυμάτων Βίας _____	σελ. 6
Ενότητα 1 Ρουμανία _____	σελ. 6
Ενότητα 2 Βουλγαρία _____	σελ. 11
Ενότητα 3 Ελλάδα _____	σελ. 14
Ενότητα 4 Ιταλία _____	σελ. 18
Ενότητα 5 Ισπανία _____	σελ. 23
Κεφάλαιο 2 Στρατηγικές για την αντιμετώπιση μη καταγγελλθέντων περιστατικών βίας κατά των γυναικών _____	σελ. 28
Ενότητα 1 Νομικές Στρατηγικές _____	σελ. 28
Ενότητα 2 Κοινωνικές Στρατηγικές _____	σελ. 33
Ενότητα 3 Εκπαιδευτικές Στρατηγικές _____	σελ. 38
Κεφάλαιο 3 Πλαίσιο εφαρμογής ασφαλιστικών μέτρων για γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας _____	σελ. 48
Ενότητα 1 Ρουμανία _____	σελ. 48
Ενότητα 2 Βουλγαρία _____	σελ. 51
Ενότητα 3 Ελλάδα _____	σελ. 53
Ενότητα 4 Ιταλία _____	σελ. 55
Ενότητα 5 Ισπανία _____	σελ. 57
Κεφάλαιο 4 Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ασφαλιστικών μέτρων _____	σελ. 61
Ενότητα 1 Ενίσχυση του εθνικού νομικού πλαισίου _____	σελ. 61
Ενότητα 2 Πρόσβαση σε υπηρεσίες νομικής αρωγής για θύματα που αιτούνται της επιβολής ασφαλιστικών μέτρων _____	σελ. 65
Ενότητα 3 Στρατηγικές παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των ασφαλιστικών μέτρων _____	σελ. 69
Παράρτημα – Εθνικοί Ενδιαφερόμενοι Φορείς _____	σελ. 76

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η βία κατά των γυναικών¹ αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο πανδημίας, το οποίο δεν γνωρίζει κοινωνικά και οικονομικά όρια και επηρεάζει γυναίκες όλων των κοινωνικοοικονομικών στρωμάτων και υποβάθρων. Το πρόβλημα αυτό απαιτεί την προσοχή και τη λήψη κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης εκ μέρους όλων των χωρών.

Η βία κατά των γυναικών συνιστά σοβαρή παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και έχει τις ρίζες της στο καθεστώς ανισότητας εις βάρος των γυναικών εντός των κοινωνικών πλαισίων. Οι επιπτώσεις της συμπεριλαμβάνουν άμεσες, έως και μακροπρόθεσμες, πολλαπλές φυσικές, ψυχολογικές, κοινωνικές, οικονομικές συνέπειες, ενώ δεν επηρεάζει μόνο τα θύματα, αλλά και την κοινότητα και τις χώρες στο σύνολό τους.

Η βία κατά των γυναικών μπορεί να συγκαταλεγεί σε πολυάριθμες κατηγορίες ευρέως φάσματος. Περιλαμβάνει τη βία που διαπράττεται από άτομα, ή από κράτη. Ορισμένες μορφές βίας, που διαπράττονται από άτομα, αφορούν, επί παραδείγματι, βιασμό, ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική παρενόχληση, κύματα μαζικής βίας, εγκλήματα για λόγους τιμής και ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων. Υφίστανται, επίσης, μορφές βίας, που διαπράττονται, ή παραβλέπονται συνειδητά, από ορισμένα κράτη, όπως ο βιασμός υπό συνθήκες πολέμου, η καταναγκαστική στέρωση, ο λιθοβολισμός και το μαστίγωμα.

Είναι δύσκολο να εκτιμηθεί η πλήρης έκταση της βίας που διαπράττεται κατά των γυναικών, διότι το φαινόμενο αυτό εξακολουθεί να υποεκτιμάται, να μην καταγγέλλεται και να στιγματίζει το θύμα. Είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι πολλές γυναίκες εξακολουθούν να υποφέρουν σιωπηλά από τα εγκλήματα που καταστρέφουν τη ζωή τους, καθώς πολλές παράνομες και επιβλαβείς ενέργειες εις βάρος τους συχνά δεν αποκαλύπτονται.

Η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, πρέπει, επιτακτικά, να ενισχυθεί και να τεθούν σε εφαρμογή συγκεκριμένες στρατηγικές προστασίας των γυναικών από τη βία, καθώς και αυστηρά μέτρα τιμωρίας των δραστών.

Σκοπός της παρούσας έκδοσης είναι να επισημάνει το καθεστώς βίας κατά των γυναικών, που επικρατεί σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και να υπογραμμίσει κοινές δυσκολίες και εμπόδια στη διαδικασία εξασφάλισης βελτιστοποιημένης και αποτελεσματικότερης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επιπλέον, μέσω της έκδοσης αυτής, θα παρουσιαστούν μια σειρά από συστάσεις και στρατηγικές για τη βελτίωση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, καθώς και κοινωνικά και εκπαιδευτικά ζητήματα που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της βίας.

Η παρούσα έκδοση συντάχθηκε στα πλαίσια του προγράμματος *JUSTICE FOR WOMEN – Towards a more effective rights protection and access to judicial procedures for victims of crimes* (ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ – Υπέρ μιας αποτελεσματικότερης πολιτικής

---

¹Στην παρούσα έκδοση, ο όρος «γυναίκες» αναφέρεται, γενικά, τόσο σε ενήλικες γυναίκες, όσο και σε ανήλικα κορίτσια.

προστασίας των δικαιωμάτων και πρόσβασης στις ποινικές διαδικασίες για τα θύματα εγκλημάτων), που υλοποιείται με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρόγραμμα συντονίζεται από τον Οργανισμό ProRefugiū της Ρουμανίας, σε συνεργασία με το Κέντρο Μελέτης της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, την Οργάνωση Demetra της Βουλγαρίας, το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου της Ελλάδας, τον Συνασπισμό υπέρ των Πολιτικών Ελευθεριών και Δικαιωμάτων της Ιταλίας, την Οργάνωση Trabe Iniciativas para la Economia Social y Solidaria της Ισπανίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ ΒΙΑΣ

Ενότητα 1 Ρουμανία

Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο είναι ιδιαιτέρως εκτεταμένο στον τομέα αυτό, καλύπτοντας ένα εξαιρετικά ευρύ φάσμα, με κανονισμούς και νομοθετικές ρυθμίσεις που αναφέρονται σε διάφορες μορφές βίας κατά των γυναικών: ενδοοικογενειακή βία, σεξουαλική βία, εμπορία ανθρώπων, κ.λπ. Ως εκ τούτου, πέραν των διατάξεων του Ποινικού Κώδικα² και του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας,³ ιδιαίτερης βαρύτητας είναι και η υιοθέτηση του Νόμου αριθ. 217, του έτους 2003, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας· ο νόμος αυτός έχει τροποποιηθεί και αναδημοσιευθεί διαδοχικά, με την τελευταία τροποποίηση να πραγματοποιείται πρόσφατα, βάση του Νόμου αριθ. 174/2018, ο οποίος εισήγαγε την επιβολή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων στο εθνικό δίκαιο.⁴ Η συγκεκριμένη κανονιστική διάταξη ορίζει τις μορφές ενδοοικογενειακής βίας, συμπεριλαμβανομένης, όχι μόνο της σωματικής και της λεκτικής βίας, αλλά και της ψυχολογικής, σεξουαλικής, οικονομικής, κοινωνικής και πνευματικής βίας, που αντιστοιχούν στους ορισμούς που απορρέουν βάση των διεθνών νομοθετικών ρυθμίσεων (της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, που επικυρώθηκε από τη Ρουμανία το 2016 και, αντίστοιχα, της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τον καθορισμό των ελάχιστων προτύπων για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, και της αντικατάστασης της Απόφασης Πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου). Παράλληλα, πρέπει να παρατεθούν, τόσο ο Νόμος αριθ. 211 της 27ης Μαΐου 2004, όσον αφορά ορισμένα μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, όσο και ο Νόμος αριθ. 678/2001, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ο οποίος ρυθμίζει τα δικαιώματα των θυμάτων, ορισμένα από τα οποία έχουν εφαρμογή μόνο σε περιπτώσεις θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

Αναλύοντας την ισχύουσα νομοθεσία, διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες που αποτελούν θύματα βίαιων εγκληματικών πράξεων διαθέτουν, βάση διατάξεων, ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων, όσον αφορά τις δικαστικές διαδικασίες, όπως περιγράφονται στους διεθνείς νομοθετικούς κανονισμούς, ωστόσο, η εφαρμογή και η επιβολή των κανόνων που διέπουν τα δικαιώματα αυτά παρουσιάζει πολλές δυσκολίες, όπως αποδεικνύεται παρακάτω.

² Εγκρίθηκε βάση του Νόμου αριθ. 286/2009 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ. 510 στις 24 Ιουλίου 2009 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2014.

³ Εγκρίθηκε βάση του Νόμου αριθ. 135/2010 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ. 486 στις 15 Ιουλίου 2010 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2014.

⁴ Νόμος αριθ. 217/2003 που αναδημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ. 205 στις 24 Μαρτίου 2014, όπως τροποποιήθηκε βάση του Νόμου αριθ. 174/2018 που δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα αριθ. 618 της 18ης Ιουλίου 2018. Αμφότεροι διατίθενται στην ιστοσελίδα www.just.ro.

Όσον αφορά το **δικαίωμα στην πληροφόρηση**, ορίζεται στα πλαίσια του εσωτερικού δικαίου, το οποίο θεσπίζει μια σειρά υποχρεώσεων για το δικαστικό σώμα, ενώπιον του οποίου παρουσιάζεται για πρώτη φορά το θύμα, ήτοι την υποχρέωση παροχής ορθής πληροφόρησης σχετικά με τα δικαιώματά του (συγκεκριμένα, πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες και τους οργανισμούς που παρέχουν ψυχολογική υποστήριξη, ή οποιαδήποτε άλλη μορφή βοήθειας προς το θύμα, την αρχή ποινικής έρευνας στην οποία μπορεί να υποβάλει καταγγελία, το δικαίωμα σε νομική συνδρομή, τα δικονομικά δικαιώματα του ζημιωθέντος και της πολιτικής αγωγής, τα μέσα εξασφάλισης μορφών προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης όπου το θύμα καταθέτει ως μάρτυρας, των προϋποθέσεων και της διαδικασίας χορήγησης οικονομικής αποζημίωσης από το κράτος, του δικαιώματος ενημέρωσης σε περίπτωση που ο εναγόμενος αποδεσμεύεται, κατά οποιονδήποτε τρόπο, το δικαίωμα αίτησης οικονομικής αποζημίωσης από τον δράστη, κ.λπ.). Η παραπάνω υποχρέωση των αρχών τηρείται με σεβασμό κατά την πρακτική υλοποίησή της, δεδομένου ότι οι πληροφορίες γνωστοποιούνται στο θύμα σε γλώσσα που κατανοεί, προετοιμάζοντάς το, κατά τον τρόπο αυτό, ήδη από τη στιγμή που η υπόθεσή του καταχωρείται από τη δικαστική αρχή.

Ταυτόχρονα, ωστόσο, οι πληροφορίες δεν παρουσιάζονται με συνθετικό τρόπο, ή με μορφή προσαρμοσμένη στο επίπεδο εκπαίδευσης του θύματος, συνεπώς, συχνά, το θύμα δεν είναι σε θέση να κατανοήσει πλήρως τα δικαιώματά του.

Όσον αφορά το **δικαίωμα νομικής συνδρομής και εκπροσώπησης**, μόνο τα θύματα εμπορίας ανθρώπων έχουν δικαίωμα νομικής συνδρομής (σύμφωνα με τα Άρθρα 43 και 44 του Νόμου αριθ. 678/2001), προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο των ποινικών διαδικασιών, όπως προβλέπονται από τον νόμο, σε όλα τα στάδια της ποινικής διαδικασίας, και να υποστηρίξουν τους ισχυρισμούς τους και τις απαιτήσεις αστικού δικαίου, έναντι των ατόμων που διέπραξαν τα υπό εξέταση αδικήματα. Από την άλλη πλευρά, ο Νόμος αριθ. 211/2004 ρυθμίζει την παροχή δωρεάν νομικής υποστήριξης για θύματα ορισμένων αδικημάτων (συμπεριλαμβανομένων και των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας), εντούτοις διαφέρει από την προαναφερθείσα υποχρεωτική νομική συνδρομή (η οποία διατάσσεται από το δικαστήριο σε περιπτώσεις θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και σε περιπτώσεις ανήλικων θυμάτων - Άρθρο 93, παράγραφος 4 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας) και χορηγείται υπό περιοριστικές προϋποθέσεις, σύμφωνα με το Κεφάλαιο IV του Νόμου αριθ. 211/2004. Η δωρεάν δικαστική αρωγή χορηγείται σε κάθε θύμα, καθ' όλη τη διάρκεια της δίκης, μέχρι ύψος ποσού που ισοδυναμεί με δύο βασικούς ακαθάριστους εθνικούς μισθούς, όπως ορίζονται για το έτος κατά το οποίο το θύμα υπέβαλε αίτηση δωρεάν νομικής αρωγής (αφορά, συνεπώς, μικρού μεγέθους ποσά) και τα απαραίτητα κεφάλαια για τη χορήγηση δωρεάν νομικής αρωγής εξασφαλίζονται από τον κρατικό προϋπολογισμό, ήτοι τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται, επίσης, αντίστοιχα, και κατά τη διαδικασία χορήγησης των απαραίτητων κεφαλαίων για την εφαρμογή της απόφασης, βάση της οποίας χορηγείται αστική αποζημίωση στο θύμα.

Ωστόσο, από την άλλη πλευρά, δεν υφίσταται κανενός τύπου νομική διάταξη που να απαιτεί, για παράδειγμα, από τον *αυτεπάγγελτα* διορισμένο συνήγορο, ο οποίος ανέλαβε τη νομική συνδρομή του θύματος κατά τη φάση της ποινικής διαδικασίας, να εξακολουθήσει να συνδράμει το θύμα κατά τη διαδικασία της δίκης. Η πτυχή αυτή είναι σημαντική, διότι τα θύματα, συχνά, έχουν ανάγκη σταθερότητας και αντιλαμβάνονται την αλλαγή του συνηγόρου υπεράσπισης ως μία δυσάρεστη συνθήκη. Άλλα ζητήματα που

ανακύπτουν στην πράξη σχετίζονται με την ποιότητα των επιδόσεων των επίσημα διορισμένων συμβούλων υπεράσπισης, καθώς τέτοιου τύπου υποθέσεις ανατίθενται, κατά κύριο λόγο, σε νέους δικηγόρους, ασκούμενους, ή μεγαλύτερης ηλικίας δικηγόρους, που δεν διαθέτουν πάντα εξειδικευμένη κατάρτιση, ή εμπειρία στην αλληλεπίδραση με τα θύματα. Επιπροσθέτως, επιτρέπεται η αντικατάσταση του διορισμένου δικηγόρου υπεράσπισης από άλλο δικηγόρο, εγγεγραμμένο στον Δικηγορικό Σύλλογο, για την παροχή νομικής συνδρομής. Το θύμα, θεωρητικά, διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει την αλλαγή του διορισμένου δικηγόρου, αλλά, στην πράξη, κάτι τέτοιο συμβαίνει σπάνια. Από την άλλη πλευρά, αποτελεί καθήκον του δικαστηρίου να διασφαλίσει την αμεροληψία της διαδικασίας και να κρίνει κατά πόσο παρέχεται αποτελεσματική νομική υπεράσπιση, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις διεξαγωγής μίας δίκαιης δίκης, τόσο για τον κατηγορούμενο, όσο και για το θύμα. Παράλληλα, το δικαστήριο οφείλει να διασφαλίσει ότι ο συνήγορος δεν συνδράμει συμβαλλόμενα μέρη με αντικρουόμενα συμφέροντα επί του θέματος (Άρθρο 88, παράγραφος 4 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας).

Όσον αφορά το **δικαίωμα άρνησης συνεργασίας με τους φορείς επιβολής του νόμου**, διαπιστώνεται ότι το δικαίωμα αυτό αναγνωρίζεται για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων· σε περίπτωση που το θύμα δεν επιθυμεί να συνεργαστεί με τις δικαστικές αρχές, δεν επωφελείται από τις παροχές κρατικής αρωγής (αλλά δύναται να επωφεληθεί από υπηρεσίες αρωγής και προστασίας που παρέχονται από μη κυβερνητικές οργανώσεις). Στην πράξη, η άρνηση του θύματος να συμμετάσχει στις ακροαματικές διαδικασίες, ή να καταθέσει ενώπιον δικαστηρίου, μπορεί, επίσης, να αποτελεί συνέπεια αδυναμίας σεβασμού της περιόδου επεξεργασίας του συμβάντος και του απαραίτητου χρόνου αποδοχής που δικαιούται το θύμα. Συνηθέστερα, παρατηρείται μία μεγαλύτερη εστίαση, από πλευράς των δικαστικών οργάνων, στην έγκαιρη εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων, και λιγότερη μέριμνα όσον αφορά το δικαίωμα ενός ορισμένου χρόνου επεξεργασίας και αποδοχής του συμβάντος που παρέχεται στο θύμα (όπως προβλέπεται βάση του Άρθρου 39² του Νόμου 678/2001, ήτοι 90 ημέρες).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Άρθρου 28, του Νόμου 217/2003, το θύμα ενδοοικογενειακής βίας έχει το δικαίωμα να παραιτηθεί από την εξέταση της αίτησης επιβολής ασφαλιστικών μέτρων, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η αίτηση κατατέθηκε εξ ονόματός του από εισαγγελέα, ή άλλα νόμιμα πρόσωπα, και στην περίπτωση που το, προστατευόμενο από τα ασφαλιστικά μέτρα, πρόσωπο παραβιάσει τις διατάξεις της δικαστικής εντολής, υποχρεούται να καλύψει τα έξοδα που προκύπτουν από την έκδοση και επιβολή των ασφαλιστικών μέτρων, γεγονός που μπορεί να έχει αποτρεπτική επίπτωση, όσον αφορά την επιθυμία των θυμάτων να κινηθούν νομικά. Επιπλέον, ένα από τα προστατευτικά μέτρα που ρυθμίζονται βάση νομοθεσίας, συγκεκριμένα, η υποχρέωση του δράστη να διατηρεί μια ελάχιστη απόσταση από το θύμα και, ενδεχομένως, από τα μέλη της οικογένειάς του, δύναται να εφαρμοστεί μόνο εάν τα προστατευόμενα πρόσωπα παρέχουν τη συγκατάθεσή τους για την εγκατάσταση ενός ηλεκτρονικού συστήματος παρακολούθησης, το οποίο επιτρέπει να εξακριβωθεί το κατά πόσο ο δράστης σέβεται και τηρεί τις υποχρεώσεις του.

Όσον αφορά το **δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και ασφάλειας**, σημειώνεται ότι ο κυριότερος φόβος των θυμάτων βιασμού, εμπορίας ανθρώπων και ενδοοικογενειακής βίας, σχετίζεται με τη δημόσια γνωστοποίηση των ποινικών διαδικασιών (και ιδίως με την επιθυμία τους να μην γνωστοποιηθεί το περιστατικό στην οικογένεια, ή να αποφευχθεί η αποκάλυψη της ταυτότητας του θύματος, ή των γεγονότων,

στο ευρύ κοινό, μέσω της δημοσιοποίησης της ακροαματικής διαδικασίας, ή της κάλυψης της υπόθεσης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης).

Η εθνική νομοθεσία περιλαμβάνει διατάξεις σχετικά με τη μη δημοσιοποίηση της ακροαματικής διαδικασίας, για υποθέσεις που αφορούν το αδίκημα της εμπορίας ανηλίκων, ενώ σε περιπτώσεις άλλων αδικημάτων, κατόπιν αιτήματος του θύματος, ή αυτεπάγγελτα, η ακροαματική διαδικασία μπορεί να κηρυχθεί ως μη-δημόσια, εάν θεωρηθεί ότι η διενέργεια δημόσιας ακροαματικής διαδικασίας ενδέχεται να επηρεάσει τα κρατικά συμφέροντα, την ηθική, την αξιοπρέπεια, ή την προσωπική ζωή ενός ατόμου, τα συμφέροντα ανηλίκων, ή τη δικαιοσύνη (Άρθρο 322 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας). Λαμβάνονται, επίσης, μέτρα για τη διατήρηση της ανωνυμίας των δεδομένων που αφορούν το θύμα, τα οποία περιλαμβάνονται σε δικαστικές κλητεύσεις, ή αποφάσεις (ποινές, ετυμηγορίες), όταν οι πληροφορίες αναπαράγονται στη διαδικτυακή πύλη των δικαστηρίων (www.just.ro), ώστε να μην καθίσταται δυνατή η ταυτοποίησή τους ως θύματα εμπορίας ανθρώπων, ή βιασμού, εντούτοις, τα μέτρα αυτά δεν εφαρμόζονται για θύματα άλλων μορφών βίας (π.χ. ενδοοικογενειακή βία).

Όσον αφορά το **δικαίωμα προστασίας της σωματικής ακεραιότητας**, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, παρέχεται ιατρική βοήθεια στα θύματα βιασμού, εμπορίας ανθρώπων και άλλων μορφών βίας (ιδίως ενδοοικογενειακής βίας), βάση των κανονιστικών πράξεων που ρυθμίζουν την κοινωνική ασφάλιση υγείας, δεδομένης, αντίστοιχα, της εγκύρωσ και ρητά δηλωμένης συναίνεσης, η οποία χορηγείται προσωπικά από τον/την ασθενή, ο/η οποίος/α έχει συμπληρώσει το 18^ο έτος της ηλικίας του/της, και της γραπτής συγκατάθεσης, σε περίπτωση κινδύνου, με σεβασμό στην προσωπική βούληση του/της ασθενούς και στο δικαίωμα άρνησης, ή διακοπής της ιατρικής διαδικασίας, με εξαίρεση των περιπτώσεων που ορίζονται συγκεκριμένα βάση νομοθεσίας. Το θύμα μπορεί να υποβληθεί σε ιατροδικαστική εξέταση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της δίκης, προκειμένου να εξακριβωθούν τα ίχνη και οι συνέπειες ενός εγκλήματος. Ωστόσο, η σαφής ενημέρωση του θύματος σχετικά με τους κινδύνους δημοσιοποίησης τέτοιου τύπου ιατρικών δεδομένων είναι εξαιρετικής σημασίας, δεδομένου ότι ο εναγόμενος (είτε προσωπικά, είτε μέσω δικηγόρου) μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε ιατρικά αρχεία.

Σύμφωνα με τα **στατιστικά στοιχεία** που ανακοινώθηκαν από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, όσον αφορά τις βίαιες εγκληματικές ενέργειες, κατά την περίοδο 2016-2018 (τους τελευταίους εννέα μήνες του 2018), σημειώνεται ότι ο αριθμός των υποθέσεων που επιλύθηκαν πρωτοδίκως, για αδικήματα που σχετίζονται με ενδοοικογενειακή βία (Άρθρο 199 του Ποινικού Κώδικα), αυξήθηκε, από 195 υποθέσεις, το 2016, σε 296, το 2017, ενώ τους πρώτους 9 μήνες του 2018 είχαν καταγραφεί, ήδη, 259 περιπτώσεις. Βάση του συνόλου των υποθέσεων αυτών, ο αριθμός των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι γυναίκες αποτελούν τα θύματα της εγκληματικής πράξης αυξάνεται σημαντικά, φτάνοντας, από το ένα έκτο του συνόλου, το 2016, στο ένα τρίτο, το 2018.

Όσον αφορά τον αριθμό των περιστατικών εμπορίας ανθρώπων (Άρθρο 210 του Ποινικού Κώδικα), σε επίπεδο Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, καμία τέτοια υπόθεση δεν καταγράφηκε κατά την περίοδο 2016-2018, γεγονός που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθώς, στην πράξη, περιπτώσεις που σχετίζονται με το αντικείμενο αυτό συνιστούν σημαντικό ποσοστό των εξεταζόμενων υποθέσεων. Ως εκ τούτου, ο τρόπος συλλογής πληροφοριών, σχετικά με αυτού του είδους τις υποθέσεις, παρουσιάζει σημαντικά σφάλματα και είναι απαραίτητο να επανεκτιμηθούν τα μέσα συγκέντρωσης

δεδομένων σχετικά με τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων. Σημειώνεται, επίσης, ότι δεν υφίστανται μεμονωμένα αποδεικτικά στοιχεία για περιστατικά εμπορίας ανηλίκων.

Όσον αφορά τα περιστατικά σεξουαλικής βίας, παρατηρείται μείωση του αριθμού των σχετικών φακέλων, από 451, το 2016, σε 387, το 2017 και 317 κατά τους πρώτους 9 μήνες του 2018. Εξετάζοντας τον συνολικό αριθμό των εν λόγω υποθέσεων, προκύπτει πως την πλειοψηφία τους αποτελούν περιπτώσεις στις οποίες το υπό εξέταση αδίκημα συνιστά βιασμό, ενώ τα αδικήματα σεξουαλικής επίθεσης κυμαίνονται περίπου στις 30 περιπτώσεις ανά έτος, μεταξύ 2016-2018. Επιπλέον, στο διάστημα μεταξύ των ετών 2016-2018, ο αριθμός των γυναικών θυμάτων αποτελεί πάνω από το ήμισυ του συνολικού αριθμού των περιστατικών βιασμού, αλλά, στην περίπτωση σεξουαλικής κακοποίησης, ο αριθμός αυτός μειώθηκε σε 8 τέτοιου τύπου υποθέσεις, το 2018 (σε αντιδιαστολή με 18 υποθέσεις το 2016 και 21 υποθέσεις το 2017).

Από την άλλη πλευρά, διαπιστώνεται ότι, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, μόνον μία υπόθεση, με αντικείμενο το αδίκημα της σεξουαλικής παρενόχλησης, επιλύθηκε, μεταξύ των ετών 2016-2018 (συγκεκριμένα, το έτος 2017), γεγονός το οποίο, και πάλι, δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, με μία πιθανή αιτιολόγηση αυτού να συνιστά η επιλογή του θύματος να μην αναφέρει στις αρχές τέτοιου είδους γεγονότα, ιδίως λόγω της έλλειψης πληροφόρησης σχετικά με τις μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης και τον τρόπο προσδιορισμού της συγκεκριμένης μορφής παρενόχλησης στην καθημερινή ζωή.

Η ανάλυση των στατιστικών στοιχείων και των νομικών διατάξεων, σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι, στην πραγματικότητα, δεν παρέχονται επαρκή μέτρα για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, τα οποία να ανταποκρίνονται στις ανάγκες ασφαλείας των θυμάτων. Συχνά, τα θύματα έρχονται αντιμέτωπα με την έλλειψη ενός ασφαλούς και ξεκάθαρα ορίζοντα, λόγω των πολλαπλών προβλημάτων που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σε περίπτωση οριστικού διαχωρισμού τους από τον δράστη: εγκατάλειψη της οικίας και ανάγκη εύρεσης νέας οικίας και καταβολής ενοικίου, ανεύρεση νέας εργασίας, εξασφάλιση των αναγκών διαβίωσης, για την ίδια και για τα παιδιά της, εντοπισμός νέων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για τα παιδιά.

Προς το παρόν, δεν υφίστανται επαρκείς κοινωνικές υπηρεσίες ικανές να ανταποκριθούν στην ανάγκη του θύματος να αποκτήσει ανεξαρτησία και να αποκαταστήσει τη ζωή του από την αρχή, σε περίπτωση οριστικού διαχωρισμού του από τον δράστη. Πολλά θύματα πλήττονται από έλλειψη εμπιστοσύνης στις δικές τους δυνάμεις, καθώς και στην προσωπική τους δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας και εξασφάλισης των αναγκών διαβίωσης για τους ίδιους και για τα παιδιά τους (π.χ. σε πολλές περιπτώσεις, λόγω του χαμηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, του καθεστώτος «νοικοκυράς», της έλλειψης επαγγελματικής κατάρτισης).

Ένα καίριο πρόβλημα αποτελούσε το μακροχρόνιο ζήτημα της θέσπισης μέτρων προστασίας έκτακτης ανάγκης, που απαιτούσαν την εφαρμογή ασφαλιστικών μέτρων έκτακτης ανάγκης, άμεσα εφαρμοστέων και επιτόπου, από τον αξιωματικό της αστυνομίας, σε επικείμενες καταστάσεις κινδύνου. Αυτό το νομοθετικό κενό επιλύθηκε βάσει του Νόμου αριθ. 174/2018, ο οποίος εισήγαγε την εντολή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, εντούτοις, η έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με τις νομικές διατάξεις, τα μέσα παρέμβασης και τις διαθέσιμες κοινωνικές υπηρεσίες εξακολουθούν να αποτελούν τροχοπέδη στην αναζήτηση αρωγής του θύματος (π.χ. πολλά θύματα δεν γνωρίζουν την ύπαρξη των μέτρων προστασίας, καθώς και τον τρόπο εξασφάλισής τους).

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Η Βουλγαρία, πρόσφατα, ποινικοποίησε συγκεκριμένες πράξεις βίας κατά των γυναικών (ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας). Αν και η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ανακηρύχθηκε, από το Βουλγαρικό Συνταγματικό Δικαστήριο, ως αντισυνταγματική,⁵ εγκρίθηκαν, εντούτοις, νομοθετικές τροπολογίες από το Κοινοβούλιο για την ενίσχυση της προστασίας των γυναικών ενάντια στη βία.⁶ Η ενδοοικογενειακή βία χαρακτηρίζεται ως επιβαρυντική συνθήκη για δολοφονία, τάση προς αυτοκτονία, σωματική βλάβη, απαγωγή, παράνομη στέρηση της ελευθερίας, εξαναγκασμό, απειλή για διάπραξη εγκλήματος εναντίον κάποιου προσώπου και, βάση ειδικού ορισμού, ορίζεται ως συστηματική σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία, οικονομική εξάρτηση, έντονο περιορισμό της προσωπικής ζωής, της ελευθερίας και των δικαιωμάτων, έναντι κάποιου συγγενή, (πρώην) συζύγου, προσώπου με το οποίο ο δράστης έχει παιδί, (πρώην) συγκατοίκου, ή προσώπου με το οποίο ο δράστης διαμένει, ή έχει, στο παρελθόν, διαμένει κάτω από την ίδια στέγη. Οι τροπολογίες σηματοδοτούν την ποινικοποίηση και τη θέσπιση της καταδίωξης και αποτελούν ένα σημαντικό βήμα προς την αυτεπάγγελτη επιβολή κυρώσεων κατά όλων των, μέτριας κλίμακας, σωματικών βλαβών, μεταξύ συγγενών και συζύγων, ωστόσο, παραμένουν ένα βήμα πίσω σε σχέση με τις αρχικές προθέσεις, καθώς εξακολουθούν να αποδεσμεύουν και να επιτρέπουν στους δράστες, που δυσαρεστούνται εξαιτίας της κίνησης αυτής του θύματος, να δικαστούν μόνο κατόπιν καταγγελίας του θύματος. Οι καταναγκαστικοί γάμοι ποινικοποιούνται, επίσης, περαιτέρω. Βάσει της διαδικασίας, οι τροπολογίες προβλέπουν την ενημέρωση ενός θύματος με ειδικές ανάγκες προστασίας, σε περίπτωση που ο ύποπτος/κατηγορούμενος αποφυλακισθεί, ή αποδράσει από τις συνθήκες κράτησης, ή τη φυλακή. Ενώ η μη συμμόρφωση με τα ασφαλιστικά μέτρα κατά της ενδοοικογενειακής βίας και την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας επισύρει, ως επί του παρόντος, κυρώσεις. Προβλέπεται αυστηρότερη ποινή για επανειλημμένη μη συμμόρφωση.

Ο Ποινικός Κώδικας αντιμετωπίζει τη δολοφονία μίας μητέρας, ενός βιολογικού τέκνου, μίας εγκύου, ή ενός ανήλικου προσώπου, ως διακεκριμένη περίπτωση δολοφονίας (Άρθρο 116, παρ. 1, σημειώσεις 3-4, ΣΕ). Παρά το γεγονός ότι, τέτοιου τύπου περιστατικά δεν έχουν δημοσιοποιηθεί, τα εγκλήματα τιμής μπορούν, επίσης, να υπαχθούν στα πλαίσια της εν λόγω διάταξης.

Οποιαδήποτε σωματική βλάβη, που διαπράττεται εις βάρος μίας μητέρας, εγκύου, ή ανήλικου προσώπου, ιδίως κατά βασανιστικό τρόπο για το θύμα, θεωρείται, επίσης, ως επιβαρυντική συνθήκη τέτοιου τύπου βλάβης (Άρθρο 131, παρ. 1, σημειώσεις 3-5, ΣΕ). Παρά το γεγονός ότι, τέτοιου τύπου περιστατικά δεν έχουν δημοσιοποιηθεί, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων μπορεί, επίσης, να υπαχθεί μεταξύ των σοβαρών σωματικών βλαβών.

⁵ Συνταγματικό Δικαστήριο της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (*Конституционен съд на Република България*), Απόφαση αριθ. 13 της 27^{ης} Ιουλίου 2018 (Решение № 13 от 27 юли 2018 г.), διαθέσιμη στην ιστοσελίδα <http://constcourt.bg/bg/Acts/GetHtmlContent/f278a156-9d25-412d-a064-6ffd6f997310> (στη Βουλγαρική γλώσσα)

⁶ Εθνική Συνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, Τροπολογίες και Συμπληρωματικές Διατάξεις του Νόμου του Ποινικού Κώδικα (*Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс*), 22 Φεβρουαρίου 2019, διαθέσιμες στην ιστοσελίδα <http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=134676> (στη Βουλγαρική γλώσσα).

Ο εξαναγκασμός, ήτοι η άσκηση πίεσης ενός προσώπου απέναντι σε ένα άλλο, ώστε να πράξει, να μην πράξει, ή να υπομείνει ενέργειες αντίθετες προς τη θέλησή του, με τη χρήση βίας, απειλών, ή κατάχρησης εξουσίας, συνδέεται, επίσης, έντονα με τις πράξεις (ενδοοικογενειακής) βίας κατά των γυναικών (Άρθρο 143, ΣΕ), καθώς και η απειλή ενός ατόμου με τη διάπραξη ενός εγκλήματος εναντίον του, ή εναντίον της περιουσίας του, ή εναντίον των συγγενών του, ή εναντίον της περιουσίας των συγγενών του, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η απειλή μπορεί να επικαλεστεί δικαιολογημένο φόβο υλοποίησής της (Άρθρο 144, ΣΕ). Η απειλή, ωστόσο, με εξαίρεση την περίπτωση που εκφράζεται εις βάρος επισήμου αξιωματούχου, συνιστά, και πάλι, έγκλημα το οποίο δύναται να δικασθεί μόνο κατόπιν καταγγελίας του θύματος (Άρθρο 161, ΣΕ).

Τα σεξουαλικά εγκλήματα (Άρθρα 149 και εξής, ΣΕ), που απορρέουν από πράξεις ενδοοικογενειακής βίας, δύναται, θεωρητικά και καταρχήν, να διωχθούν και να δικαστούν, αλλά οι αρχές κρίνονται απρόθυμες να διερευνήσουν και να επιβάλουν κυρώσεις σε θέματα που θεωρούνται «οικογενειακές υποθέσεις». Ορισμός του βιασμού στα πλαίσια του γάμου, επίσης, δεν υφίσταται στη Βουλγαρική νομοθεσία.

Η εμπορία ανθρώπων (Άρθρο 159α - Άρθρο 159δ) ποινικοποιείται και διώκεται ενεργά, σύμφωνα με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Βουλγαρίας.

Παρά το γεγονός ότι, η έλλειψη στατιστικών στοιχείων, βάσει ομοιόμορφων κριτηρίων, θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της Βουλγαρικής ποινικής διαδικασίας και πολιτικής, ποικίλα αριθμητικά δεδομένα για τα έτη 2016-2017 μπορούν να παρατεθούν, σε σχέση με το θέμα της παρούσας έκθεσης.

Όσον αφορά τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, το 2016, τα πολιτικά δικαστήρια έκλεισαν 3.045 υποθέσεις, εκ των οποίων οι 1.125 τάχθηκαν πλήρως υπέρ του αιτήματος του θύματος, ενώ στις 149 εξ αυτών – και εν μέρει σε 308 υποθέσεις, το αίτημα απορρίφθηκε. Το 2017, καταγράφηκαν 2.968 περιπτώσεις, εκ των οποίων οι 1.008 τάχθηκαν πλήρως υπέρ του αιτήματος του θύματος, ενώ στις 152 εξ αυτών – και εν μέρει σε 298 υποθέσεις, το αίτημα απορρίφθηκε. Η ανεύρεση αναλυτικών στοιχείων, σχετικά με τον αριθμό των γυναικών θυμάτων, δεν κατέστη δυνατή.⁷

Όσον αφορά τις περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων, η Εισαγγελική Αρχή αναγνώρισε, το 2016, 447 θύματα εμπορίας ανθρώπων, εκ των οποίων 409 ήταν γυναίκες, ενώ το 2017 αναγνωρίστηκαν 508 θύματα, εκ των οποίων 444 ήταν γυναίκες - μια συντριπτική πλειοψηφία που υποδεικνύει ότι οι γυναίκες πλήττονται δυσανάλογα από αυτό το είδος εγκλήματος.⁸

Όσον αφορά τα περιστατικά σεξουαλικών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένης της πορνογραφίας, το 2016 τα δικαστήρια έκλεισαν 250 τέτοιες υποθέσεις, ενώ η Εισαγγελική Αρχή ανέφερε 177 ανήλικα και 317 δευτερογενή θύματα τέτοιων εγκλημάτων. Το 2017, έκλεισαν 201 υποθέσεις, ενώ τα ανήλικα θύματα ήταν 195 και τα δευτερογενή θύματα ήταν 254. Για το πρώτο εξάμηνο του 2018 είχαν καταγραφεί 135 περιστατικά. Αναλυτικά αριθμητικά στοιχεία, όσον αφορά το ποσοστό των γυναικών θυμάτων, δεν καταγράφονται,

⁷ Πηγή: Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο

⁸ Πηγή: Εισαγγελική Αρχή της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, όπως αναφέρεται από την Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων

ενώ δεν διακρίνεται άμεση συσχέτιση μεταξύ των θυμάτων που αναφέρονται από την Εισαγγελική Αρχή και των υποθέσεων που έκλεισαν από τα δικαστήρια.⁹

Τα εγκλήματα τιμής και ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων δεν αναφέρονται ως τέτοιου τύπου περιπτώσεις.

Εξέχουσες οργανώσεις έχουν υποβάλει πολυάριθμες αιτήσεις σχετικά με τα νομοθετικά κενά και τις αδυναμίες που επιχειρούν να αντιμετωπίσουν οι τροπολογίες που αναφέρονται παραπάνω. Συγκεκριμένα, οι οργανώσεις αυτές επιμένουν¹⁰ ότι, όλες οι μορφές ενδοοικογενειακής βίας, που οδηγούν σε σωματική βλάβη, θα πρέπει να διώκονται *αυτεπαγγέλτως*, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και τις συστάσεις της επιτροπής CEDAW προς τη Βουλγαρία, του 2012.¹¹ Η συγκεκριμένη ποινικοποίηση του στραγγαλισμού και του βιασμού εντός του γάμου, ως επιβαρυντική συνθήκη βιασμού, έχει, επίσης, προταθεί. Ορισμένες διαδικασίες που κινήθηκαν κατά της Βουλγαρίας, πριν από την παρέμβαση της επιτροπής CEDAW, παραχώρησαν, επίσης, συστάσεις για το σύστημα προστασίας κατά της ενδοοικογενειακής βίας της χώρας.^{12,13} Οι αδυναμίες και παραβλέψεις της εγχώριας νομοθεσίας αστικής και ποινικής προστασίας, όπως καταγράφηκαν από κορυφαίες οργανώσεις, υπέδειξαν ένα σημαντικό χαμηλό επίπεδο ευαισθησίας, όσον αφορά το φύλο, στη ρύθμιση των εγκλημάτων κατά προσώπων με τα οποία τα θύματα διατηρούν στενές σχέσεις. Οι ειδικοί έχουν επικρίνει τις ισχύουσες τροπολογίες του Ποινικού Κώδικα, καθώς και την ποινικοποίηση μόνο της συστηματικής βίας και της παροχής μόνο μερικής προστασίας στα θύματα. Οι πρόσφατες κατευθυντήριες οδηγίες, που εξέδωσε η Γενική Εισαγγελία¹⁴ σχετικά με την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλων σχετικών υποθέσεων, επιχειρούν να επιταχύνουν και να βελτιστοποιήσουν τις διαδικασίες αυτές, εντούτοις, παραμένει να δούμε πώς θα εφαρμοστούν οι οδηγίες αυτές στην πράξη, μετά τις πρόσφατες τροπολογίες.

⁹ Πηγές: Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο και Εισαγγελική Αρχή της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας

¹⁰ Συμμαχία για την Προστασία κατά της Έμφυλης Βίας (2014):

Предложения по Проекта на Наказателния кодекс свързани със сексуално насилие и насилнието, основано на пола [Προτάσεις αναφορικά με το σχέδιο Ποινικού Κώδικα σχετικά με τη σεξουαλική βία και την έμφυλη βία]. Σόφια: Συμμαχία για την Προστασία κατά της Έμφυλης Βίας.

<http://www.alliancedv.org/articles/>

¹¹ Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (2012): Τελικές παρατηρήσεις της Επιτροπής για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, Βουλγαρία. Νέα Υόρκη: Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών

¹² Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών, 'Ανακοίνωση Προτάσεων αριθ. 20/2008' (49^η συνεδρία, 11-29 Ιουλίου 2011) CEDAW/C/49/D/20/2008

¹³ Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών 'Ανακοίνωση αριθ. 32/2011 Προτάσεων που εγκρίθηκαν από την Επιτροπή κατά την 52^η σύνοδο, 9-27 Ιουλίου 2012' (52^η σύνοδος, 9-27 Ιουλίου 2012) CEDAW/C/52/D/32/2011

¹⁴ Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (2018): Заповед № РД-02-09/30.04.2018 г.

Относно:

Утвърждаването на Указание за организацията на работата на Прокуратурата на Република България по преписки и досъдебни производства, образувани по съобщения за осъществено домашно насилие, за закана субийствено изнанарушаване на заповед за защита от домашно насилие [Εντολή αριθ. РД-02-09/30.04.2018 σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση των εργασιών της Εισαγγελικής Αρχής της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας όσον αφορά αρχεία και προδικαστικές προσφυγές που ασκούνται σύμφωνα δυνάμει καταγγελιών σχετικά με εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας, απειλών για διάπραξη δολοφονίας και παραβιάσεων εντολών προστασίας που εκδίδονται για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα https://prb.bg/bg/pub_info/opovestiyavane-na-dokumenti/vtreshni (στη Βουλγαρική γλώσσα)

Ενότητα 3 Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το νομικό πλαίσιο που καλύπτει την προστασία των γυναικών ενάντια σε βίαιες ενέργειες, τροποποιήθηκε πρόσφατα, με την εισαγωγή της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης στο Ελληνικό νομικό σύστημα, σε συνδυασμό με διατάξεις σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία (Νόμος 4531/2018).¹⁵

Η Ελλάδα έχει, επίσης, ενσωματώσει τα Ευρωπαϊκά και Διεθνή νομικά μέσα, στα πλαίσια της εθνικής νομοθεσίας.¹⁶ Το Τμήμα 4 του Νόμου αριθ. 4478/2017¹⁷ εισήγαγε την Οδηγία για τα Δικαιώματα των Θυμάτων (Οδηγία 29/2012/ΕΕ) στην Ελληνική έννομη τάξη. Σκοπός του νόμου ήταν να διασφαλιστεί ότι τα θύματα των εγκλημάτων ενημερώνονται, υποστηρίζονται και προστατεύονται δεόντως, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής τους σε ποινικές διαδικασίες.

Ο Νόμος αριθ. 3500/2006¹⁸ αποτελεί το κύριο νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει ζητήματα ενδοοικογενειακής βίας.¹⁹ Ο συγκεκριμένος νόμος προβλέπει την *αυτεπάγγελτη* δίωξη εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και τις διαδικαστικές νομοθετικές ρυθμίσεις που αποσκοπούν στη διατήρηση της εμπιστευτικότητας των προσωπικών στοιχείων, τόσο του θύματος, όσο και του εναγόμενου. Ο Νόμος αριθ. 3500/2006 εισήγαγε, επίσης, μια διαδικασία συμβιβασμού (διαμεσολάβησης) για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας (ως εναλλακτική λύση της νομικής προσφυγής). Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί από τον αρμόδιο Εισαγγελέα, σε περιπτώσεις πλημμελημάτων ενδοοικογενειακής βίας, με τη συγκατάθεση του θύματος και εφόσον ο εναγόμενος δεσμευτεί ότι, α) δεν θα διαπράξει οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας στο μέλλον (συνθήκη παρόμοια με την αποφυλάκιση υπό όρους) και ότι - σε περίπτωση συγκατοίκησης - θα παραμείνει μακριά από την οικογενειακή κατοικία για εύλογο χρονικό διάστημα,

¹⁵ Νόμος 4531/2018 «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας» (ΦΕΚΑ 62/05-04-2018).

¹⁶ Όπως και στην περίπτωση της Οδηγίας 2012/29 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων, η οποία αντικατέστησε την Απόφαση-Πλαίσιο 2001/220 /ΔΕΥ του Συμβουλίου, τον Κανονισμό 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του Συμβουλίου, του Μαρτίου του 2014, για τη θέσπιση ενός μέσου χρηματοδότησης για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως, τον Κανονισμό 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση Προγράμματος για τα Δικαιώματα, την Ισότητα και την Υψηκοότητα, για την περίοδο 2014-2020, τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Convention on the Elimination of all forms of Discrimination against Women – CEDAW), και το ψήφισμα του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ σχετικά με την Εξάλειψη όλων των Μορφών Βίας κατά των Γυναικών.

¹⁷ Νόμος 4478/2017 'Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης – Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου και λυσιτελεί διατάξεις' (ΦΕΚΑ91/23-06-2017).

¹⁸ Νόμος 3500/2006 «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚΑ232/24-10-2006).

¹⁹ Εισήγαγε έναν ευρύτερο ορισμό της οικογένειας (Άρθρο 1, παρ. 2 α), ο οποίος περιλαμβάνει: (α) συγγενικά πρόσωπα έως και τετάρτου βαθμού – ορισμός *strictosensu*· (β) πρόσωπα που διαμένουν στην ίδια κατοικία, και (γ) ειδικές σχέσεις (μόνιμοι σύντροφοι, τα παιδιά τους και τα ανήλικα πρόσωπα που ζουν με την οικογένεια). Ο Νόμος περιλαμβάνει επίσης τον ορισμό του «θύματος της ενδοοικογενειακής βίας» (Άρθρο 1, παρ. 3): α) ένα πρόσωπο που ανήκει στην οικογένεια, όπως ορίζεται από το νόμο - κατά του οποίου διαπράττονται οι ποινικοποιημένες συμπεριφορές ή τα εγκλήματα που ορίζονται βάση των Άρθρων 299 (ανθρωποκτονία εκ προθέσεως) και 311 (θανάσιμος τραυματισμός) του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα· β) το ανήλικο μέλος της οικογένειας, ενώπιον του οποίου διαπράττονται οι προαναφερθείσες πράξεις

εφόσον το θύμα το επιθυμεί, β) θα παρακολουθήσει πρόγραμμα θεραπείας ειδικευμένο στην ενδοοικογενειακή βία, το οποίο διοργανώνεται από δημόσιο φορέα, όπου και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται απαραίτητο από τους υπεύθυνους θεραπευτές, και γ) θα φέρει την υποχρέωση να αναλάβει την αποκατάσταση τυχόν ζημιών που προκλήθηκαν από την πράξη ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και την υποχρέωση καταβολής δίκαιου ποσού αποζημίωσης.²⁰ Ένας αριθμός δικαστικών αποφάσεων, που αφορούν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας με θύματα γυναίκες, επιδικάστηκαν βάσει του Νόμου 3500/2006.²¹

Η βία κατά των γυναικών αντιμετωπίζεται και διευθετείται, επίσης, μέσω άλλων άρθρων του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα, που εξετάζουν εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας και ασφάλειας (Άρθρα 322 κ.ε.) και εγκλήματα κατά της σεξουαλικής ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της σεξουαλικής ζωής (Άρθρα 336 κ.ε.). Η σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας τιμωρείται ως έγκλημα, βάσει της παραγράφου 5, του Άρθρου 337.

Δεν εντοπίζονται διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη βία κατά των γυναικών. Τα διαθέσιμα δεδομένα φαίνεται να αφορούν μόνο περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, εμπορίας ανθρώπων και βιασμού (άλλες μορφές βίας κατά των γυναικών, όπως ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων και τα εγκλήματα τιμής, δεν καταγράφονται). Εντούτοις, ακόμη και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες εντοπίζονται διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, οι παρεχόμενες πληροφορίες δεν συμβάλλουν στην ορθή αξιολόγηση της βίας κατά των γυναικών.²² Τα Ελληνικά δικαστήρια δεν διαθέτουν βάση δεδομένων για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων. Ιδίως όσον αφορά τη νομολογία, οι αποφάσεις των Ελληνικών δικαστηρίων, κατά γενικό κανόνα, δεν είναι διαθέσιμες στο ευρύ κοινό, ενώ τρίτα μέρη δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αντίγραφα, χωρίς την άδεια του αρμόδιου εισαγγελέα. Παρά το γεγονός ότι υφίστανται διαθέσιμες βάσεις δεδομένων συνδρομητών για τους δικηγόρους, εντούτοις, ακόμη και στα αρχεία αυτά, δεν δημοσιεύονται όλες οι αποφάσεις, καθώς η δημοσίευσή τους βασίζεται σε επαγγελματίες του νομικού κλάδου, οι οποίοι εισάγουν στο σύστημα αποφάσεις που έχουν επιδικαστεί (οι αποφάσεις δεν υποβάλλονται αυτόματα από τα Δικαστήρια). Οι αποφάσεις δημοσιεύονται συνήθως από ΜΚΟ, ή επαγγελματίες του νομικού κλάδου, οι οποίοι

---

²⁰ Οι Εισαγγελικές Εντολές αριθ. 74/2013 και 85/2011, του Εισαγγελέα Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, αφορούν περιπτώσεις κατά τις οποίες ο εναγόμενος δεν συμμορφώθηκε με τους όρους συμβιβασμού που σχετίζονται με την παρακολούθηση συνεδριών συμβουλευτικής υποστήριξης και, ως εκ τούτου, τέθηκαν εκ νέου σε ισχύ οι ποινικές διαδικασίες.

²¹ Βλέπε, για παράδειγμα, τις Αποφάσεις αριθ. 182/2014, 1213/2015, 1095/2015, 769/2015 και 508/2015 του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Ελλάδος.

²² Για παράδειγμα, ενώ τα δεδομένα που συλλέγονται σε επίπεδο αστυνομικών αρχών καταγράφουν πληροφορίες σχετικά με το θύμα, δεν είναι δυνατή η ταξινόμηση αυτών των δεδομένων βάσει ηλικίας. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί εάν τα στοιχεία που απεικονίζουν τον αριθμό των γυναικών που πέφτουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας αφορούν το σύνολο των θηλέων θυμάτων (όλων των ηλικιακών ομάδων), ή μόνο τις γυναίκες ηλικίας 18 ετών και άνω. Από την άλλη πλευρά, τα δεδομένα που συγκεντρώνονται σε επίπεδο δικαιοσύνης καταγράφουν πληροφορίες σχετικά με τον δράστη, αλλά όχι σχετικά με το θύμα. Η διαπίστωση αυτή επισημάνθηκε στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE), Ελλάδα: Συστάσεις για τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων, σχετικά με τις πράξεις βίας κατά συντρόφων, που καταγράφονται από τους τομείς της αστυνομίας και της δικαιοσύνης, 2018, διαθέσιμες στην ιστοσελίδα:

<https://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/recommendations-improve-data-collection-intimate-partner-violence-police-and-justice-sectors-greece>.

συνδέονται με τις υποθέσεις.²³ Ως αποτέλεσμα, δεν υφίσταται τρόπος ενημέρωσης σχετικά με την έκβαση των υποθέσεων που έχουν επιδικαστεί ενώπιον των δικαστηρίων. Ωστόσο, σηματοδοτώντας ως αφητηρία την έναρξη της οικονομικής κρίσης, σημειώθηκε αύξηση του αριθμού των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα.²⁴

Όπως αποδεικνύεται από στατιστικά στοιχεία που αντλήθηκαν από το Αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας, από το 2014 έως το 2017 σημειώθηκαν περισσότερα από 13.700 περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, με γυναίκες να αποτελούν περίπου το 70% των θυμάτων.²⁵ Το 2017, καταγγέλλθηκαν 3.134 περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, με συνολικά 4.243 θύματα. Ταυτόχρονα, περισσότερα από 760 εγκλήματα βιασμού διαπράχθηκαν στην Ελλάδα, κατά την ίδια αυτή χρονική περίοδο, με την πλειοψηφία των θυμάτων να αποτελούν γυναίκες.

Σύμφωνα με την Ελληνική Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (ΓΓΙΦ),²⁶ από το 2012, όταν και οι δομές δικτύου τους ξεκίνησαν για πρώτη φορά τη λειτουργία τους, 25.079 θύματα έλαβαν συμβουλευτική υποστήριξη και 1.518 φιλοξενήθηκαν σε άσυλα προστασίας. Η τηλεφωνική γραμμή «SOS 15900», από την έναρξη της λειτουργίας της, στις 11.3.2011, έχει, συνολικά, λάβει 37.482 κλήσεις. Το 2018 πραγματοποιήθηκαν 5.088 κλήσεις, εκ των οποίων 4.116 (81%) αφορούσαν καταγγελίες περιστατικών έμφυλης βίας. Παράλληλα, πρέπει να σημειωθεί ότι ο αριθμός των υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων έχει μειωθεί: από 36 περιστατικά, το 2014, σε 33 περιστατικά, το 2015, σε 25 περιστατικά, το 2016 και σε 21 περιστατικά, το 2017.²⁷

Σε γενικές γραμμές, το νομικό πλαίσιο παρουσιάζεται επαρκές, ωστόσο η εφαρμογή του στην πράξη κρίνεται προβληματική. Η σύγκριση μεταξύ δεδομένων που ελήφθησαν από τις αστυνομικές αρχές και από τη ΓΓΙΦ, καθώς και από εκθέσεις ΜΚΟ,²⁸ υποδεικνύουν ένα πρόβλημα ανεπαρκούς αναφοράς και καταγγελίας περιστατικών βίας κατά των γυναικών. Η κακοποίηση, σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, συχνά δεν

²³ Αυτό επιβεβαιώθηκε σε συνέντευξη με τον Διευθυντή του Πρωτοδικείου Αθηνών καθώς και με τον Προϊστάμενο της Γραμματείας του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σύμφωνα με τις δικαστικές αρχές, τον Απρίλιο του 2018, θεσπίστηκε ένα σύστημα, το οποίο περιελάμβανε, ωστόσο, μόνο περιπτώσεις που υποβλήθηκαν μετά από αυτή την περίοδο. Επιπλέον, το σύστημα δεν φαίνεται να είναι πλήρως λειτουργικό.

²⁴ ActionAid Hellas, Η ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης – Η οπτική των επαγγελματιών και προτάσεις βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πολιτικών, 2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας:

http://www.actionaid.gr/media/1858122/Domestic-Violence_GR_Final_2018_pdf.pdf.

²⁵ Iefimerida.gr, Ανησυχητικές διαστάσεις παίρνει η ενδοοικογενειακή βία -13.700 περιστατικά από το 2014 έως το 2017, 27-01-2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας:

<https://www.iefimerida.gr/news/392177/anisyhitikes-diastraseis-pairnei-i-endooikogeneiaki-13700-peristatika-apo-2014-eos-2017>.

²⁶ Γ.Γ.Ι.Φ., Δελτίο Τύπου, Στατιστικά στοιχεία του δικτύου δομών της Γ.Γ.Ι.Φ. για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών, Νοέμβριος 2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας:

<http://www.isotita.gr/%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%84%CF%8D%CF%80%CE%BF%CF%85-%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82/>.

²⁷ Οι πληροφορίες σχετικά με τα εγκλήματα εμπορίας ανθρώπων παρέχονται από τον Εθνικό Εισηγητή για τα Θύματα Εμπορίας Ανθρώπων.

²⁸ Βλέπε, για παράδειγμα, ActionAid Hellas, Η ενδοοικογενειακή βία κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης – Η οπτική των επαγγελματιών και προτάσεις βελτίωσης των εφαρμοζόμενων πολιτικών, 2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας:

http://www.actionaid.gr/media/1858122/Domestic-Violence_GR_Final_2018_pdf.pdf.

καταγγέλλεται, λόγω του φόβου απέναντι στον δράστη, των έντονων αισθημάτων ντροπής, της άρνησης, ή της κατάστασης σοκ, της ανάγκης διατήρησης μίας εξιδανικευμένης εικόνας οικογενειακής ευημερίας απέναντι στον περίγυρο, του φόβου για το ενδεχόμενο αίσθημα ενοχής, ή ακόμη και της ανάγκης προστασίας του δράστη.²⁹ Εντούτοις, ακόμη και όταν το θύμα βρίσκει, τελικά, το θάρρος να αναζητήσει βοήθεια, έρχεται αντιμέτωπο με σοβαρά εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν. Πρώτον, το θύμα αποθαρρύνεται, εξ αρχής, από το να έλθει σε επαφή με τις αρμόδιες αρχές και να ζητήσει βοήθεια. Οι αστυνομικές αρχές δεν είναι κατάλληλα εκπαιδευμένες σχετικά με την ορθή αλληλεπίδραση και επικοινωνία με τα θύματα και την κατάλληλη ενημέρωσή τους, όσον αφορά τις επιλογές τους.³⁰ Δεύτερον, η δυσκολία παροχής απτών αποδεικτικών στοιχείων για μορφές βίας, πλην της σωματικής βίας, αποθαρρύνει το θύμα να καταγγείλει το περιστατικό. Για παράδειγμα, η ψυχολογική βία δεν επιφέρει φυσικές ενδείξεις, όπως μώλωπες, κ.λπ., και, ως εκ τούτου, είναι πολύ δύσκολο να διαγνωσθεί και να αποδειχθεί. Κατά συνέπεια, είναι ζωτικής σημασίας οι αστυνομικές αρχές, οι δικηγόροι και οι δικαστές, να έχουν πλήρη κατανόηση όλων των μορφών βίας και να είναι σε θέση να τις αναγνωρίσουν. Τρίτον, υφίστανται διαδικαστικές ελλείψεις, οι οποίες συχνά αποθαρρύνουν τα θύματα από την αναζήτηση νομικής προσφυγής. Για παράδειγμα, υπάρχει ένα πλέγμα διαδικαστικών νόμων, που απαιτούν τη συμμετοχή πολλαπλών αρχών, και κατά τη μεταβίβαση του φακέλου της υπόθεσης σε κάθε μία από τις αρμόδιες αρχές, μεσολαβεί μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι χρονοβόρες διαδικασίες υποβαθμίζουν την έννοια της σπουδαιότητας και της επείγουσας φύσης της ενέργειας, και το θύμα, αισθανόμενο πως, πλέον, δεν αποτελεί προτεραιότητα, συχνά παραιτείται.

Από την άλλη πλευρά, τα θύματα που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης νομικής αρωγής, καλούνται, συχνά, να προσκομίζουν έγγραφα σχετικά με την οικονομική τους κατάσταση, ή την περιουσιακή τους κατάσταση. Η διαδικασία αυτή καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη για γυναίκες μετανάστριες, οι οποίες στερούνται, επιπλέον, οποιωνδήποτε μεταφραστικών υπηρεσιών και, ως εκ τούτου, αδυνατούν να κατανοήσουν τις ενέργειες που απαιτούνται από πλευράς τους, προκειμένου να διερευνηθεί η υπόθεσή τους.

Ακόμη και η διαδικασία συμβιβασμού, που περιεγράφηκε προηγουμένως, παρουσιάζει ορισμένες ελλείψεις. Καταρχάς, καλύπτει μόνο συγκεκριμένα εγκλήματα ενδοοικογενειακής κακοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι, σε περιπτώσεις πολλαπλών αδικημάτων, τα συμβαλλόμενα μέρη ενδέχεται να πληρούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την εφαρμογή μίας διαδικασίας συμβιβασμού για ορισμένα από τα διαπραχθέντα εγκλήματα, ενώ για άλλα όχι, τα οποία θα πρέπει, στη συνέχεια, να διερευνηθούν, σύμφωνα με την πάγια ποινική διαδικασία, η οποία είναι, τυπικά, πολύ πιο χρονοβόρα. Κατά δεύτερον, δεν παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής μηχανισμού παρακολούθησης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι ο εναγόμενος θα συμμορφωθεί με τους όρους της διαδικασίας συμβιβασμού. Αυτό συνεπάγεται ότι, σε περίπτωση επανάληψης της βίαιης συμπεριφοράς, το θύμα θα φέρει την ευθύνη της αναφοράς νέων περιστατικών κακοποίησης που διαπράχθηκαν εις βάρος του. Τέλος, δεν προβλέπεται, έννομα, η

²⁹ Βλέπε Γ.Γ.Ι.Φ., Οδηγός Συμβουλευτικής για τη Βία, 2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας:

<http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2018/07/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CF%8C%CF%82-%CE%A3%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%92%CE%99%CE%91.pdf>.

³⁰ Πληροφορίες βασισμένες σε συνέντευξη με την ΜΚΟ ΔΙΟΤΙΜΑ.

απαραίτητη μέριμνα για την αποκατάσταση, ή παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης των κατηγορουμένων με ιστορικό αλκοολισμού, ή τοξικομανίας, συνθήκη η οποία θα μπορούσε, ενδεχομένως, να συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών ενδοοικογενειακής κακοποίησης.

Εν κατακλείδι, εξίσου ιδιαίτερης σπουδαιότητας είναι και το γεγονός ότι, ακόμη και οι ίδιοι οι δικηγόροι φαίνεται να μην γνωρίζουν τις σχετικές διατάξεις και διαδικασίες που απαιτούνται σε περιστατικά βίας κατά των γυναικών. Σύμφωνα με τις ΜΚΟ, τα θύματα συχνά εκφράζουν δυσαρέσκεια για την έλλειψη υποστήριξης και επαρκούς γνώσης της νομικής διαδικασίας, εκ μέρους των δικηγόρων, ενώ οι συνήγοροι υπεράσπισης χαρακτηρίζονται, κατά περιπτώσεις, εξαιρετικά επιθετικοί απέναντι στα θύματα και συστηματικά εκμεταλλεύονται διαδικαστικές διατάξεις, με σκοπό να καθυστερήσουν πιθανές δίκες, ή ακροαματικές διαδικασίες.³¹

Ενότητα 4 Ιταλία

Οι γυναίκες στην Ιταλία θα έπρεπε, θεωρητικά, να είναι σε θέση να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα με τους άνδρες, σύμφωνα με το Άρθρο 3 του Ιταλικού Συντάγματος, το οποίο ορίζει πως όλοι οι πολίτες χαρακτηρίζονται από ίση κοινωνική αξιοπρέπεια και θεωρούνται ίσοι ενώπιον του νόμου, χωρίς διακρίσεις, μεταξύ άλλων, βάση του φύλου. Εντούτοις, οι γυναίκες της Ιταλίας εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όσον αφορά την εξασφάλιση προστασίας από βίαιες πράξεις και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σε περιπτώση που καταστούν θύματα βίας.

Το ισχύων Ιταλικό νομικό σύστημα δεν προβλέπει μέτρα που αποσκοπούν στην ειδική και αποκλειστική προστασία των γυναικών, ούτε προβλέπει επιβαρυντικές περιστάσεις όταν οι δράστες ενεργούν κατά των γυναικών. Επί της ουσίας, το φύλο του θύματος ενός εγκλήματος δεν διαδραματίζει κανέναν ρόλο στο Ιταλικό σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.³²

Η εξέλιξη του εθνικού νομικού πλαισίου, όσον αφορά τη βία κατά των γυναικών, αντανακλά μια σημαντική μεταβολή της προοπτικής απέναντι στο ζήτημα αυτό. Το αδίκημα της βίας κατά των γυναικών χαρακτηριζόταν ως «έγκλημα κατά της δημόσιας ηθικής» μέχρι και το 1996. Η συνθήκη αυτή άλλαξε, με τη θέσπιση του Νόμου αριθ.66/1996,³³ ο οποίος αναγνώρισε πλήρως το αδίκημα αυτό ως «έγκλημα κατά του ατόμου» και τροποποίησε τον Ποινικό Κώδικα, εισάγοντας διατάξεις σχετικά με την παραβατική, αυτή, συμπεριφορά. Μεταξύ αυτών των διατάξεων, το Άρθρο 609α του Ποινικού Κώδικα, ορίζει τη σεξουαλική βία ως ενέργεια εξαναγκασμού άλλου προσώπου να διαπράξει, ή να υποστεί σεξουαλικές πράξεις, με εφαρμογή μέσων, όπως δύναμη, απειλή, ή κατάχρηση εξουσίας, καθώς και εξαπάτηση και κατάχρηση της κατώτερης θέσης του θύματος. Η εγκληματική, αυτή, συμπεριφορά τιμωρείται με φυλάκιση από 5 έως 10 έτη. Το άρθρο 609α, που εισήχθη στο Ιταλικό νομικό σύστημα για να ανταποκριθεί στις κοινωνικοπολιτισμικές αλλαγές και,

³¹ Στοιχεία που παρέχονται βάσει συνέντευξης με την ΜΚΟ ΔΙΟΤΙΜΑ. Βλέπε, επίσης: Γ.Γ.Ι.Φ., Οδηγός Συμβουλευτικής για τη Βία, 2018, διαθέσιμο στην Ελληνική γλώσσα, μέσω της ιστοσελίδας: <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2018/07/...91.pdf>.

³² Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το έγκλημα του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

³³ Νόμος αριθ. 66/1996 διαθέσιμος στην ιστοσελίδα: www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1996/02/20/096G0073/sg.

κυρίως, για να εξασφαλίσει ευρύτερη και αποτελεσματικότερη προστασία για τα θύματα βίας, αποσκοπεί στη διαφύλαξη δύο διαφορετικών συμφερόντων. Αφενός, η διάταξη αυτή διασφαλίζει τη σεξουαλική ελευθερία, που ορίζεται ως το δικαίωμα της προσωπικής αυτοδιάθεσης στη στενή σφαίρα του ατόμου· αφετέρου, προστατεύει το απαραβίαστο της σεξουαλικής ελευθερίας του ατόμου, που ορίζεται ως προστασία ενάντια στις μη συναινετικές πράξεις κατά της σεξουαλικής σφαίρας του ατόμου. Επιπλέον των προαναφερθέντων διατάξεων, βάση του Άρθρου 572 του Ποινικού Κώδικα, οποιοδήποτε άτομο κακομεταχειρίζεται μέλος της οικογένειάς του, ή σύντροφό του, τιμωρείται με φυλάκιση, από 2 έως 6 έτη.

Ένας ακόμη σημαντικός στόχος, υπέρ της προστασίας των γυναικών στην Ιταλία, επετεύχθη με τη θέσπιση του Νόμου αριθ. 7/2006, ο οποίος εισήγαγε στον Ιταλικό Ποινικό Κώδικα το έγκλημα του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων (εφεξής ΑΓΓΟ). Ο νόμος αυτός πυροδότησε έντονη πολιτική συζήτηση, μεταξύ εκείνων που έκριναν απαραίτητη τη σύνταξη σχετικού νομοσχεδίου για την απαγόρευση και ποινικοποίηση του ΑΓΓΟ και την προστασία των γυναικών που καθίστανται θύματα αυτής της πρακτικής, και εκείνων που τάχθηκαν αντίθετοι απέναντι σε οποιαδήποτε νομική παρέμβαση επί του θέματος. Ως επί του παρόντος, τα Άρθρα 583α και 583β του Ιταλικού Ποινικού Κώδικα απαγορεύουν την εκτέλεση κάθε μορφής ΑΓΓΟ, επιβάλλοντας ποινή φυλάκισης από 4 έως 12 έτη. Επιπλέον, εφαρμόζεται η αρχή της ετεροδικίας κατά την εκδίκαση του συγκεκριμένου εγκλήματος: κατά συνέπεια, όσοι διαπράττουν οποιασδήποτε μορφής ΑΓΓΟ, δύνανται να δικαστούν και να τιμωρηθούν στην Ιταλία, ανεξάρτητα από το πού διαπράχθηκε το έγκλημα.

Μία, ακόμη, σημαντική νομοθετική πράξη, υπέρ της προστασίας των γυναικών, συνιστά το Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 11/2009, το οποίο εισήγαγε στον Ιταλικό Ποινικό Κώδικα το έγκλημα της έμμονης παρακολούθησης, βάση του Άρθρου 612α. Ως έμμονη παρακολούθηση ορίζεται η κατ' επανάληψη απειλή, ή παρενόχληση ενός ατόμου, σε βαθμό τέτοιο ώστε να επιφέρει μια επίμονη και σοβαρή κατάσταση άγχους, να δημιουργήσει αισθήματα φόβου για την ασφάλεια του ίδιου του ατόμου, ή κάποιου τρίτου προσώπου, ή να αναγκάσει το θύμα να αλλάξει τις καθημερινές του συνήθειες διαβίωσης. Η ποινή για το έγκλημα αυτό είναι φυλάκιση από 6 μήνες έως 5 έτη, ενώ ο χρόνος φυλάκισης μπορεί να αυξηθεί, σε περίπτωση που το έγκλημα διαπράττεται από πρώην σύντροφο του θύματος, εναντίον ευάλωτων ατόμων, ή κάνοντας χρήση εργαλείων ΤΠ. Η εισαγωγή του εν λόγω εγκλήματος στο νομικό πλαίσιο είναι ιδιαιτέρως σημαντική, καθώς το Άρθρο 612α προβλέπει ειδικά μέτρα προφύλαξης για τα θύματα, επιτρέποντάς τους να λάβουν προστασία, ακόμη και πριν την επίσημη αναφορά και καταγγελία του διώκτη.

Επιπλέον των νομοθετικών μέτρων, τον Νοέμβριο του 2010 θεσπίστηκε επίσημα ένα *Εθνικό σχέδιο κατά της έμφυλης βίας και της έμμονης παρακολούθησης*, ως μία πρώτη προσπάθεια ανάπτυξης μίας οργανικής απόκρισης υπέρ της αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών, στην Ιταλία.³⁴ Τη θέσπιση του σχεδίου αυτού ακολούθησε, το 2015, η εισαγωγή του *Ειδικού Σχεδίου κατά της σεξουαλικής βίας και της έμφυλης βίας*,³⁵ το οποίο

³⁴ Piano Nazionale contro la violenza di genere e lo stalking, 2010, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://files.centro-antiviolenza.it/200000064-b166cb2613/piano_nazionale_antiviolenza.pdf

³⁵ Piano d'azione straordinario contro la violenza sessuale e di genere, 2015, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: http://www.interno.gov.it/sites/default/files/allegati/slide_pianocontroviolenza_7maggio2015.pdf.

επιβλέπει την επέκταση των υπηρεσιών υποστήριξης των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των κέντρων κατά της βίας και των καταφυγίων γυναικών.

Το Ιταλικό νομικό σύστημα περιλαμβάνει, επίσης, διατάξεις που αποσκοπούν στην πρόληψη και καταστολή της ενδοοικογενειακής βίας και της έμφυλης βίας, οι οποίες προβλέπονται βάση του Νομοθετικού Διατάγματος αριθ. 93/2013.³⁶ Το νομοθετικό, αυτό, μέτρο εγκρίθηκε κατόπιν των εξαιρετικά σοβαρών γεγονότων που επηρέασαν τις γυναίκες και δυνάμει της κοινωνικής ανησυχίας που προκάλεσαν. Ως εκ τούτου, η Ιταλική Κυβέρνηση έκρινε απαραίτητη τη θέσπιση αυστηρότερων κυρώσεων για όσους διαπράττουν βίαιες ενέργειες κατά των γυναικών και την εισαγωγή προληπτικών μέτρων για τη διασφάλιση της προστασίας τους. Παρά το γεγονός ότι, το Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 93/2013 είναι γνωστό ως «νομοθετικό διάταγμα κατά της γυναικοκτονίας», δεν ορίζει, ωστόσο, επίσημα τον όρο «γυναικοκτονία» ως τη δολοφονία μίας γυναίκας λόγω του φύλου της, συνθήκη, τούτέστιν, κατά την οποία το γυναικείο φύλο του θύματος αποτελεί βασικό και κινητήριο κίνητρο για τη διάπραξη της δολοφονίας. Όσον αφορά τις διατάξεις που περιλαμβάνονται στο Νομοθετικό Διάταγμα, το Άρθρο 3, παράγραφος 1, ορίζει, κατ' αρχάς, την ενδοοικογενειακή βία, αντλώντας στοιχεία και βασιζόμενο στο Άρθρο 3 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης).³⁷ Κατά δεύτερον, το εν λόγω νομοθετικό διάταγμα δεν τροποποίησε τις διατάξεις που αφορούν το έγκλημα της δολοφονίας, αλλά μόνον εισήγαγε αλλαγές συγκεκριμένα για τα εγκλήματα που θεωρείται ότι συνιστούν αδικήματα εναντίον του «γυναικείου φύλου αυτού καθαυτού» και παρουσιάζουν κίνδυνο για τις γυναίκες, καθώς οι δράστες τέτοιου τύπου εγκλημάτων ενδέχεται να αποτελέσουν σοβαρή απειλή για την ασφάλεια του θύματος. Αυτά τα εγκλήματα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη σεξουαλική βία, την έμμονη παρακολούθηση και την κακοποίηση εναντίον μελών της οικογένειας. Τέλος, το Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 93/2013, εισήγαγε μια ειδική μορφή νομικής αρωγής, για γυναίκες που συνιστούν θύματα βίας: ενώ η νομική αρωγή στην Ιταλία χορηγείται, κατά γενικό κανόνα, με την προϋπόθεση της εκπλήρωσης ορισμένων οικονομικών κριτηρίων, παρέχεται, εντούτοις, σε γυναίκες, ανεξάρτητα από τα όρια εισοδήματος που προβλέπονται από την Ιταλική νομοθεσία.

Σε γενικές γραμμές, το Ιταλικό νομικό πλαίσιο κατά της βίας μπορεί να θεωρηθεί ικανοποιητικό. Τα διάφορα νομοθετικά μέτρα που θεσπίστηκαν κατά τη διάρκεια των ετών έχουν, σταδιακά, γεφυρώσει τα κενά και τις παραλήψεις, όσον αφορά την προστασία των γυναικών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υφίστανται ορισμένα προβλήματα και προκλήσεις, όσον αφορά την εφαρμογή των εν λόγω νόμων.

Αρχικά, οι νόμοι που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, δεν εφαρμόζονται πάντοτε με την απαιτούμενη επάρκεια και σε σύντομο χρονικό διάστημα. Το πρόβλημα αυτό συχνά αναφέρεται ως «συστολή» των νομικών επαγγελματιών (εισαγγελείς, δικαστές, κ.λπ.) και των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, κατά την ερμηνεία των νόμων αυτών. Ως αποτέλεσμα της συστολής αυτής, συχνά, οι αρμόδιες αρχές αποτυγχάνουν να εγκρίνουν και να εφαρμόσουν έγκαιρα προληπτικά μέτρα για την

³⁶ Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 93/2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2013/08/16/13G00141/sg.

³⁷ Η Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξύ των πρώτων Ευρωπαϊκών χωρών που επικύρωσαν τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, το 2013, με τον Νόμο αριθ. 77/2013.

προστασία των γυναικών που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Δεύτερον, παρόλο που οι ισχύουσες ποινικές κυρώσεις, που επιβάλλονται έναντι όσων διαπράττουν εγκλήματα βίας κατά των γυναικών, εξασφαλίζουν αυστηρές καταδικαστικές αποφάσεις και είναι θεμελιώδους σημασίας για την αποτροπή περαιτέρω εγκλημάτων, εντούτοις, δυστυχώς, δεν επαρκούν.³⁸ Στην πραγματικότητα, οι κυρώσεις αυτές επιβάλλονται μόνο *κατόπιν* διάπραξης της βίαιης ενέργειας: αντιθέτως, απαιτείται η θέσπιση και εφαρμογή περισσότερων προληπτικών μέτρων, προκειμένου να αποτραπούν περαιτέρω συμβάντα βίαιων πράξεων. Επιπλέον, ενώ το επονομαζόμενο «νομοθετικό διάταγμα κατά της γυναικοκτονίας» εισήγαγε σημαντικά μέτρα για την προστασία των γυναικών, η έλλειψη αναφοράς και ορισμού του συγκεκριμένου εγκλήματος της «γυναικοκτονίας» στο Ιταλικό νομικό σύστημα, εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση, όσον αφορά τη μετατόπιση της κοινωνικής αντίληψης σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.

Τρίτον, οι ερευνητικές, καθώς και οι δικαστικές διαδικασίες, αποδεικνύονται, συχνά, εξαιρετικά χρονοβόρες, αποτυγχάνοντας, έτσι, να διασφαλίσουν την αποτελεσματική προστασία των γυναικών. Το ζήτημα αυτό είναι ιδιαιτέρως προβληματικό, διότι ενδέχεται να οδηγήσει στην παραγραφή εγκλημάτων που σχετίζονται με βίαιες ενέργειες, στην περίπτωση εκκρεμών δικών. Επιπλέον, ορισμένες βίαιες πράξεις κατά των γυναικών ενίοτε υποτιμώνται από τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου, γεγονός που μπορεί να αποτελέσει αιτία, τα περιστατικά που υποβάλλονται από γυναίκες θύματα εγκληματικών ενεργειών να κινδυνεύουν, τελικά, να απορριφθούν.

Τέλος, οι πολιτικές, όσον αφορά την πρόληψη και την ευαισθητοποίηση σχετικά με το θέμα της βίας κατά των γυναικών, πρέπει να βελτιωθούν, προκειμένου να λειτουργούν αποτελεσματικά και να διασφαλίζουν ότι οι γυναίκες γνωρίζουν τα δικαιώματά τους και τα μέσα προστασίας στα οποία μπορούν να προσφύγουν, όταν καθίστανται θύματα εγκληματικών πράξεων.

Τα δεδομένα που αντλούνται, όσον αφορά εγκλήματα που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών, βοηθούν αρκετά στην αξιολόγηση της σπουδαιότητας των εγκλημάτων αυτών στην Ιταλική επικράτεια.³⁹ Παρατηρείται ότι, ο αριθμός των περιστατικών έμμονης παρακολούθησης και κακοποίησης εναντίον μελών της οικογένειας, παρουσιάζει αύξηση, ενώ, αντιθέτως, ο αριθμός των καταγγελιών σεξουαλικών επιθέσεων παρουσιάζει μείωση. Επιπλέον, πρέπει να σημειωθεί πως, για όλους τους τύπους εγκληματικών ενεργειών, ο αριθμός των γυναικών θυμάτων είναι αξιοσημείωτα υψηλός. Η διαφορά μεταξύ του αριθμού των εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών που καταγγέλλονται και του αριθμού των καταδικαστικών αποφάσεων, παρουσιάζεται, επίσης, αξιόλογη. Σε αυτό το πλαίσιο, είναι απαραίτητο να εξεταστεί, παράλληλα, και η συνάφεια υποθέσεων, κατά τις οποίες ο δράστης δεν έχει ταυτοποιηθεί, καθώς και περιπτώσεων αθωωτικών αποφάσεων, ή άλλων μορφών απαλλαγής. Τέλος, κατά την εξέταση των ανωτέρω στοιχείων, θα πρέπει, επίσης, να συνυπολογιστεί το γεγονός πως, τα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν καταδικαστικές αποφάσεις, αναφέρονται σε καταδικαστικές ετυμηγορίες, οι οποίες ελήφθησαν κατά τη διάρκεια ενός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου και δεν σχετίζονται συγκεκριμένα και

³⁸ Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης, Προτάσεις σχετικά με την έμμονη παρακολούθηση και τη βία κατά των γυναικών, 2014, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: https://www.mise.gov.it/images/stories/documenti/relazione_seminario_1_dicembre.pdf.

³⁹ Κατά τη στιγμή της συγγραφής, τα στοιχεία για το έτος 2018 δεν ήταν ακόμη διαθέσιμα για πολλά από τα εγκλήματα που εξετάζονται στην παρούσα μελέτη.

απαραίτητα με τα αδικήματα που καταγγέλθηκαν κατά το ίδιο έτος.

Σεξουαλική επίθεση		
	2016	2017
Καταγγελίες	7633	4429
Τελικές καταδικαστικές αποφάσεις	1450	1693

Έμμηνη παρακολούθηση			
	2016	2017	2018* (1/8/17-31/7/18)
Καταγγελίες	11425 Εκ των οποίων γυναίκες: 9487	13046	6437
Τελικές καταδικαστικές αποφάσεις	1323	1468	-

Κακοποίηση εναντίον μελών της οικογένειας		
	2016	2017
Καταγγελίες	13813	15707
Τελικές καταδικαστικές αποφάσεις	2699	2818

Ενότητα 5 Ισπανία

Στο Ισπανικό πλαίσιο, τα περιστατικά βίας κατά των γυναικών, ρυθμίζονται βάσει του Οργανικού Νόμου αριθ. 1/2004 για τα Μέτρα Ολοκληρωμένης Προστασίας κατά της Έμφυλης Βίας.⁴⁰ Η συγκεκριμένη νομοθετική πράξη αποτελεί ρηξικέλευθο παράδειγμα στην Ευρώπη για τη φεμινιστική της προοπτική· εντούτοις, συμπεριλαμβάνει και ρυθμίζει μόνο πράξεις βίας που διαπράττονται από σύντροφο, ή πρώην σύντροφο του θύματος. Συνιστά ένα εμπεριστατωμένο και ορθά δομημένο πρότυπο, που δεν προσεγγίζει μόνο τη σκοπιά της επιβολής κυρώσεων, αλλά συμπεριλαμβάνει, επίσης, μέτρα πρόληψης και προστασίας.

Παρά το νομοθετικό, αυτό, πλαίσιο, ωστόσο, από την 1η Ιανουαρίου 2003, έως τις 15 Ιανουαρίου 2019, καταγράφηκαν επίσημα 977 περιπτώσεις θυμάτων που απεβίωσαν, λόγω αυτής της μορφής βίας. Ένα ποσοστό, ύψους 54,8%,⁴¹ των δολοφονιών γυναικών, διαπράττονται στο πλαίσιο προσωπικών, συντροφικών σχέσεων. Τα έτη που παρουσιάζουν τον υψηλότερο αριθμό δολοφονιών, κατά φθίνουσα σειρά, είναι: 76 (2008), 73 (2010) και 72 (2004).⁴² Το 2018, 47 γυναίκες δολοφονήθηκαν από συντρόφους τους, ή πρώην συντρόφους τους, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, και 97, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέχει η ιστοσελίδα *Feminicidio.net*.⁴³ Είκοσι εννέα από τα θύματα αυτά ήταν μεταξύ 31 και 50 ετών (61,7%).

Οι γυναίκες μετανάστριες αντιπροσωπεύουν το 9,6% των γυναικών και το 30% των θυμάτων εγκλημάτων έμφυλης βίας.⁴⁴ Η πλειοψηφία των γυναικών αυτών φοβούνται να καταγγείλουν τα εγκλήματα που διαπράττονται εις βάρος τους στις Αστυνομικές Αρχές, λόγω της πιθανότητας να τους υποβληθούν ποινές, δυνάμει του νόμου περί μετανάστευσης, καθώς, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι άδειες παραμονής τους εξαρτώνται από τους συντρόφους τους· θεωρητικά, σε περίπτωση που καταγγείλουν εγκλήματα έμφυλης βίας και ο σύντροφός τους καταδικαστεί, μπορούν, στη συνέχεια, να υποβάλλουν αίτηση για άδεια παραμονής και εργασίας,⁴⁵ διάρκειας πέντε ετών. Από το 2005, έως το 2010, 2.519 αλλοδαπές γυναίκες, θύματα ενδοοικογενειακής βίας και έμφυλης βίας, έλαβαν άδεια παραμονής. Από το 2011, έως τον Δεκέμβριο του 2016, 7.387 γυναίκες καταγράφηκαν στα πρακτικά για τον ίδιο λόγο.

Τα παιδιά αποτελούν, επίσης, άμεσα και έμμεσα θύματα αυτής της μορφής βίας: 39 παιδιά έχασαν τους γονείς τους, το 2017, και 83⁴⁶ παιδιά έχασαν τη ζωή τους, ως αποτέλεσμα εγκλημάτων έμφυλης βίας, μεταξύ των ετών 2010 και 2018, ενώ μόνο 27 εκ των περιπτώσεων αυτών αποτελούν επίσημες νομικές υποθέσεις (32,53%). Στην Ισπανία διατίθενται επίσημα στοιχεία, που καταχωρούνται από δημόσιους φορείς, και ανεπίσημα στοιχεία, που έχουν καταχωρηθεί από άλλες πλατφόρμες, όπως η ιστοσελίδα *Feminicidio.net*. Από τις 87 υποθέσεις που καταγράφονται στον ιστότοπο της *Feminicide*, μεταξύ του 2010 και του 2018, μόνο οι 27 έχουν καταχωρηθεί από επίσημους φορείς.

⁴⁰ Οργανικός Νόμος 1/2004: <https://goo.gl/yMPvpZ>

⁴¹ Κρατικό Παρατηρητήριο κατά της Έμφυλης Βίας. ΈκθεσηΧ: <https://goo.gl/C8QYwN>

⁴² Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης της Ισπανίας: <https://goo.gl/4TkW9g>

⁴³ Ιστοσελίδα του δικτύου της *Feminicidio*: <https://goo.gl/N3HStH>

⁴⁴ GREVIO: Σκιάδης έκθεση για την Ισπανία <https://plataformaestambul.sombra.files.wordpress.com>

⁴⁵ Νόμος περί μετανάστευσης και θεσμικό ενημερωτικό δελτίο: <https://goo.gl/7ymFCL>;

<https://goo.gl/Yy5Xqg>

⁴⁶ Ιστοσελίδα του δικτύου της *Feminicidio*: <https://goo.gl/N3HStH>

Έναν από τους κεντρικούς στόχους της Ολοκληρωμένης Νομοθετικής Πράξης (IntegralAct) αποτέλεσε η δημιουργία ειδικευμένων δικαστηρίων για ζητήματα που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών σε κάθε έδαφος, καθώς και η σύσταση Εισαγγελικής Αρχής ειδικά για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Ως επί του παρόντος, λειτουργούν 461 Δικαστήρια με κεντρική αρμοδιότητά τους την αντιμετώπιση υποθέσεων εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, 106 από τα οποία συνιστούν αποκλειστικά δικαστήρια εκδίκασης εγκλημάτων βίας και 355 είναι συμβατά με τις ανωτέρω προϋποθέσεις. Συγκροτούνται από 25 ψυχοκοινωνικές ομάδες, εκπαιδευμένες από ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και ιατροδικαστές.

Σε ορισμένες περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, οι νομικές υπηρεσίες των Αυτόνομων Κοινοτήτων και των δήμων μπορούν, επίσης, να λειτουργήσουν ως μάρτυρες κατηγορίας κατά τη δίκη.⁴⁷ Το σύνολο των φορέων αυτών, επιπλέον των ίδιων των θυμάτων, μπορούν να αιτηθούν της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων.

Τα Ασφαλιστικά Μέτρα συνιστούν δικαστική εντολή που προστατεύει το θύμα από περαιτέρω κακοποίηση και περιλαμβάνουν μια πολυεπιστημονική (ποινική, αστική και αρωγής) αντιμετώπιση.

Όσον αφορά την επιβολή ποινών, οι καταδικαστικές αποφάσεις για περιπτώσεις βίας κατ' εξακολούθηση δεν αποτελούν την πλειοψηφία των ετυμηγοριών (ποσοστό 11,5%, το 2017), ενώ οι καταδικαστικές αποφάσεις για συγκεκριμένους τραυματισμούς είναι πιο συχνές (55,9%). Το 83,7% των ατόμων που διώκονται, καταδικάζονται, ενώ είναι ιδιαίτερα σύνηθες το δικαστήριο να προχωρεί στην αρχειοθέτηση υποθέσεων, λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων (41,18%, το 2017).⁴⁸

Κατά το έτος 2016, καταγγέλθηκαν συνολικά 142.893 περιστατικά έμφυλης βίας, ενώ 5.941 γυναίκες έλαβαν συμβουλευτική υποστήριξη από το σύστημα δωρεάν νομικής αρωγής. Το δικαίωμα στην παροχή δωρεάν⁴⁹ και εξειδικευμένης νομικής συνδρομής αναγνωρίζεται σε όλα τα θύματα έμφυλης βίας και σωματεμπορίας,⁵⁰ ανεξάρτητα από τους οικονομικούς τους πόρους. Όλοι οι δικηγορικοί σύλλογοι διαθέτουν ομάδες δικηγόρων, εξειδικευμένων στη διαχείριση υποθέσεων έμφυλης βίας, και ορισμένες με εξειδίκευση ακόμη και σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων.⁵¹ Η ειδική κατάρτιση σε υποθέσεις του συγκεκριμένου, αυτού, τύπου είναι απαραίτητη. Επιπλέον της νομικής συνδρομής, λειτουργεί και τηλεφωνική υπηρεσία που παρέχει δωρεάν και εμπιστευτική βοήθεια, και η οποία δεν αφήνει κανένα ίχνος στοχοποίησης του χρήστη της: είναι το 016, που δημιουργήθηκε και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2007. Το 2016, η γραμμή αυτή έλαβε 85.318 κλήσεις, ενώ το 73,1% των κλήσεων αυτών πραγματοποιήθηκαν από τα ίδια τα θύματα. Επίσης, από το 2010, λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή ειδικά για παιδιά και εφήβους.

Σε κρατικό επίπεδο, υφίσταται, επίσης, το Νομικό Θέσπισμα του Θύματος (EJV) και το Κρατικό Σύμφωνο κατά της Έμφυλης Βίας. Το EJV συνιστά τη μεταφορά και προσαρμογή

⁴⁷ Ιστοσελίδα του δικτύου της Feminicidio: <https://goo.gl/UNENPt>

⁴⁸ Στοιχεία του Γενικού Δικαστικού Συμβουλίου και του Παρατηρητηρίου για την ενδοοικογενειακή βία και την έμφυλη βία. Ετήσια έκθεση 2017 <https://goo.gl/56HLGU>

⁴⁹ Νόμος και Ρύθμιση της Νομικής Αρωγής στην Ισπανία: <https://goo.gl/vRpe4x>; <https://goo.gl/YfJjco>

⁵⁰ Κυβερνητική Αντιπροσωπεία κατά της Έμφυλης Βίας <https://goo.gl/SdQ8JK>

⁵¹ Ισπανικές Ενώσεις Δικηγορικών Συλλόγων: <https://goo.gl/Q1Xc5f> (Μαδρίτη)-<https://goo.gl/GEJmG5> (Βαλεαρίδες)-<https://goo.gl/rx4e1u> (Βαλένθια)-<https://goo.gl/X9VWAu> (Μούρθια)

της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2011/36/ΕΕ και παρέχει προστασία σε γυναίκες που έχουν καταστεί θύματα κάθε μορφής βίαιων εγκλημάτων. Το πρότυπο αυτό οδήγησε στη δημιουργία των Γραφείων Αρωγής Θυμάτων.⁵² Το Κρατικό Σύμφωνο κατά της Έμφυλης Βίας⁵³ περιλαμβάνει όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, σύμφωνα με τις διεθνείς συνθήκες, ανεξάρτητα από το ποιος είναι ο δράστης. Βάση του συμφώνου, εγκρίνονται συνολικά 214 μέτρα, τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν σε διάστημα 5 ετών (2017/2021). Οι φεμινιστικές οργανώσεις έχουν καταγγείλει την έλλειψη οικονομικών πόρων και τη μη εφαρμογή ενός σημαντικού ποσοστού αυτών, μέχρι και σήμερα.⁵⁴

Όλα τα υπόλοιπα εγκλήματα κατά των γυναικών, που συνδέονται με το γυναικείο φύλο και πυροδοτούνται από το γεγονός αυτό καθαυτό, όπως η σεξουαλική βία, η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική δουλεία, η καταναγκαστική πορνεία, οι καταναγκαστικοί γάμοι, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, ρυθμίζονται βάσει του Ποινικού Κώδικα⁵⁵ και ποικίλων άλλων περιφερειακών νόμων, και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στα πλαίσια της ειδικής προστασίας που παρέχεται από την Οργανική Νομοθετική Πράξη 1/2004. Η τελευταία μεταρρύθμιση του Ποινικού Κώδικα, που πραγματοποιήθηκε το 2015, συγκαταλέγει το «φύλο» ως επιβαρυντική περίσταση διακρίσεων, ενώ ήδη περιλαμβάνει το φύλο, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και τη σεξουαλική ταυτότητα, μεταξύ των επιβαρυντικών παραγόντων.⁵⁶

Η Ισπανία στερείται ενός ολοκληρωμένου νόμου για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, παρά το γεγονός ότι παρουσιάζει σποραδικά νομοθεσίες, πρωτόκολλα λειτουργίας και σχέδια δράσης, σε τοπικό και κρατικό επίπεδο.⁵⁷ Υπάρχει, επίσης, εξειδικευμένη αστυνομική ομάδα για τον εντοπισμό των θυμάτων (UCO και UCRIF). Ο οργανισμός του Ερυθρού Σταυρού εκτιμά ότι, 1 στα 5 παιδιά που εισέρχονται σε Ισπανικό έδαφος μέσω θαλάσσης, αποτελούν θύματα εμπορίας ανθρώπων. Το 2017,⁵⁸ 1.117 άτομα αναγνωρίστηκαν ως θύματα εμπορίας ανθρώπων: 577 εκ των περιπτώσεων αυτών αφορούσαν σεξουαλική εκμετάλλευση, 533 εργασιακή εκμετάλλευση, 3 αποτελούσαν περιπτώσεις καταναγκαστικής επαιτείας, 3 καταναγκαστικού γάμου και 1 αποτελούσε περίπτωση εκμετάλλευσης για διάπραξη εγκληματικών δραστηριοτήτων.

Επιπλέον των κρατικών κανονισμών, είναι εξαιρετικά σημαντικό να γίνει ειδική αναφορά στις νομοθετικές εξελίξεις και τις δράσεις αρωγής που πραγματοποιούνται ανεξάρτητα, ανά περιοχές. Σε περιφερειακό επίπεδο, στην πράξη, οι 17 Αυτόνομες Κοινότητες⁵⁹ διαθέτουν νόμους που, τυπικά, δεν περιορίζουν τη δράση τους ενάντια σε περιπτώσεις βίας μεταξύ συντρόφων και προσαρμόζονται στις υπόλοιπες μορφές βίας που αναγνωρίζονται, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και την Επιτροπή

⁵² Υπουργείο Δικαιοσύνης της Κυβέρνησης της Ισπανίας <https://goo.gl/um9UA2>

⁵³ Κρατική συμφωνία σχετικά με την έμφυλη βία: <https://goo.gl/N7vQiF>

⁵⁴ Σκιώδης Έκθεση της GREVIO: <https://goo.gl/M4mgXe>

⁵⁵ Τα 15 σημεία-κλειδιά για τη μεταρρύθμιση του Ποινικού Κώδικα: <https://goo.gl/ud97qQ>

⁵⁶ Μεταρρύθμιση της ρύθμισης CP 5/2010, της 22ας Ιουνίου, η οποία τροποποιεί τη ρύθμιση LO 10/95 της 23ης Νοεμβρίου, συμπεριλαμβανομένων των διακρίσεων που βασίζονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό και τη σεξουαλική ταυτότητα. [elderecho.com https://goo.gl/BQeDx6](https://goo.gl/BQeDx6)

⁵⁷ Εθνικό Σχέδιο κατά της Εμπορίας Ανθρώπων <https://goo.gl/eYR45U>

⁵⁸ Ετήσια Έκθεση 2017: Πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην Ισπανία.

<https://goo.gl/5tGKWu>

⁵⁹ Οργανικός Νόμος 5/2005 της Μαδρίτης: <https://goo.gl/dWd2Bs>. Νόμος 5/2008 <https://goo.gl/kgay9f>

CEDAW. Ορισμένες κοινότητες αναγνωρίζουν, μάλιστα, άμεσα τα παιδιά ως θύματα βίας, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι μητέρες τους έχουν υποστεί βίαιες συμπεριφορές.⁶⁰

Όλες οι αυτόνομες κοινότητες διαθέτουν ολοκληρωμένα κέντρα φροντίδας κακοποιημένων γυναικών, ενώ λειτουργούν πρωτόκολλα παραπομπής μεταξύ των γυναικείων, αυτών, καταφυγίων.⁶¹ Σε πολλές αυτόνομες κοινότητες, υπάρχουν, επίσης, εξειδικευμένα και ολοκληρωμένα κέντρα φροντίδας και δημόσιας διοίκησης,⁶² για την παροχή αρωγής σε περιπτώσεις βίας που λαμβάνει χώρα εκτός των πλαισίων της προσωπικής, συντροφικής σχέσης, καθώς και καταφύγια για γυναίκες, που τελούν υπό ιδιωτική διεύθυνση. Κέντρα έκτακτης ανάγκης, για τη φροντίδα σε περιπτώσεις σεξουαλικής βίας, δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα,⁶³ αν και έχει προγραμματιστεί ο σχεδιασμός και η εγκαθίδρυσή τους.⁶⁴ Στον αγώνα για την καταπολέμηση της σεξουαλικής βίας, η Ισπανία αντιμετωπίζει, ακόμη, σημαντικά εμπόδια που πρέπει να επιλυθούν, κυρίως σε σχέση με τη νομοθεσία, τη δημόσια τάξη, την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού και τη δημιουργία ειδικών μέσων φροντίδας και περίθαλψης. Στην Ισπανία, η «στατιστική αντιμετώπιση» της σεξουαλικής βίας περιορίζεται στη διενέργεια μίας Ευρείας Κλίμακας Έρευνας, ανά 5 έτη, η οποία δεν επιτυγχάνει να περιγράψει και να αναλύσει επαρκώς, ή να σκιαγραφήσει σε ικανοποιητικό βαθμό, την πορεία του ζητήματος της σεξουαλικής βίας. Υπάρχουν, επίσης, διαθέσιμες αναφορές των αστυνομικών, των δικαστικών και των εισαγγελικών αρχών, αν και ο αριθμός των καταδικαστικών αποφάσεων και ο αριθμός των θυμάτων παραμένουν ασαφείς. Η σεξουαλική βία πλήττει μία στις δύο γυναίκες,⁶⁵ ποσοστό που αντιστοιχεί σε περισσότερες από 3.251.000 γυναίκες (13.7%). Εκτιμάται ότι 1,5 εκατομμύριο γυναίκες (7,2% εκ των οποίων ηλικίας άνω των 16 ετών) έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής βίας σε κάποια στιγμή της ζωής τους, εκτός του πλαισίου της προσωπικής, συντροφικής σχέσης.⁶⁶ Ο αριθμός των καταγγελιών περιστατικών ηθικής και σωματικής παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο παρουσιάζεται μικρότερος, σε σύγκριση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ τα στοιχεία που παρείχε η Επιθεώρηση Εργασίας υπέδειξαν ότι, από το 2010 έως το 2015, υποβλήθηκαν μόνο 3.472 αγωγές για σεξουαλική παρενόχληση, 2.994 εργαζομένων. Από το 2008 έως το 2015, επιβλήθηκαν μόνο 49 καταδικαστικές αποφάσεις για παρενόχληση.⁶⁷ Η ιστοσελίδα Femicidio, από το 2016, έχει καταχωρήσει 89 περιστατικά σεξουαλικής κακοποίησης.

Εν κατακλείδι, το Ισπανικό σύστημα δεν καλύπτει εκτενώς και εμπειριστατωμένα όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, όπως απαιτείται από τις διεθνείς συνθήκες και τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ενώ, σε πολλές περιπτώσεις, η προστατευτική δράση εξαρτάται από την αστυνομική αναφορά που υποβάλλει το θύμα. Στην πράξη, και παρά την αλματώδη πρόοδο των τελευταίων δεκαπέντε ετών, η νομοθεσία, ακόμη, δεν δύναται να

⁶⁰ Νόμος 7/2018, της Ανδαλουσίας, της 30ης Ιουλίου, ο οποίος τροποποιεί τον Νόμο 13/2007, της 26ης Νοεμβρίου, σχετικά με τα μέτρα πρόληψης και την ολοκληρωμένη προστασία κατά της έμφυλης βίας:

<https://goo.gl/AUm1Vz>

⁶¹ Κρατικό ενημερωτικό δελτίο <https://goo.gl/Bhvo2b>

⁶² Κέντρο Ολοκληρωμένης Φροντίδας για Γυναίκες Θύματα Σεξουαλικής Βίας στη Μαδρίτη:

<https://goo.gl/6SSY9c>

⁶³ Διαδικτυακή εφημερίδα eldiario.es <https://goo.gl/soGcN8>

⁶⁴ Διαδικτυακή εφημερίδα elboletin.com <https://goo.gl/g3X6EH>

⁶⁵ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: <https://fra.europa.eu/es>

⁶⁶ Μεγάλης κλίμακας έρευνα σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, 2015:

http://www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/colecciones/pdf/Libro_22_Macroencuesta2015.pdf

⁶⁷ Γενικό Συμβούλιο Ψυχολογίας της Ισπανίας: http://www.infocop.es/view_article.asp?id=7325

εγγυηθεί στα θύματα μία ζωή ελεύθερη από βίαιες πράξεις, λόγω της υπέρμετρης επιβάρυνσης του δικαστικού συστήματος. Στερεότυπα και προκαταλήψεις εξακολουθούν να κάνουν την εμφάνισή τους, ακόμη και στα πλαίσια των μέτρων φροντίδας και περίθαλψης των θυμάτων, παράλληλα με την έλλειψη εξειδικευμένων πόρων. Ωστόσο, και δεδομένων των στοιχείων αυτών, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι, όσον αφορά τις υποθέσεις εγκλημάτων βίας μεταξύ συντρόφων, η Ισπανία παρουσιάζει πρότυπη και ρηξικέλευθη νομοθετική διάταξη. Με τη φεμινιστική της προσέγγιση, η Οργανική Νομοθετική Πράξη αριθ. 1/2004, εφαρμόζει την τριπλή προσέγγιση που ορίζεται από τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (πρόληψη, προστασία και δίωξη), δημιουργεί ειδικούς φορείς και απαιτεί την εξειδικευμένη κατάρτιση των νομικών και κοινωνικών φορέων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΜΗ ΚΑΤΑΓΓΕΛΘΕΝΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ

ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ενότητα 1 Νομικές Στρατηγικές

Μέχρι και σήμερα, εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά κενά στα διάφορα νομικά πλαίσια. Κράτη σε όλο τον κόσμο εξακολουθούν να μην ανταποκρίνονται στις διεθνείς υποχρεώσεις και δεσμεύσεις τους, όσον αφορά την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών. Ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός δραστών δεν τίθεται ποτέ προ των ευθυνών του, αντιμετωπίζοντας αντίστοιχες ποινές. Το καθεστώς της ατιμωρησίας παραμένει αμετακίνητο. Οι γυναίκες συνεχίζουν να στοχοποιούνται επανειλημμένα, μέσω της νομικής διαδικασίας. Η θέσπιση μίας εμπεριστατωμένης και ολοκληρωτικά δομημένης νομοθεσίας μπορεί να παρέχει τη βάση για μια ολιστική και αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού. Μία τέτοιου τύπου νομοθετική ρύθμιση απαιτεί τη συνεπή και αυστηρή εφαρμογή και επιτήρησή της, καθώς και τη διάθεση επαρκών πόρων για την αντιμετώπιση του εν λόγω προβλήματος. Το προσωπικό και οι ανώτεροι υπάλληλοι που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο τομέα πρέπει να διαθέτουν τις δεξιότητες, την ικανότητα και την ευαισθησία να εφαρμόσουν το πνεύμα και το γράμμα του νόμου. Οι νόμοι πρέπει να υποδεικνύουν και να προωθούν μια συντονισμένη προσπάθεια, που περιλαμβάνει την εκπαίδευση, την ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση της κοινότητας. Είναι, επίσης, απαραίτητο, να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των στερεοτύπων και συμπεριφορών που ενισχύουν το καθεστώς διακρίσεων, καθώς και να επιτάσσουν την έρευνα και την προαγωγή των απαραίτητων γνώσεων για την υποστήριξη της αναπτυξιακής πολιτικής.

Οι Ποινικοί Κώδικες θα πρέπει να περιλαμβάνουν ισχυρότερες νομικές διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών, καθώς και προοδευτικότερους ορισμούς και αυστηρότερες ποινές για σεξουαλικά εγκλήματα και άλλες σοβαρές πράξεις βίας, ειδικά μέτρα για την αποφυγή μειώσεων των ποινών για τους δράστες που έχουν διαπράξει συγκεκριμένα εγκλήματα, όπως βιασμό, εγκλήματα τιμής, ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων, ενδοοικογενειακή βία, κ.λπ.

Οι αρμόδιες αρχές -σε συνεργασία με τις ομάδες και τις οργανώσεις υπέρ των δικαιωμάτων των γυναικών- θα πρέπει να θεσπίσουν και να επιβάλουν με αυστηρότητα τη νομοθεσία που ορίζει και ποινικοποιεί τη βία κατά των γυναικών, προβλέπει κυρώσεις για τους δράστες και εισάγει βελτιωμένους μηχανισμούς έννομης προστασίας των θυμάτων.

Τα κράτη θα πρέπει να αφαιρέσουν από το νομοθετικό πλαίσιο τις διατάξεις εκείνες που σχετίζονται με τις βασικές διαδικασίες και τις διαδικαστικές απαιτήσεις αναφοράς και δίωξης των εγκλημάτων αυτών, οι οποίες πλήττουν και δυσχεραίνουν την προσπάθεια των θυμάτων να αναζητήσουν βοήθεια.

Τα κράτη θα πρέπει να θεσπίσουν ειδικά τμήματα, ως αναπόσπαστα συστατικά στοιχεία κάθε τοπικού, περιφερειακού και ανώτατου δικαστηρίου, τα οποία θα ασχολούνται αποκλειστικά με υποθέσεις που αφορούν εγκλήματα βίας κατά των γυναικών. Εξαιρετικά ωφέλιμη θα ήταν, επίσης, και η δημιουργία ειδικών μονάδων της αστυνομίας για την ενίσχυση της αντιμετώπισης και της άμεσης ανταπόκρισης σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών. Σε περίπτωση, εν συνεχεία, εγκαθίδρυσης τέτοιων μηχανισμών, οι ενδιαφερόμενοι φορείς θα πρέπει να επαναξιολογούν ετησίως την αποτελεσματικότητά τους και να προτείνουν τις απαραίτητες βελτιώσεις.

Η αξιοποίηση και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας για την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών είναι ουσιώδους σημασίας. Η αντιμετώπιση και πρόληψη αυτής της μορφής βίας συνιστά ένα πρόβλημα που απαιτεί έναν ολοκληρωμένο και πολύπλευρο συνδυασμό λύσεων, συμπεριλαμβανομένων και των νομικών πτυχών του ζητήματος.

Η νομοθεσία θα πρέπει να αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για την υποστήριξη των γυναικών στη διαδικασία καταγγελίας περιστατικών βίας, για την παροχή αρωγής και επανορθωτικών μέσων στα θύματα, και τη δίωξη και καταδίκη των δραστών.

Αναλύοντας το νομικό πλαίσιο πολλών κρατών-μελών της ΕΕ, σημειώνεται ότι ο νομοθέτης, σε πολλές περιπτώσεις, έκρινε σκόπιμο, για ορισμένες υποθέσεις μορφών βίας μικρότερης σοβαρότητας, να συμπεριλάβει στη νομοθεσία τη δυνατότητα συμβιβασμού ή/και διαμεσολάβησης μεταξύ των διαδίκων (ζημιωθέντος και δράστη). Εκείνο που πρέπει να καταστεί εξ αρχής σαφές είναι ότι, όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών πρέπει να αντιμετωπίζονται ως εγκληματικές ενέργειες, και η αρμόζουσα ποινικοποίησή τους πρέπει να προβλέπεται βάσει νομοθεσίας και να εφαρμόζεται καταλλήλως, κατά των δραστών.

Ο νόμος διαδραματίζει σημαντικό συμβολικό και εκπαιδευτικό ρόλο. Έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει και να μεταβάλλει στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στην εκάστοτε υπόθεση. Η εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών πρέπει να συνεπάγεται, παράλληλα, ότι κάθε άτομο έχει πλήρη επίγνωση πως η βίαιη συμπεριφορά δεν είναι αποδεκτή και ανεκτή. Νομικές διατάξεις, όπως η διάταξη που ορίζει πως «ο συμβιβασμός των συμβαλλόμενων μερών θα απαλλάξει τον δράστη από την ποινική του ευθύνη», πρέπει να αφαιρεθούν εξ ολοκλήρου από το νομικό πλαίσιο οποιασδήποτε χώρας. Η θέσπιση μίας πολιτικής υποχρεωτικής δίωξης, σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να επιφέρει θετικά αποτελέσματα, μειώνοντας τον κίνδυνο υποτροπής από την πλευρά του δράστη.

Η διαμεσολάβηση μεταξύ του ζημιωθέντος και του δράστη, σε περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών, δεν συνιστά αρμόζουσα στρατηγική και δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στη νομοθεσία μιας χώρας. Η διαδικασία αυτή δεν έχει θέση και δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε περιπτώσεις επιθετικών ενεργειών εναντίον γυναικών, καθώς επιδιώκει να αποκαταστήσει τη σχέση μεταξύ θύματος και δράστη και μπορεί ακόμη και να δημιουργήσει ένα φαινομενικό πλαίσιο, βάσει του οποίου το θύμα κρίνεται (από την κοινότητα και την κοινωνία), σε έναν ορισμένο βαθμό, εξίσου υπεύθυνο για τις βίαιες ενέργειες που διαπράττονται εναντίον του.

Η αστυνομία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση της αποτελεσματικής αντιμετώπισης και άμεσης ανταπόκρισης σε περιστατικά βίας. Τα τελευταία χρόνια, έχουν θεσπιστεί πολυάριθμα μέτρα βελτιστοποίησης, όσον αφορά την προσέγγιση των αστυνομικών αρχών απέναντι σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών (π.χ. ενδοοικογενειακής βίας), εντούτοις, απαιτούνται, ακόμη, περαιτέρω βήματα εξέλιξης και

προόδου στον τομέα αυτό. Συχνά, οι αστυνομικοί τείνουν να ανταποκρίνονται σε αυτού του είδους τα περιστατικά βίας, επιχειρώντας να «διαμεσολαβήσουν», προκειμένου να επιτύχουν συμβιβασμό μεταξύ των μερών, αντί να προβούν, για παράδειγμα, στην άμεση σύλληψη του δράστη, σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής/εξω-οικογενειακής επιθετικής δραστηριότητας εναντίον γυναικών. Ο νόμος θα πρέπει να παρέχει συγκεκριμένες οδηγίες σχετικά με την εξειδικευμένη εκπαίδευση των αστυνομικών αρχών, οι οποίες αναλαμβάνουν να αντιμετωπίσουν υποθέσεις που αφορούν γυναίκες θύματα βίαιων πράξεων. Στρατηγικές, που υποστηρίζουν τις αστυνομικές αρχές στην αντιμετώπιση καταστάσεων βίας κατά των γυναικών, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες: παροχή κατάλληλης αρμοδιότητας παρέμβασης σε τέτοιες περιπτώσεις, ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών πολιτικής εφαρμογής της νομικής, αυτής, εξουσίας, σύσταση ειδικών αστυνομικών μονάδων και υπηρεσιών, προσανατολισμένων αποκλειστικά στην παρέμβαση σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας και άλλων μορφών βίας κατά των γυναικών· κατάλληλη εκπαίδευση όλων των τάξεων των αστυνομικών αρχών σχετικά με τα ειδικά χαρακτηριστικά του φαινομένου της βίας κατά των γυναικών. Οι κατευθυντήριες γραμμές της αστυνομίας θα πρέπει να προσεγγίσουν πτυχές του ζητήματος, όπως: ο ορισμός της βίας κατά των γυναικών και οι τρόποι εκδήλωσής του, καθορίζοντας, ως εκ τούτου, σαφείς προσδοκίες από τη συμπεριφορά των αστυνομικών αρχών κατά την αντιμετώπιση διαφορετικών περιστατικών που αφορούν γυναίκες θύματα, από απλές, έως σοβαρότερες μορφές αδικημάτων, σαφής περιγραφή των διαδικασιών προστασίας των γυναικών θυμάτων, έμφαση στην αστυνομική ευθύνη, όσον αφορά την παραπομπή των θυμάτων στις κατάλληλες υπηρεσίες υποστήριξης, αναγνώριση της ανάγκης των αστυνομικών αρχών να συνεργαστούν με άλλους επαγγελματίες κοινοτικών υπηρεσιών, σε όλα τα στάδια της διερεύνησης υποθέσεων βίας κατά των γυναικών.

Εκτός από την εστίαση στην ποινικοποίηση των παράνομων πράξεων, ο νόμος θα πρέπει, επίσης, να παρέχει τη δέουσα προσοχή στα μέτρα πρόληψης της βίας και ολοκληρωμένης φυσικής προστασίας των γυναικών θυμάτων εγκλημάτων βίας. Η νομοθεσία κάθε χώρας πρέπει να αντικατοπτρίζει την αρμόζουσα ευαισθητοποίηση, όσον αφορά το φύλο, αναγνωρίζοντας ότι, τα περιστατικά βίας που αντιμετωπίζουν οι άντρες και οι γυναίκες μίας κοινωνίας διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό, και ότι, η βία κατά των γυναικών συνιστά εκδήλωση ιστορικών ανισοτήτων και σχέσεων εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών και αναπαριστά την εμμένουσα, πολυεπίπεδη διάκριση κατά των γυναικών.

Η προσεκτική και τακτική παρακολούθηση αποτελεί μια κρίσιμη πτυχή που μπορεί να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας, προλαμβάνοντας και αποτρέποντας ενδεχόμενες αρνητικές και απρόβλεπτες επιπτώσεις κατά των γυναικών. Η ετήσια επισκόπηση και αξιολόγηση της νομοθεσίας μπορεί να αποκαλύψει κενά στο πεδίο εφαρμογής του νόμου και στην αποτελεσματικότητά του. Η συστηματική επισκόπηση καθίσταται αποδοτικότερη, εάν διεξάγεται από θεσμικά όργανα, σε συνεργασία με μη κυβερνητικούς φορείς και εξετάζοντας, παράλληλα, τη συγκεκριμένη και εμπειριστατωμένη ανατροφοδότηση που παρέχεται από γυναίκες που έχουν πέσει θύματα βίας και οι οποίες εμπλέκονται, ή έχουν εμπλακεί, σε δικαστικές διαδικασίες, ως ζημιωθέντα μέρη. Τα ανωτέρω μέτρα είναι απαραίτητα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αξιολογήσεις αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η νομοθεσία στην πράξη. Κάθε χώρα θα πρέπει να διαθέτει διοργανική επιτροπή για την εποπτεία της εφαρμογής της νομοθεσίας σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.

Δεδομένου του καθεστώτος εκφοβισμού που, συχνά, υφίστανται οι γυναίκες θύματα βίας, εκ μέρους των δραστών και κακοποιών τους, είναι εξαιρετικά σημαντικό, η νομοθεσία να προβλέπει τη συμμετοχή εισαγγελέων, σε όλες τις περιπτώσεις που σχετίζονται με βίαιες ενέργειες κατά των γυναικών. Το νομικό πλαίσιο, καθώς και η δικαστική πρακτική, πρέπει να τάσσονται υπέρ της άμεσης σύλληψης και δίωξης εναντίον όλων των δραστών.

Η νομοθεσία πρέπει να απαγορεύει ρητά τη διαμεσολάβηση σε όλες τις περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, τόσο πριν, όσο και κατά τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών. Μερικές φορές, η διαμεσολάβηση συστήνεται ως εναλλακτική λύση της προσφυγής στην ποινική δικαιοσύνη. Ωστόσο, ενδέχεται να προκύψουν ορισμένα σημαντικά ζητήματα, όταν η λύση αυτή επιλέγεται σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, καθώς: εξαιρεί την υπόθεση από τον δικαστικό έλεγχο, αντικατοπτρίζει την υπόθεση ότι αμφότερα τα εμπλεκόμενα μέρη ευθύνονται εξίσου για τη βίαιη πράξη και μειώνει τον βαθμό υπευθυνότητας του δράστη.

Οι κρατικές νομοθεσίες πρέπει να προβλέπουν έγκαιρες νομικές διαδικασίες και να ενθαρρύνουν την ταχεία παρακολούθηση και εξέταση των υποθέσεων βίας κατά των γυναικών, κατά περίπτωση. Μια κοινή πρακτική συστηματικών καθυστερήσεων στη διεξαγωγή της δίκης μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο αντίδρασης του εναγόμενου εναντίον του καταγγέλλοντος, ιδίως όταν ο δράστης δεν τίθεται υπό κράτηση.

Η παροχή δωρεάν νομικής αρωγής θα πρέπει πάντοτε να προβλέπεται, βάσει νομοθεσίας, χωρίς να απαιτείται η απόδειξη του επιπέδου εισοδήματος, προκειμένου το θύμα να δύναται να επωφεληθεί από τη συνδρομή αυτή. Δωρεάν και ταχεία πρόσβαση σε μεταφραστικές υπηρεσίες θα πρέπει, επίσης, να παρέχεται, καθώς, σε πολλές περιπτώσεις, το γλωσσικό χάσμα κατανόησης αποτελεί πρωταρχικό εμπόδιο των μεταναστών/τριών θυμάτων βίας, όταν αναζητούν βοήθεια, προστασία και δίωξη του/των δράστη/ων.

Οι γυναίκες που αντιμετωπίζουν καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας, ή βίας στον χώρο εργασίας τους, και των οποίων το καθεστώς μετανάστευσης σε μια χώρα είναι συνδεδεμένο με το συζυγικό, οικογενειακό, ή εργασιακό τους καθεστώς, συχνά διστάζουν να καταγγείλουν τέτοια περιστατικά βίας στις αστυνομικές αρχές. Όλα τα κράτη θα πρέπει να τροποποιήσουν τη νομοθεσία τους, προκειμένου να ενσωματώσουν σαφείς διατάξεις, ορίζοντας ξεκάθαρα το γεγονός ότι, τα θύματα έμφυλης βίας δεν διατρέχουν κίνδυνο να απελαθούν, ούτε πρόκειται να τους υποβληθούν άλλες ποινές που σχετίζονται με το καθεστώς μετανάστευσής τους, εάν προβούν στην καταγγελία τέτοιου τύπου περιστατικών εγκληματικής βίας στην αστυνομία, ή άλλες αρμόδιες αρχές. Τα κράτη θα πρέπει, επιπλέον, να παρέχουν τη δυνατότητα στις μετανάστριες, που αποτελούν θύματα βίας, να υποβάλλουν, εμπιστευτικά, αίτηση για την εισαγωγή τους σε καθεστώς νόμιμης μετανάστευσης, ανεξάρτητα από τον δράστη.

Η εθνική νομοθεσία πρέπει πάντα να παρέχει τη δυνατότητα δίωξης ελλείψει καταγγελίας, όπως, τυπικά, υποβάλλεται από τις γυναίκες θύματα, σε περίπτωση που το θύμα του βίαιου εγκλήματος δεν είναι σε θέση, ή δεν επιθυμεί να παρέχει λεπτομερή κατάθεση. Παρατηρούνται, συχνά, περιπτώσεις, κατά τις οποίες οι γυναίκες φοβούνται, σε τέτοιο βαθμό, τους δράστες, ώστε αρνούνται να παρέχουν κατάθεση, λόγω απειλής, αισθημάτων ντροπής, ή άλλων αιτιών. Δεδομένης της σημαντικότητας της κατάθεσης, οι νομοθέτες ορισμένων χωρών επέλεξαν να υιοθετήσουν μία πολιτική υποχρεωτικής καταγγελίας, ή μαρτυρίας, δίχως την παροχή της οποίας η υπόθεση δεν δύναται να

συνεχιστεί και να εξεταστεί νομικά. Εντούτοις, η πρακτική αυτή είναι πιθανό να αποτρέψει τις γυναίκες από το να έρθουν σε επαφή με τις αστυνομικές αρχές και να συμμετάσχουν στις δικαστικές διαδικασίες. Οι αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να συνεχίσουν τις έρευνες, βάσει άλλων αποδεικτικών στοιχείων, ελλείψει λεπτομερούς κατάθεσης του θύματος. Μια τέτοια προσέγγιση θα αποτελέσει απόδειξη ότι το έγκλημα λαμβάνεται σοβαρά υπόψη από το δικαστικό σύστημα, το οποίο αναγνωρίζει και κατανοεί ότι, λόγω συναισθηματικών και μετατραυματικών παραγόντων, το θύμα ενδέχεται να μην είναι σε θέση να παράσχει κατάθεση. Στις περιπτώσεις αυτές, ελλείψει λεπτομερούς κατάθεσης, τα θύματα ενημερώνονται τακτικά από τις δικαστικές αρχές σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, έως το τέλος της δίκης.

Η νομοθεσία οφείλει να προβλέπει και να διασφαλίζει ότι οι ποινές κρίνονται ανάλογες της σοβαρότητας των εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, ενώ θα πρέπει να αναπτυχθούν κατευθυντήριες οδηγίες για την επιβολή ποινών, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή των καταδικαστικών αποφάσεων. Οι ποινές που επιβάλλονται σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, εντός των διαφόρων χωρών, ποικίλλουν σημαντικά, αντικατοπτρίζουν ασυνέπεια, έως και ασυμφωνία, και, συχνά, επηρεάζονται από στάσεις και συμπεριφορές που ενισχύουν το καθεστώς έμφυλων διακρίσεων και εκφράζονται από υπαλλήλους του νομικού κλάδου, σχετικά με τα θύματα βίας κατά των γυναικών. Έχουν αναληφθεί προσπάθειες για τη μείωση των ασυμφωνιών και των αποκλίσεων των καταδικαστικών αποφάσεων και προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι ποινές, που υποβάλλονται σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, είναι ανάλογες με τη βαρύτητα του εγκλήματος που διαπράχθηκε. Η εμπειρία μας δείχνει ότι η εισαγωγή κατευθυντήριων γραμμών, όσον αφορά τις καταδικαστικές αποφάσεις, μπορεί να συμβάλει στην εξομάλυνση των ποινών που επιβάλλονται σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών.

Η νομοθεσία σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, σε πολλές χώρες, εξακολουθεί να περικλείει διατάξεις που απαλλάσσουν ή/και προβλέπουν μικρότερης κλίμακας ποινές για τους δράστες εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, υπό ορισμένες συνθήκες. Η νομοθεσία θα πρέπει να προβλέπει: εκθετικά αυξανόμενης αυστηρότητας κυρώσεις για περιστατικά κατ' εξακολούθηση ενδοοικογενειακής βίας, ανεξαρτήτως του βαθμού του τραυματισμού – και αυστηρότερες κυρώσεις για πολλαπλές παραβιάσεις ασφαλιστικών μέτρων.

Η νομοθεσία πρέπει, επιπλέον, να προβλέπει τη δυνατότητα των καταδικαστικών αποφάσεων, σε περιπτώσεις ποινικών υποθέσεων, να διατάσσουν την καταβολή δέουσας αποζημίωσης και αποκατάστασης, εκ μέρους του δράστη προς το θύμα. Η καταβολή αποζημίωσης μπορεί να αποτελέσει συστατικό της επιβαλλόμενης ποινής για τους δράστες βίαιων εγκλημάτων κατά γυναικών, εντούτοις δεν θα πρέπει να υποκαθιστά άλλες κυρώσεις, όπως η φυλάκιση. Σε όλες τις χώρες θα πρέπει να υφίσταται και να λειτουργεί ένα πρόγραμμα αποζημίωσης υπό την αιγίδα της κυβέρνησης, το οποίο θα παρέχει στα θύματα βίας κατά των γυναικών τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση και να λάβουν ένα δίκαιο ποσό αποζημίωσης.

Η νομοθεσία θα πρέπει να προβλέπει ότι, η βία κατά των γυναικών ενδέχεται να περιλαμβάνει και καταδίωξη του θύματος, και οι πληγέντες τέτοιων εγκλημάτων βίας θα πρέπει να χαρακτηρίζονται ως «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα», για τους σκοπούς της νομοθεσίας περί ασύλου.

Ενότητα 2 Κοινωνικές Στρατηγικές

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) έχει διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις σχετικά με την πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη⁶⁸ και τη βία κατά των γυναικών,⁶⁹ οι οποίες είναι υποχρεωτικές για όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση και έχουν, συνεπώς, δεσμευτεί να ενεργήσουν με τη δέουσα επιμέλεια, απέναντι στα ανθρώπινα δικαιώματα.⁷⁰ Οι συστάσεις αυτές αποτελούν θεμελιώδες σημείο εκκίνησης για τον καθορισμό νέων κοινωνικών στρατηγικών, που θα συμβάλουν αποτελεσματικά, βοηθώντας τα θύματα έμφυλης βίας να αποκτήσουν πρόσβαση στο σύστημα δικαιοσύνης και προστασίας.

Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν προτείνει μια σειρά από συστάσεις που πρέπει, επίσης, να επισημανθούν:⁷¹

- Πρέπει να καταβληθούν συστηματικές και συνεχείς προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση και την κατάρτιση των διαφόρων επαγγελματικών ομάδων του δικαστικού σώματος, των αστυνομικών αρχών, του προσωπικού των κέντρων που ειδικεύονται στην αντιμετώπιση της έμφυλης βίας και άλλων φορέων και υπηρεσιών που απευθύνονται σε γυναίκες που υποφέρουν από τέτοιου τύπου καταστάσεις βίας στις διάφορες χώρες, έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων, η βελτίωση της κατανόησης των διατομεακών μορφών διακρίσεων και βίας που πλήττουν τις γυναίκες και τα κορίτσια και η εφαρμογή μεθόδων βασισμένων στα ανθρώπινα δικαιώματα, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις πολιτιστικές διαφορές και τις διαφορές μεταξύ των φύλων.

- Στο μέτρο του δυνατού, η εκπαίδευση θα πρέπει να παρέχεται από εμπειρογνώμονες των τοπικών κοινοτήτων που υφίστανται διακρίσεις.

- Θα πρέπει να εφαρμοστούν μηχανισμοί παρακολούθησης, καταγγελίας και προστασίας, καθώς και να παρέχονται υπηρεσίες, όπως τηλεφωνικές γραμμές έκτακτης ανάγκης, νομική αρωγή, κέντρα καταγγελιών, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και μετατραυματική φροντίδα, ώστε να προσφέρουν βοήθεια και προστασία σε γυναίκες και κορίτσια που πλήττονται από καταστάσεις διακρίσεων, ρατσισμού και/ή ξενοφοβίας.

- Θα πρέπει να ενταθεί και να βελτιστοποιηθεί το συστηματικό έργο συλλογής, ενσωμάτωσης και διάδοσης εθνικών δεδομένων, κατανεμημένων κατά διάφορους τρόπους, με παράλληλο σεβασμό στη διασφάλιση του δικαιώματος αυτό-προσδιορισμού και προστασίας της ιδιωτικής ζωής, ενώ θα πρέπει να εισαχθούν και δείκτες αξιολόγησης των ανισοτήτων, βάσει του συνδυασμού μεταβλητών παραγόντων, όπως η φυλή, η εθνική καταγωγή και η θρησκεία, για περιπτώσεις έμφυλης βίας.

- Οι διατομεακές μορφές διακρίσεων και βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο του ρατσισμού, των φυλετικών διακρίσεων και της ξενοφοβίας, στους αντίστοιχους διακυβερνητικούς ελέγχους, όπως, για παράδειγμα, εκείνους που σχετίζονται με τους Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης, ή την παγκόσμια

⁶⁸ Γενική σύσταση αριθ. 33 σχετικά με την πρόσβαση των γυναικών στη δικαιοσύνη: <https://goo.gl/Z7rMcP>

⁶⁹ Γενική σύσταση αριθ. 35 σχετικά με την έμφυλη βία κατά των γυναικών, επικαιροποιώντας τη γενική σύσταση αριθ. 19: <https://goo.gl/3s4wdG>

⁷⁰ Δέουσα Επιμέλεια για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: <https://goo.gl/VenWBP>

⁷¹ Έκθεση του Ύπατου Επιτρόπου του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα: <https://bit.ly/2S1mdS5>

περιοδική ανασκόπηση.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι, οι πρακτικές ευαισθητοποίησης, πρόληψης και περίθαλψης, καθώς και όσες προκύπτουν από πολιτικές κατά της έμφυλης βίας, πρέπει να βασίζονται στην έννοια της διατομεακής ανάπτυξης, ως βασικό εργαλείο για τη δημιουργία πολιτικών που εστιάζουν στα ανθρώπινα δικαιώματα. Είναι απαραίτητο, επίσης, να ληφθεί υπόψη η αλληλοεπικάλυψη βίαιων συμπεριφορών, σε περιπτώσεις μεταναστριών, γυναικών με προβλήματα ψυχικής υγείας, ή γυναικών που ζουν σε αγροτικές περιοχές, προκειμένου να δημιουργηθούν και να εφαρμοστούν πολιτικές, που είναι πραγματικά αποτελεσματικές.

Επιπλέον, ο Οργανικός Νόμος αριθ. 1/2004, καθώς και άλλοι ανάλογοι νόμοι, ορίζουν ότι πρέπει να παρέχονται μέτρα προστασίας, από την σκοπιά της κοινοτικής και διαπολιτισμικής εργασίας, διάταξη επί της οποίας δύνανται να προταθούν ορισμένες συστάσεις:⁷²

- Αναζήτηση τρόπων και χώρων συνάντησης, που θα επιτρέπουν στις τοπικές οργανώσεις να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην παροχή βοήθειας και προστασίας των γυναικών, με συγκεκριμένους πόρους που θα παρέχονται ειδικά για τον σκοπό αυτό.
- Αναζήτηση τρόπων, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι απόψεις και οι φωνές των γυναικών λαμβάνονται υπόψη, κατά την κατάρτιση δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών για τη βελτίωση της πρόληψης, της προστασίας και της δίωξης.
- Κινητοποίηση της κοινότητας, προκειμένου να συμβάλει ενεργά στην πρόληψη της βίας. Ένας αποτελεσματικός τρόπος για την επίτευξη του σκοπού αυτού, είναι μέσω της ακρόασης των προτάσεων και των εμπειριών των τοπικών κυβερνήσεων, των κοινοτικών ηγετών, των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των ομάδων γυναικών, ή άλλων ειδικών ομάδων.

Οι υπογράφωντες τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης υποχρεούνται να πραγματοποιούν εκστρατείες ευαισθητοποίησης και να λαμβάνουν μέτρα πρόληψης. Στο πλαίσιο των εκστρατειών, καλούνται να αντιμετωπίσουν όλα τα επίπεδα, τα στάδια και τις μορφές βίας. Επιπλέον, πρέπει να εξετάσουν όλους τους τύπους βίας, σε συνδυασμό με τις πεποιθήσεις, τις στάσεις και ορισμένες συμπεριφορές που την καλύπτουν. Τα στερεότυπα συνιστούν σημαντικό εμπόδιο στην αποτελεσματική προστασία των γυναικών, συνεπώς κρίνεται απαραίτητη η υλοποίηση ειδικών εκστρατειών. Η CEDAW έχει ήδη καταδικάσει την Ισπανία, επειδή οι δημόσιοι υπάλληλοι αναπαράγουν στερεότυπα, προτείνουν αλλαγές και αποζημιώσεις για τις γυναίκες που υποβάλλουν καταγγελίες.⁷³

Στην Ισπανία, συγκεκριμένα, έχουν πραγματοποιηθεί διάφορες εκστρατείες πρόληψης. Ένα σημαντικό πρόβλημα που παρατηρήθηκε ήταν ότι, οι περισσότερες εξ αυτών,⁷⁴ στοχοποιούν τις γυναίκες, χωρίς να κάνουν αναφορά στις στάσεις και τις συμπεριφορές των ανδρών, ή στην πατριαρχική κοινωνική δομή, έτσι ώστε να καταδεικνύεται ορθά η κατανομή της ευθύνης. Ως εκ τούτου, μια σύσταση προτείνει την ανάγκη, η κυβερνητική πολιτική να εξετάσει το ενδεχόμενο αλλαγών στη νομοθεσία, την

⁷² Ηνωμένα Έθνη. Ισότητα των φύλων: <https://goo.gl/hwxwbg>

⁷³ Απόφαση CEDAW <https://goo.gl/ufsLaj>

⁷⁴ Παράδειγμα εκστρατείας ευαισθητοποίησης της Ισπανικής Κυβέρνησης με επίκεντρο τον ανδρικό πληθυσμό (εξαίρεση και καλή πρακτική) "Againstsexualviolence: #weareone" («Κατά της σεξουαλικής βίας: #είμαστεένα») <https://goo.gl/pdhsyM>

εκπαίδευση και τη διαφήμιση, ώστε οι άνδρες να καταστούν σαφώς υπεύθυνοι για τον ρόλο τους στη διατήρηση της ανισότητας, με σκοπό να αναγνωρίσουν και οι ίδιοι τις επιπτώσεις της στις γυναίκες και να αναλάβουν το καθήκον της ενεργού συμμετοχής τους στην προώθηση της ισότητας.

Μια, ακόμη, σημαντική στρατηγική για την προαγωγή της ευαισθητοποίησης, αποτελεί η ανάγκη τροποποίησης των θεσμικών μηνυμάτων, ώστε να καταστούν κατανοητές οι πληροφορίες, να δημιουργηθούν εκστρατείες για διάφορες ομάδες-στόχους και να προσαρμοστούν τα διαθέσιμα στοιχεία στα πλαίσια της κάθε ομάδας. Πριν από αυτό, ωστόσο, κρίνεται ιδιαίτερα ενδεδειγμένο να διεξαχθούν δημογραφικές μελέτες σχετικά με τις πεποιθήσεις και τις στάσεις, ώστε οι εκστρατείες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες του πληθυσμού-στόχου κάθε κοινωνικής ομάδας και των ιδιαίτερων πολιτισμικών διαφορών της, πέραν της βλάβης που απορρέει από κάθε τύπο αδικήματος. Οι εκστρατείες κατά της βίας εναντίον των γυναικών πρέπει να προσδώσουν μεγαλύτερη έμφαση στην ενεργό συμμετοχή του ατόμου στη βίαιη κατάσταση.⁷⁵

Η συμπληρωματική, συντονισμένη, διατομεακή δράση, σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων (τοπικά, εθνικά και διεθνώς), θα αυξήσει την αποτελεσματικότητα των εκστρατειών, οι οποίες πρέπει, ιδανικά, να εφαρμοστούν, σε συνδυασμό με άλλα κοινωνικά προγράμματα, ώστε να διαμορφωθούν ολοκληρωμένες λύσεις πρόληψης και αντιμετώπισης των δεσμών μεταξύ των διαφόρων τύπων βίας, φροντίζοντας να μην περιλαμβάνουν σεξιστική, ή απόλυτη γλώσσα.⁷⁶

Ορισμένες από τις κατευθυντήριες αρχές, όσον αφορά την πρόληψη της βίας, είναι:⁷⁷

- Παραχώρηση προτεραιότητας στην πρόληψη της βίας κατά των γυναικών σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα και διασφάλιση της ολιστικής προσέγγισης των προσπαθειών.
- Ανάθεση επαρκών και ειδικών πόρων, σε όλους τους τομείς, για ενέργειες πρόληψης, ευαισθητοποίησης και περίθαλψης.
- Αναζήτηση πολιτικής υποστήριξης για μακροπρόθεσμες, βιώσιμες επενδύσεις στον τομέα της πρόληψης.
- Διαμόρφωση στρατηγικών πρόληψης που αντιμετωπίζουν τα αίτια της βίας κατά των γυναικών, και ιδίως την επιμονή των σεξιστικών στερεοτύπων.
- Καθορισμός σαφών στόχων, ορίζοντας τις πτυχές που πρέπει να τροποποιηθούν, μέσω χρήσης στρατηγικών πρόληψης, καθώς και τα μέσα πραγματοποίησης των αλλαγών αυτών, εγκαθιδρύοντας μία διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης.
- Διασφάλιση ότι λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις και οι φωνές των γυναικών, ιδίως από κυβερνητικούς φορείς, μη κυβερνητικές οργανώσεις, οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών και ηγέτες της τοπικής κοινότητας, προκειμένου να διαμορφωθούν

⁷⁵ Ανάλυση των Διαφημιστικών Εκστρατειών για την Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών στην Ισπανία. Βαλένθια, 2005 <https://goo.gl/PHE6ao>

⁷⁶ Ανάλυση των Διαφημιστικών Εκστρατειών για την Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών στην Ισπανία <https://goo.gl/o1U9nj>

⁷⁷ Γενικός Γραμματέας των ΗΕ. Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Από την θεωρία στην πράξη. <https://goo.gl/CiTwtu>

αποτελεσματικές και περιεκτικές στρατηγικές.

- Ενεργή συμμετοχή των ανδρών και των αγοριών στις διαδικασίες διαμόρφωσης και εφαρμογής στρατηγικών για την πρόληψη της βίας των ανδρών κατά των γυναικών.
- Υπογράμμιση του δεδομένου ότι η βία κατά των γυναικών συνιστά μη αποδεκτή συνθήκη και συμπεριφορά και η εξάλειψή της αποτελεί δημόσια ευθύνη.
- Προώθηση και υποστήριξη της προστασίας των γυναικών, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, τροποποιώντας το φυσικό περιβάλλον.
- Διεξαγωγή εκστρατειών και δραστηριοτήτων προώθησης, ιδίως εκστρατειών που αποσκοπούν στη διάδοση του μηνύματος ότι η βία κατά των γυναικών συνιστά μη αποδεκτή συνθήκη.

Όπως επισημαίνει ο Ισπανικός Οργανικός Νόμος 1/2004, είναι απαραίτητο να διεξαχθούν εκστρατείες για ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες γυναικών: γυναίκες με αναπηρία, γυναίκες που ζουν σε αγροτικές περιοχές, γυναίκες μεγαλύτερης ηλικίας, μετανάστριες και γυναίκες εθνικών μειονοτήτων, μεταξύ άλλων.

Οι αγροτικές περιοχές, όπου η βία συγκαλύπτεται σε μεγαλύτερο βαθμό και είναι δυσκολότερο για τις γυναίκες να αναγνωρίσουν την ύπαρξή της, συνιστούν, ως εκ τούτου, περιοχές που απαιτούν σημαντική προσπάθεια για την ευαισθητοποίηση της κοινότητας απέναντι στη βία και την πρόληψη.⁷⁸ Όσον αφορά τις γυναίκες μετανάστριες, είναι, πρώτα απ' όλα, απαραίτητο να ληφθεί υπόψη η ανάγκη να εξασφαλιστεί ότι θα λάβουν την απαραίτητη ενημέρωση, με χρήση σαφούς και κατανοητής γλώσσας, τόσο μέσω των μηνυμάτων των εκστρατειών, όσο και στις προσωπικές επαφές τους με τους κοινωνικούς φορείς. Ένας πιθανός τρόπος βελτιστοποίησης των πτυχών αυτών θα ήταν, ενδεχομένως, η παροχή μεγαλύτερης υποστήριξης στις κοινωνικές οργανώσεις, εκ μέρους των κυβερνητικών τμημάτων, έτσι ώστε η κοινοτική εργασία και οι ισχυρότερες εταιρικές σχέσεις να λειτουργήσουν αποτελεσματικότερα, ως μέσα για την πρόληψη και την αρωγή σε περιπτώσεις έμφυλης βίας. Στην Ισπανία, διαπιστώθηκε η δυσκολία υποβολής καταγγελιών περιστατικών σεξουαλικής βίας, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γυναίκες εμπλέκονταν σε παράτυπη διοικητική κατάσταση.

Επιπλέον, η πρόληψη στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, φαίνεται να αποτελεί μία, ακόμη, εξαιρετικά σημαντική πτυχή, καθώς πολλές γυναίκες επισκέπτονται τις υπηρεσίες αυτές, με, ή χωρίς την πρόθεση να υποβάλλουν καταγγελία, και μπορεί να αποτελέσει χώρο ανίχνευσης και παρακολούθησης τέτοιων περιστατικών. Είναι ουσιώδους σημασίας, το σύνολο του προσωπικού που δραστηριοποιείται στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης σε όλα τα κράτη, να λαμβάνει ειδική εκπαίδευση, όσον αφορά τις εκδηλώσεις έμφυλης βίας, για τον εντοπισμό της και την κατάλληλη παρέμβαση, με κατευθυντήριες οδηγίες για διενέργεια συνεντεύξεων και εμπειριστατωμένη γνώση των ειδικών πρωτοκόλλων δράσης, καθώς και όσον αφορά την υποχρέωσή τους να υποβάλλουν αναφορά, σε περίπτωση που αντιληφθούν τη διάπραξη αδικήματος εις βάρος γυναικών. Στην περίπτωση της Ισπανίας, το 91% των γυναικών απευθύνεται σε δημόσιους φορείς υγειονομικής περίθαλψης σε περιπτώσεις εγκλημάτων βίας. Το 2016 εντοπίστηκαν και

⁷⁸ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Έκθεση του 2017 σχετικά με σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο όσον αφορά τις προτεραιότητες της ΕΕ για την 62η σύνοδο της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για το Καθεστώς των Γυναικών <https://goo.gl/yvDv2i>

καταγράφηκαν 17.479 υποθέσεις και 14.501 αναφορές τραυματισμών απεστάλησαν στα δικαστήρια. Το σύνολο αυτό αποτέλεσε το 8,7% του συνολικού αριθμού καταγγελιών που υποβλήθηκαν, αλλά μόνον το 3% του προσωπικού του τομέα υγειονομικής περίθαλψης φαίνεται να έχει λάβει σχετική εκπαίδευση.⁷⁹

Εστιάζοντας στη συνεργασία και τη συμμετοχή, μπορούμε να πούμε ότι η προώθηση των σχέσεων μεταξύ των φεμινιστικών οργανώσεων και των οργανώσεων υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (φορείς που ειδικεύονται στην περίθαλψη και την υπεράσπιση) και της εθνικής και τοπικής κοινωνικής πολιτικής (τοπικής, ή περιφερειακής, ανάλογα με το κράτος), συνιστά καλή και αποτελεσματική πρακτική. Ένα παράδειγμα, που επιβεβαιώνει τη διαπίστωση αυτή, είναι το Εθνικό Σύμφωνο κατά της Έμφυλης Βίας, του 2017-2021, στα πλαίσια του οποίου εγκρίθηκαν, συνολικά, 214 μέτρα. Βάση των τρεχόντων στοιχείων, κρίνεται απαραίτητο για τα κράτη να διευρύνουν τους διαύλους συμμετοχής και να συμπεριλάβουν μη κυβερνητικούς εκπροσώπους στη δημιουργία και αξιολόγηση σχεδίων και στρατηγικών για την καταπολέμηση της βίας και στην αξιολόγηση της δημόσιας πολιτικής και της δικαστικής δράσης κατά της βίας των ανδρών.

Η προώθηση της συμμετοχής ομάδων γυναικών θα συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση και χρήση των νομικών και δικαστικών θεσμών, καθώς υφίσταται μία δικαιολογημένη αντίληψη, εκ μέρους πολλών μεταναστών, ενός περιβάλλοντος εχθρότητας και δυσπιστίας εναντίον τους, από την πλευρά του αστυνομικού συστήματος, ως αποτέλεσμα αστυνομικών πρακτικών, που αποσκοπούν στην επιβολή κυρώσεων εναντίον μεταναστών που τελούν υπό παράτυπη διοικητική κατάσταση.

Μια, ακόμη, σημαντική σύσταση, όσον αφορά τον τομέα της περίθαλψης, είναι η παροχή πρόσβασης σε σχετικές πληροφορίες και στοιχεία, επιπλέον της κατάλληλης, εξειδικευμένης εκπαίδευσης, στους εμπλεκόμενους επαγγελματίες. Τα τοπικά πρωτόκολλα (συντονισμός, παραπομπή, προστασία) θα πρέπει να ενημερώνονται τακτικά με πληροφορίες για τις κοινότητες και θα πρέπει να προάγεται η διοργάνωση συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης, μεταξύ των διαφόρων επαγγελματιών και εκπροσώπων των περιφερειακών κοινοτήτων, που εμπλέκονται σε ζητήματα σχετικά με τις γυναίκες, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα κοινό πλαίσιο περίθαλψης και βέλτιστων πρακτικών, που αρμόζει και προσαρμόζεται στις διαφορετικές περιοχές και κοινότητες. Όσον αφορά τον τομέα της δέουσας προσοχής και μέριμνας απέναντι σε καταστάσεις βίας, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη οι ειδικές συνθήκες των πιο ευάλωτων γυναικών, από την άποψη της διατομεακής διάστασης.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί η ορθή πρακτική της Ένωσης AMALGA,⁸⁰ που εφαρμόζεται στην Ισπανία, και η οποία ανήκει στο Δίκτυο Υγείας των Γυναικών της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής και συγχρηματοδοτείται από την AIETI (Association for Research and Specialization in Women's Themes - Ένωση για την Έρευνα και Εξειδίκευση σε Θέματα Γυναικών).⁸¹ Στο πλαίσιο του έργου της, "*Promotoras comunitarias por la igualdad: por una vida libre de violencias, construyendo redes de apoyo*" (Κοινοτικοί φορείς

⁷⁹ Σκιάδης Έκθεση της GREVIO, 2018. Σκιάδης Πλατφόρμα της Κωνσταντινούπολης, Ισπανία.

<https://goo.gl/KJbKYN>

⁸⁰ Ιστοσελίδα της Ένωσης Amalgama <https://goo.gl/w1AaUm>

⁸¹ Έρευνα με τίτλο "Righttoalifefreeofviolence" («Δικαίωμα σε μια ζωή χωρίς βία») της AIETI.

<https://goo.gl/T6Pjat>

προώθησης της ισότητας: για μια ζωή χωρίς βία, δημιουργώντας δίκτυα υποστήριξης), η ένωση εκπαιδεύει τις γυναίκες μετανάστριες στον εντοπισμό και την παρακολούθηση καταστάσεων έμφυλης βίας και έχει δημιουργήσει ένα δίκτυο γυναικών, οι οποίες συγκροτούν ένα δίκτυο παρακολούθησης και υποστήριξης για άλλες μετανάστριες που υποφέρουν από καταστάσεις έμφυλης βίας που ασκείται από τον σύντροφό τους.

Τα κοινοτικά δίκτυα που εφιστούν την προσοχή και στα λοιπά χαρακτηριστικά των γυναικών, και όχι μόνο στο γεγονός ότι χαρακτηρίζονται από ένα ιστορικό βίας, θα μπορούσαν να αποτελέσουν ιδανική αφετηρία για την παροχή ολοκληρωμένων διαδικασιών περίθαλψης και αποκατάστασης, συμπεριλαμβανομένης, όχι μόνο της ενδεχόμενης οικονομικής αποζημίωσης (μέσω δικαστικών, ή κυβερνητικών υπηρεσιών), αλλά και της κοινωνικής και δημόσιας αναγνώρισης της αλήθειας και της υποστήριξης στη διαδικασία σωματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής αποκατάστασης.

Μια, ακόμη, σημαντική σύσταση, που μπορεί να εφαρμοστεί σε όλα τα κράτη, είναι η συλλογή λεπτομερών ποιοτικών στατιστικών στοιχείων, σχετικά με το συνολικό σύστημα πρόληψης, αρωγής, προστασίας, δικαιοσύνης και αποκατάστασης, προκειμένου να είναι δυνατή η αξιολόγηση και η γενική εποπτεία της αποτελεσματικότητας των πολιτικών τους. Η δημοσίευση αυτών των πληροφοριών συνιστά, επίσης, ένα μέσο περιορισμού της ατιμωρησίας, και διεξαγωγής μιας ανάλυσης της πραγματικής κατάστασης, προκειμένου να βελτιωθεί η δημόσια πολιτική, καθώς και ένα μέσο αποκατάστασης της δικαιοσύνης για τα θύματα, αναγνωρίζοντας δημοσίως τα πραγματικά γεγονότα που έλαβαν χώρα.

Η ανάγκη εξασφάλισης κρατικού προϋπολογισμού είναι αδιαμφισβήτητη απαραίτητη, και μπορεί να ενισχυθεί από ιδιωτικές συνεισφορές. Είναι πολύ σημαντικό για τις χώρες να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση που να καθορίζει το προσωπικό και τις ώρες λειτουργίας και να συγκροτεί δημόσιους φορείς παρακολούθησης και ελέγχου. Οι οικονομικές συνεισφορές πρέπει να είναι σταθερές και συνεχείς, ώστε να καταστεί δυνατή η λειτουργία ολοκληρωμένων και μακροπρόθεσμων διαδικασιών. Εξυπακούεται ότι πρέπει να συνυπάρχουν τουλάχιστον δύο γραμμές χρηματοδότησης: η κρατική χρηματοδότηση, ώστε να παρέχεται συνεκτικότητα απέναντι στις διάφορες μορφές βίας, και η περιφερειακή, ή τοπική χρηματοδότηση, ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται το κάθε κράτος, ώστε να διασφαλίζεται η άμεση προσοχή και περίθαλψη των θυμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

Εν κατακλείδι, το σύνολο των μέτρων, που περιγράφονται ανωτέρω, αποσκοπούν στο να επιβάλλουν τη διεθνή εφαρμογή ενός σταθερού δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών που θα καλύπτει την αποκατάσταση των θυμάτων, θα προάγει κατάλληλες και συντονισμένες πολιτικές ευαισθητοποίησης και πρόληψης του κοινού, θα παρέχει βέλτιστα πλαίσια επικοινωνίας μεταξύ των διαφόρων στρωμάτων (νομικών, κοινωνικών και άλλων), που είναι υπεύθυνα για τις πολιτικές αυτές και τις τοπικές οργανώσεις, και θα διασφαλίζει ότι η οικονομική αρωγή καταλήγει, τελικά, στις γυναίκες θύματα βίαιων εγκλημάτων, όπως ορίζει η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης.

Ενότητα 3 Εκπαιδευτικές Στρατηγικές

Η ενότητα αυτή εξετάζει μια σειρά **εκπαιδευτικών στρατηγικών**, που είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν, με σκοπό την υποστήριξη των θυμάτων έμφυλης βίας και την

έμμεση παρότρυνσή τους να καταγγείλουν τα περιστατικά βίας στις αρμόδιες αρχές, μειώνοντας, έτσι, σημαντικά, το φαινόμενο της μη υποβολής καταγγελιών.

Το συγκεκριμένο θέμα θα εξεταστεί υπό τρεις διαφορετικές οπτικές σκοπιές: της αντιμετώπισης των κοινωνικών συμπεριφορών και στάσεων, που καθιστούν φυσιολογική, παραβλέπων, ή δικαιολογούν τη βία κατά των γυναικών· της ισχυροποίησης, υποστήριξης και κινητοποίησης των θυμάτων έμφυλης βίας· της εκπαίδευσης των επαγγελματιών του τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, σχετικά με το ψυχολογικό τραύμα και τις ενδεδειγμένες προσεγγίσεις σε τέτοιου τύπου συνθήκες.

Αντιμετώπιση των κοινωνικών στάσεων απέναντι στη βία κατά των γυναικών

Σύμφωνα με τα Στατιστικά Στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών,⁸² γυναίκες σε όλο τον κόσμο υφίστανται σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική και οικονομική βία, ανεξάρτητα από το εισόδημα, την ηλικία, ή το εκπαιδευτικό τους επίπεδο. Περίπου το **ένα τρίτο των γυναικών παγκοσμίως** έχουν βιώσει επιθέσεις σωματικής και/ή σεξουαλικής βίας από τον σύντροφό τους, ή από άτομο με το οποίο δεν σχετίζονται ερωτικά, σε κάποια στιγμή της ζωής τους, τόσο στις αναπτυγμένες, όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στην πλειονότητα των χωρών, **λιγότερο από το 40% των γυναικών που βίωσαν καταστάσεις βίας αναζήτησαν βοήθεια οποιουδήποτε είδους**. Μεταξύ των γυναικών εκείνων που αναζήτησαν βοήθεια, οι περισσότερες κατέφυγαν σε άτομα της οικογένειάς τους και φιλικά πρόσωπα, αντί των αστυνομικών αρχών και των υπηρεσιών υγείας. Στο σύνολο, σχεδόν, των χωρών που παρέχουν διαθέσιμα στοιχεία, το ποσοστό των γυναικών που απευθύνθηκαν στις αστυνομικές αρχές για βοήθεια, βάσει του συνόλου των γυναικών που αναζήτησαν οποιουδήποτε τύπου βοήθεια, **ήταν λιγότερο από το 10 τοις εκατό**. Η απροθυμία των γυναικών να αναζητήσουν βοήθεια είναι πιθανό να συνδέεται με την ευρεία αποδοχή της βίας κατά των γυναικών. Σε πολλές χώρες, τόσο οι γυναίκες, όσο και οι άνδρες, πιστεύουν ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, δικαιολογείται ο ξυλοδαρμός της συζύγου. Ωστόσο, η στάση απέναντι στη βία έχει αρχίσει να μεταστρέφεται.

Για δεκαετίες, ακτιβιστές, ερευνητές και συντονιστές υπέρ των δικαιωμάτων των γυναικών, έχουν υπογραμμίσει emphatically τον τρόπο με τον οποίο τα πατριαρχικά συστήματα διαμορφώνουν τις κοινωνικές προσδοκίες, τόσο από λειτουργική, όσο και από ιδεολογική σκοπιά, ώστε να διατηρήσουν ακέραιη την ανδρική υπεροχή έναντι των γυναικών. Η φεμινιστική ανάλυση υποδεικνύει με σαφήνεια τους πολυάριθμους τρόπους με τους οποίους τα πατριαρχικά πρότυπα των φύλων και οι «ηγεμονικές αρρενωπότητες»-κανονιστικά ιδεώδη που καθορίζουν και ενισχύουν την κυριαρχία, το προνόμιο και την εξουσία ορισμένων ανδρών- υπηρετούν και υποστηρίζουν την παραγωγή έμφυλων ιεραρχιών και επικυρώνουν τη χρήση βίας εκ μέρους των ανδρών κατά των γυναικών.

Οι κοινωνικές δομές ενισχύουν την ανδρική ηγεμονία επί των γυναικών. Οι άνδρες συνιστούν, εξάλλου, τους συνηθέστερους δράστες εγκλημάτων βίας κατά των γυναικών, και είναι αναμφισβήτητο ότι η πλειοψηφία του ανδρικού πληθυσμού εξακολουθεί να απολαμβάνει ένα καθεστώς εξουσίας επί των γυναικών, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Παρά το γεγονός ότι οι προσπάθειες ενίσχυσης της θέσης των γυναικών

⁸² Οι Γυναίκες του Κόσμου 2015, Τάσεις και Στατιστικά Στοιχεία, Κεφάλαιο 6, Βία κατά των Γυναικών, Τμήμα Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών, 2015.
<https://unstats.un.org/unsd/gender/chapter6/chapter6.html>

στην κοινωνία συνεχίζονται δυναμικά εδώ και δεκαετίες, η εξάλειψη της έμφυλης ιεραρχίας, που έχει παγιωθεί στη διάρκεια αιώνων, συνιστά μια δύσκολη αποστολή.

Τα πολιτισμικά και κοινωνικά πρότυπα ασκούν έντονη επιρροή στη διαμόρφωση της ατομικής συμπεριφοράς, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βίας. Τα πρότυπα μπορούν να λειτουργήσουν προστατευτικά, έναντι εκδηλώσεων βίαιων συμπεριφορών, αλλά μπορούν, επίσης, να καταστήσουν αποδεκτή, να υποστηρίξουν και να ενθαρρύνουν τη χρήση βίας. Παραδείγματος χάριν, οι παραδοσιακές πεποιθήσεις που ορίζουν ότι οι άνδρες έχουν το δικαίωμα να ελέγχουν, ή να πειθαρχούν τις γυναίκες με φυσικά μέσα, καθιστούν τις γυναίκες ευάλωτες στη βία συμπεριφορά από τους συντρόφους τους και θέτουν τα κορίτσια σε κίνδυνο σεξουαλικής κακοποίησης. Η κοινωνική ανοχή της βίαιης συμπεριφοράς έναντι των γυναικών διδάσκεται, κατά πάσα πιθανότητα, κατά την παιδική ηλικία, καθώς το παιδί ερμηνεύει τις βίαιες ενέργειες ως έκφραση της αρρενωπότητας, γίνεται μάρτυρας της βίας εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος, του κοινοτικού πλαισίου, στα μέσα ενημέρωσης, ή σε άλλες συνθήκες.

Αντίστοιχα, η πολιτισμική αποδοχή της βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, ως ιδιωτικής υπόθεσης, παρακωλύει τη δυνατότητα εξωτερικών παρεμβάσεων και αποτρέπει τα θύματα από το να εκφραστούν ελεύθερα και να λάβουν υποστήριξη. Σε πολλές κοινωνίες, τα θύματα σεξουαλικής βίας αισθάνονται, επίσης, στιγματισμένα, γεγονός που παρεμποδίζει την απόφαση υποβολής καταγγελίας.

Η κανονικοποίηση της έμφυλης βίας συνιστά την αποδοχή της αρχής ότι η βία αποτελεί αμετάβλητο κομμάτι της ζωής, ότι οι απεικονίσεις των βίαιων συμπεριφορών δεν έχουν πραγματικές συνέπειες για τη ζωή και ότι είναι ευθύνη του θύματος, και όχι του δράστη, να αποτρέψει τις καταστάσεις βίας. Η διαιώνιση των αναπαραστάσεων των ανδρών ως εγγενώς βίαιων, η σεξουαλικοποίηση της βίας και η ρομαντική απεικόνιση της βίαιης σεξουαλικότητας, συμβάλλουν στη διαμόρφωση μίας κουλτούρας στην οποία το εν λόγω έγκλημα δεν χαρακτηρίζεται από τη δέουσα βαρύτητα, τα θύματα και οι επιζώντες δεν μιλούν ανοιχτά, ενώ, επιπλέον, συχνά κατηγορούνται για την κακοποίηση που υπέστησαν.

Η απόδοση ευθυνών στο θύμα συνιστά ένα φαινόμενο κατά το οποίο τα θύματα εγκλημάτων, ή τραγωδιών, κρίνονται υπόλογα για το έγκλημα που βίωσαν. Η απόδοση ευθυνών στο θύμα επιτρέπει στους ανθρώπους να πιστεύουν ότι τέτοια γεγονότα δεν θα μπορούσαν ποτέ να συμβούν στους ίδιους. Η τακτική απόδοσης ευθυνών στο θύμα συναντάται συστηματικά σε περιπτώσεις βιασμού και σεξουαλικής κακοποίησης, όπου το θύμα του εγκλήματος συχνά κατηγορείται ότι πυροδότησε την επίθεση, εξαιτίας της ένδυσης, ή της συμπεριφοράς του.

Ένα ψυχολογικό φαινόμενο, που συμβάλλει σε αυτή την τάση κατηγορίας του θύματος, είναι γνωστό ως **θεμελιώδες σφάλμα απόδοσης**. Όταν πρόκειται για άλλους ανθρώπους, έχουμε την τάση να αποδίδουμε αιτίες σε εσωτερικούς παράγοντες, όπως τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, και να αγνοούμε, ή να υποτιμούμε τους εξωτερικούς παράγοντες· παρά το γεγονός ότι η παρουσία περιστασιακών μεταβλητών παραγόντων είναι εξαιρετικά πιθανή, τείνουμε να αποδίδουμε αυτόματα την αιτία σε εσωτερικά χαρακτηριστικά.

Το θεμελιώδες σφάλμα απόδοσης εξηγεί τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι κατηγορούν, συχνά, άλλους ανθρώπους για καταστάσεις επί των οποίων, συνήθως, δεν έχουν κανέναν έλεγχο. Ο όρος **απόδοσης ευθυνών στο θύμα** χρησιμοποιείται συχνά από τους κοινωνικούς ψυχολόγους για να περιγράψει ένα φαινόμενο, βάσει του οποίου οι άνθρωποι κατηγορούν αθώα θύματα εγκλημάτων για τη δυσμενή κατάσταση την οποία αντιμετωπίζουν. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι άνθρωποι ενδέχεται να κατηγορήσουν το θύμα ότι δεν προστάτευσε τον εαυτό του από το γεγονός, επιλέγοντας να συμπεριφερθεί με κάποιον ορισμένο τρόπο, ή μη λαμβάνοντας συγκεκριμένα μέτρα προφύλαξης ώστε να αποφύγει, ή να αποτρέψει το συμβάν.

Παραδείγματα του φαινομένου αυτού περιλαμβάνουν την κατηγορία θυμάτων βιασμού, ενδοοικογενειακής βίας και απαγωγής, βάσει της αιτιολογίας ότι η συμπεριφορά τους πυροδότησε, κατά κάποιον τρόπο, την επίθεση των δραστών εναντίον τους. Οι ερευνητές προτείνουν πως η **ύστερη προκατάληψη** οδηγεί τους ανθρώπους στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι τα θύματα θα έπρεπε να είχαν τη δυνατότητα να προβλέψουν μελλοντικά γεγονότα και, ως εκ τούτου, να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή τους.

Η συνολική τάση μας να επιρρίψουμε την ευθύνη στο θύμα πηγάζει, εν μέρει, και από την ανάγκη μας να πιστέψουμε ότι αποτελούμε κομμάτια ενός έντιμου και δίκαιου κόσμου. Όταν συμβαίνει κάτι κακό σε κάποιον άλλο άνθρωπο, τείνουμε, συχνά, να θεωρήσουμε πως πρέπει και τα ίδια τα θύματα να είχαν κάνει κάτι που να δικαιολογεί μία τέτοια μοίρα. Οι κοινωνικοί ψυχολόγοι αναφέρονται στην τάση αυτή ως το **φαινόμενο του δίκαιου κόσμου**. Αισθανόμαστε την ανάγκη να πιστέψουμε ότι ο κόσμος είναι δίκαιος και ότι οι άνθρωποι παίρνουν αυτό που τους αξίζει, διότι εάν πιστέψουμε ότι ο κόσμος δεν είναι δίκαιος, τότε καθίσταται όλο και πιο σαφές ότι οποιοσδήποτε μπορεί να πέσει θύμα μίας τραγωδίας. Εμείς, οι φίλοι μας, η οικογένειά μας, τα αγαπημένα μας πρόσωπα. Όσο προσεκτικά και ευσυνείδητα και αν ζει κανείς, άσχημα πράγματα μπορούν να συμβούν, και συμβαίνουν, σε καλούς ανθρώπους. Θεωρώντας, όμως, ότι ο κόσμος είναι δίκαιος, πιστεύοντας ότι οι άνθρωποι παίρνουν μόνο αυτό που αξίζουν και εναποθέτοντας την ευθύνη στο θύμα, οι άνθρωποι καταφέρνουν να προστατεύσουν την ψευδαίσθηση ότι τέτοια τρομερά πράγματα δεν θα μπορούσαν ποτέ να συμβούν στους ίδιους.

Ένα σημαντικό βήμα υπέρ της ενθάρρυνσης των γυναικών να καταγγείλουν περιστατικά έμφυλης βίας, αποτελεί η κατάλληλη εκπαίδευση των ατόμων (ανδρών, γυναικών και παιδιών), των οικογενειών και της κοινωνίας, σχετικά με τον εντοπισμό και την κατανόηση των κοινωνικών συμπεριφορών που καθιστούν αποδεκτή, παραβλέπουν, ή αιτιολογούν τη βία κατά των γυναικών και τις αρνητικές επιπτώσεις που επιφέρει σε όλα τα επίπεδα της ζωής.

Συχνά, λόγω των κύκλων και των προτύπων που αναφέρθηκαν προηγουμένως, η βίαιη συμπεριφορά εξακολουθεί να ανακύπτει, καθώς αναπαριστά το μοναδικό μέσο που θεωρούν ότι διαθέτουν οι άνθρωποι, ώστε να έρθουν σε επαφή. Ορισμένες φορές, αυτό οφείλεται στο προσωπικό τους υπόβαθρο, ή στην οικογενειακή δυναμική. Εξαιτίας αυτής της συσχέτισης, ενδέχεται να καταστεί δύσκολο για ένα θύμα να συνειδητοποιήσει ότι αποτελεί μέρος μιας βίαιης, ή κακοποιητικής σχέσης. Ένα πιθανό μέσο που μπορεί να βοηθήσει στον προσδιορισμό του μηχανισμού αυτού, είναι η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα πολυάριθμα πρόσωπα της βίας κατά των γυναικών, όπως: **σωματική βία, συναισθηματική βία, σεξουαλική βία, οικονομική βία** (όταν ένας σύντροφος ελέγχει την οικονομική συνθήκη του άλλου ατόμου, επιβάλλει ένα καθεστώς

οικονομικής εξάρτησης, ή απειλεί το άλλο άτομο δυνάμει του οικονομικού του ελέγχου), **κοινωνική βία** (όταν ένας σύντροφος ελέγχει την κοινωνική ζωή του άλλου ατόμου, εξαναγκάζοντάς το σε κοινωνική απομόνωση), **συμβολική βία** ο τρόπος με τον οποίο τα μηνύματα των μέσων μαζικής ενημέρωσης προάγουν και διαιωνίζουν το καθεστώς βίας κατά των γυναικών), **μαιευτική βία** (ο απανθρωπισμός των γυναικών και ο έλεγχος των αναπαραγωγικών τους δικαιωμάτων και επιλογών), **βία στα εφηβικά ραντεβού** (έλεγχος, κακοποίηση και/ή επιθετικές συμπεριφορές που μπορεί να ανακύψουν στα πλαίσια εφηβικών σχέσεων).

Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές πρέπει να εστιάσουν στη μετατόπιση των σεξιστικών κοινωνικών προτύπων, μέσω της κοινοτικής κινητοποίησης και της συμμετοχικής εκπαίδευσης που βασίζεται σε ομάδες, αποτελούμενες από γυναίκες και άνδρες, ώστε να διαμορφωθούν και να εκφραστούν ουσιαστικές και εμπειριστατωμένες απόψεις, όσον αφορά τις άνισες σχέσεις φύλου και εξουσίας.

Ένα χρήσιμο, ανεπίσημο εκπαιδευτικό εργαλείο, είναι το πρόγραμμα “Voices against Violence”, ένα πρόγραμμα σπουδών που αναπτύχθηκε από την World Association of Girl Guides and Girl Scouts and UN Women (Παγκόσμια Ένωση Κοριτσιών Οδηγών και Κοριτσιών Προσκόπων και Γυναικών των Ηνωμένων Εθνών),⁸³ το οποίο παρέχει στους νέους ανθρώπους (ηλικίας 5 έως 25 ετών) τα απαραίτητα εργαλεία και την εξειδικευμένη γνώση, ώστε να εντοπίσουν και να κατανοήσουν τα αίτια της βίας στα όρια των κοινοτήτων τους, να εκπαιδεύσουν και να συμπεριλάβουν ενεργά τους συνομηλίκους και τις κοινότητες τους στην προσπάθεια πρόληψης τέτοιων περιστατικών βίας και να ενημερωθούν σχετικά με τους φορείς που μπορούν να τους παρέχουν υποστήριξη σε περίπτωση που βιώσουν καταστάσεις βίας.

Το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει έξι θεμελιώδεις εκπαιδευτικούς στόχους που διαμορφώνουν τη γνώση και την κατανόηση των συμμετεχόντων, στα πλαίσια κατάλληλων, σύμφωνα με την ηλικία τους, δραστηριοτήτων:

1. Πρώτα βήματα προς τη δημιουργία ενός ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος, όπου δίνεται στα παιδιά και στους νέους η δυνατότητα να μιλήσουν ανοιχτά σχετικά με την ανισότητα των φύλων και τη βία κατά των κοριτσιών και των νέων γυναικών.

2. Προβληματισμός και συζήτηση σχετικά με την ισότητα των φύλων και το τι σημαίνει να είσαι «εγώ». Κατανόηση των ρόλων, των προτύπων και των προσδοκιών που απευθύνονται στο φύλο και έναρξη προαγωγής της ισότητας.

3. Προσδιορισμός και κατανόηση των διαφορετικών μορφών βίας κατά των κοριτσιών και αναγνώριση των προειδοποιητικών ενδείξεων βίαιης συμπεριφοράς.

---

⁸³ Voices against Violence (Φωνές ενάντια στη Βία) - Εγχειρίδιο για τους ηγέτες των ομάδων, World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS) and UN Women (Παγκόσμια Ένωση Κοριτσιών Οδηγών και Κοριτσιών Προσκόπων και Γυναικών των Ηνωμένων Εθνών), United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (Οντότητα των Ηνωμένων Εθνών για την Ισότητα των Φύλων και την Ισχυροποίηση των Γυναικών) (Γυναίκες HE), 2013, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/10/voicesagainstviolence-handbook-en%20pdf.pdf?la=en&vs=1455>

4. Υποστήριξη δημιουργίας σχέσεων σεβασμού. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη διαμόρφωση των σχέσεων των συμμετεχόντων και την υποστήριξη του φιλικού περιβάλλοντος.

5. Ανοιχτή συζήτηση για τα δικαιώματα των κοριτσιών και ευαισθητοποίηση σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών.

6. Ανάλυση μέτρων δράσης για την καταστολή της βίας. Ανάπτυξη και διεξαγωγή εκδηλώσεων, ή δραστηριοτήτων εκστρατείας, στα πλαίσια της τοπικής κοινότητας, για την ευαισθητοποίηση σχετικά με την εξάλειψη της βίας κατά των κοριτσιών και των νέων γυναικών.

Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει ένα εγχειρίδιο για τους εκπαιδευτές μεταξύ ομότιμων ομάδων, που θα τους βοηθήσει να διεξάγουν συνεδρίες και διαλέξεις κατάλληλες για την εκάστοτε ηλικιακή ομάδα, καθώς και αν επίσημες και σύμφωνες με το ηλικιακό εύρος της ομάδας, εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Οι νεότερες, ηλικιακά, ομάδες μπορούν να ξεκινήσουν με αφηγήσεις και παιχνίδια που τους ωθούν να αναλογιστούν -σε κάποιο πρώιμο στάδιο- το καθεστώς μεροληψίας και στερεοτύπων, όσον αφορά το φύλο, ενώ οι μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες μπορούν να διοργανώσουν διαγωνισμούς αφίσας, να επισκεφθούν και να συνεργαστούν εθελοντικά με τοπικά καταφύγια, ή να αναπτύξουν εκστρατείες και προγράμματα στα όρια της τοπικής τους κοινότητας υπέρ της αντιμετώπισης συγκεκριμένων μορφών βίας κατά των κοριτσιών και των γυναικών.

Ισχυροποίηση γυναικών και κοριτσιών

Η ισχυροποίηση και υποστήριξη των γυναικών και των κοριτσιών συνιστά αποφασιστικό παράγοντα που επηρεάζει την απόφαση των θυμάτων και των μαρτύρων περιστατικών έμφυλης βίας να καταγγείλουν τα εν λόγω εγκλήματα στις αρμόδιες αρχές. Προκειμένου να θέσουμε ένα κοινό πλαίσιο κατανόησης, ως ισχυροποίηση ορίζεται η διαδικασία μέσω της οποίας ένα άτομο καθίσταται παράγοντας αλλαγής. Ως εκ τούτου, η ισχυροποίηση αποτελεί τη διαδικασία ενίσχυσης της ικανότητας ατόμων, ή ομάδων, να κάνουν επιλογές και να υλοποιήσουν αυτές τις επιλογές σε επιθυμητές ενέργειες και αποτελέσματα.

Μια κεντρική προσέγγιση στη διαδικασία ισχυροποίησης των γυναικών και των κοριτσιών είναι η **υποστήριξη τους στη διαδικασία αυτό-πραγμάτωσης και ενίσχυσης της εσωτερικής τους δύναμης, αναγνώρισης των ικανοτήτων τους και κατανόησης των δικαιωμάτων τους**. Οι δράσεις που αναλαμβάνονται υπέρ του σκοπού αυτού θα πρέπει να διενεργούνται, όχι μόνο σε ατομικό επίπεδο, αλλά και σε κοινωνικό επίπεδο. Η ισχυροποίηση των γυναικών συνεπάγεται και ισχυροποίηση της κοινωνίας, ενσταλάζοντας μια πραγματική αίσθηση αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης στις γυναίκες της κοινωνίας, προσφέροντάς τους τα απαραίτητα εφόδια ώστε να διαπρέψουν. Η διαδικασία θα πρέπει, επίσης, να επικεντρωθεί στην αύξηση του βαθμού αυτονομίας και στη βελτίωση της πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής και υγειονομικής κατάστασης των γυναικών.

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη,⁸⁴ *Η επίτευξη αλλαγών απαιτεί δράσεις πολιτικής και προγράμματος, που θα βελτιώσουν την πρόσβαση των γυναικών σε ασφαλή μέσα*

⁸⁴ Διεθνής Διάσκεψη για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, Πρόγραμμα Δράσης, Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό (TheUnitedNationsPopulationFund- **UNFPA**), 2004.

διαβίωσης και οικονομικούς πόρους, θα μειώσουν τον υπέρμετρο βαθμό των ευθυνών τους, όσον αφορά τις οικιακές εργασίες, θα εξαλείψουν τα νομικά εμπόδια συμμετοχής τους στον δημόσιο βίο και θα αυξήσουν την κοινωνική ευαισθητοποίηση, μέσω αποτελεσματικών προγραμμάτων εκπαίδευσης και μαζικής ενημέρωσης. Επιπλέον, η βελτίωση της θέσης των γυναικών ενισχύει, τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς της ζωής τους, ιδίως στον τομέα της σεξουαλικότητας και της αναπαραγωγής. Αυτό, με τη σειρά του, είναι απαραίτητο στοιχείο για τη μακροπρόθεσμη επιτυχία των δημογραφικών προγραμμάτων.

Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές, που αποσκοπούν στην ισχυροποίηση των γυναικών και των κοριτσιών, θα πρέπει να παρίστανται σε όλα τα επίπεδα και ανεπίσημα εκπαιδευτικά πλαίσια, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τα Ηνωμένα Έθνη⁸⁵ προτείνουν μια σειρά μέτρων που πρέπει να ληφθούν με σκοπό την ισχυροποίηση των γυναικών και την εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών:

1. Καθιέρωση μηχανισμών για την ίση συμμετοχή και δίκαιη εκπροσώπηση των γυναικών σε όλα τα επίπεδα της πολιτικής διαδικασίας και του δημόσιου βίου, σε κάθε κοινοτικό και κοινωνικό πλαίσιο, βάση των οποίων οι γυναίκες θα έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τις ανησυχίες και τις ανάγκες τους·

2. Προώθηση της πλήρους εκδήλωσης και εφαρμογής του δυναμικού των γυναικών, μέσω της εκπαίδευσης, της ανάπτυξης δεξιοτήτων και της εργασιακής απασχόλησης, εφιστώντας πρωταρχική σημασία στην εξάλειψη της φτώχειας, του αναλφαριθμητισμού και της ασθένειας των γυναικών·

3. Εξάλειψη όλων των πρακτικών που εισάγουν και ενισχύουν ένα καθεστώς διακρίσεων εις βάρος των γυναικών· υποστήριξη των γυναικών κατά τη διαδικασία καθιέρωσης και πρακτικής εφαρμογής των δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την αναπαραγωγική και σεξουαλική υγεία·

4. Θέσπιση κατάλληλων μέτρων για τη βελτίωση της ικανότητας των γυναικών να εξασφαλίζουν εισόδημα, να εμπλέκονται σε επαγγέλματα πέραν των παραδοσιακών ενασχολήσεων και να επιτυγχάνουν οικονομική αυτονομία, και διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης των γυναικών στην αγορά εργασίας και στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης·

5. Εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών·

6. Εξάλειψη των πρακτικών που εισάγουν και ενισχύουν διακρίσεις, εκ μέρους των εργοδοτών, κατά των γυναικών, όπως πρακτικές που βασίζονται στην παροχή αποδεικτικών στοιχείων χρήσης αντισυλληπτικών μεθόδων, ή κατάστασης εγκυμοσύνης·

7. Κατά το δυνατόν, θέσπιση μέτρων, βάσει νομοθετικών διατάξεων και άλλων κατάλληλων μέσων, για την υποστήριξη και ενίσχυση του συνδυαστικού ρόλου των γυναικών, που περιλαμβάνει την τεκνοποίηση, τον θηλασμό και την ανατροφή των παιδιών, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή τους στο εργατικό δυναμικό.

---

https://www.unfpa.org/sites/default/files/event-pdf/PoA_en.pdf

⁸⁵ Διεθνής Διάσκεψη για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, Κεφάλαιο 4, Πρόγραμμα Δράσης, Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Πληθυσμό (TheUnitedNationsPopulationFund- **UNFPA**), 2004.

https://www.unfpa.org/sites/default/files/event-pdf/PoA_en.pdf

Ψυχολογικό τραύμα και κατάλληλα διαμορφωμένες προσεγγίσεις με γνώμονα το τραύμα

Ως τραύμα ορίζεται, τόσο η εμπειρία, όσο και η αντίδραση απέναντι σε ένα συντριπτικά αρνητικό γεγονός, ή μια σειρά γεγονότων, όπως η διαπροσωπική βία, η προσωπική απώλεια, ο πόλεμος, ή η φυσική καταστροφή, που έχουν τη δυνατότητα να μεταβάλλουν την ανθρώπινη νευροβιολογία, ήτοι να επιφέρουν μεταβολές στη λειτουργία του εγκεφάλου και του νευρικού συστήματος. Ενώ οι νευροβιολογικές αλλαγές δεν είναι απαραίτητως μόνιμες, μπορούν να καταστούν μακροχρόνιες, εάν δεν αντιμετωπιστούν κατάλληλα.

Συνεπώς, οι τραυματικές επιπτώσεις της σωματικής και της σεξουαλικής βίας, συχνά, οδηγούν σε επιβλαβείς επιπτώσεις για το θύμα, προκαλώντας την απροθυμία του να αναζητήσει βοήθεια από τις αρμόδιες αρχές, φοβούμενο ότι η συμμετοχή του στο δικαστικό σύστημα μπορεί να επιδεινώσει περαιτέρω το υπάρχον τραύμα. Η ικανότητα ανάκαμψης του θύματος από το τραύμα της σωματικής, ή της σεξουαλικής βίας, έχει συνδεθεί άμεσα με την αντίδραση των άλλων απέναντι στο τραύμα, ιδίως την απόκριση των αρχών επιβολής του νόμου απέναντι σε ένα θύμα που αποφασίζει να καταγγείλει το έγκλημα. Όταν τα συστήματα και οι φορείς υπηρεσιών που αναλαμβάνουν θύματα βίας στερούνται της γνώσης και κατανόησης των πολύπλοκων και χρόνιων επιπτώσεων της βίας και του τραύματος, κινδυνεύουν να προκαλέσουν περαιτέρω βλάβη και πόνο στο θύμα. Ως εκ τούτου, είναι ζωτικής σημασίας, οι αστυνομικές αρχές και άλλα μέλη της κοινότητας της ποινικής δικαιοσύνης, να εκπαιδεύονται στην εφαρμογή κατάλληλα διαμορφωμένων προσεγγίσεων, με γνώμονα το τραύμα, κατά την επαφή τους με τα θύματα.

Ως «κατάλληλα διαμορφωμένες με γνώμονα το τραύμα» ορίζονται οι προσεγγίσεις που κατανοούν τη νευροβιολογία του τραύματος και τις επιπτώσεις του στον εγκέφαλο και τη μνήμη. Η αμυγδαλή, ο υπόκαμπος και ο προμετωπιαίος φλοιός του εγκεφάλου παρουσιάζουν σημαντικές αλλαγές κατόπιν εκδήλωσης του τραύματος που συνδέεται με τη βία. Επιπροσθέτως, το τραυματικό στρες αυξάνει τα επίπεδα απόκρισης κορτιζόλης και νορεπινεφρίνης. Οι αλλαγές αυτές μπορεί να προκαλέσουν στα θύματα αισθήματα δυσφορίας, υπερδιέγερσης, επαχθείς σκέψεις και αναδρομές σε μνήμες του παρελθόντος, εφιάλτες και διαταραχές του ύπνου, και, το σπουδαιότερο, μεταβολές στη μνήμη και τη δυνατότητα συγκέντρωσης. Ως εκ τούτου, τα θύματα, συχνά, δεν είναι σε θέση να παρέχουν χρονολογικά ορθή και συνεκτική κατάθεση των γεγονότων στις αρχές επιβολής του νόμου. Η εντύπωση ασυνέπειας, η οποία θα μπορούσε, σε άλλες περιπτώσεις, να υποδείξει την αναξιοπιστία ενός μάρτυρα, αποτελεί φυσική συνέπεια του τραύματος που έχουν βιώσει τα θύματα. Επιπλέον, οι αλλαγές στον εγκέφαλο μπορούν να οδηγήσουν σε ακραίες εκδηλώσεις άγχους, φόβου και δυσπιστίας. Τα συναισθήματα αυτά, σε συνδυασμό με τα αισθήματα ντροπής, αμηχανίας, ή ενοχής για ό, τι τους συνέβη, μπορούν να καταστήσουν ιδιαίτερα προβληματικές τις αλληλεπιδράσεις των θυμάτων με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης.

Τα άτομα που έχουν υποστεί τραύμα, συχνά υποβάλλονται σε μία διαδικασία, την οποία πολλοί επαγγελματίες, καθώς και τα ίδια τα θύματα, αδυνατούν, συνήθως, να κατανοήσουν. Πολλοί επαγγελματίες, εντός και εκτός του τομέα επιβολής του νόμου, έχουν εκπαιδευτεί να υποθέτουν ότι όταν ένα άτομο βιώνει ένα τραυματικό συμβάν, ο γνωστικός (προμετωπιαίος φλοιός) εγκέφαλος, τυπικά, καταγράφει τη συντριπτική πλειοψηφία του γεγονότος, συμπεριλαμβανομένου του ποιος προκάλεσε το συμβάν, τι, πού, γιατί, πότε και πώς συνέβη, καθώς επίσης και της περιφερικής, έναντι της κεντρικής πληροφορίας. Η

προσέγγιση αυτή αγνοεί συστηματικά τον ρόλο της εκ των κάτω προς τα επάνω προσοχής του πιο πρωτόγονου τμήματος του εγκεφάλου, κατά τη διάρκεια εξαιρετικά στρεσογόνων, ή τραυματικών γεγονότων. Επομένως, όταν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης ανταποκρίνεται στην καταγγελία ενός εγκλήματος, οι περισσότεροι επαγγελματίες έχουν εκπαιδευτεί ώστε να επιχειρήσουν να εξάγουν αυτού του τύπου την περιφερική και ανώτερου επιπέδου συλλογιστική διαδικασία και επεξεργασία πληροφοριών, παραβλέποντας, συχνά, την ενίσχυση και ένταση των στοιχείων που συγκρατεί η μνήμη - σχετικά με το συμβάν που βίωσε το θύμα, μέσω μηχανισμών εστίασης εκ των κάτω προς τα επάνω και των επιδράσεων της νορεπινεφρίνης και των γλυκοκορτικοειδών στην αμυγδαλή και τον ιππόκαμπο.

Δυστυχώς, η συλλογή πληροφοριών σχετικά με το συμβάν κατά αυτό τον τρόπο, παραβλέποντας τους μηχανισμούς, βάσει των οποίων η γνωστική διαδικασία και το τραύμα διαμορφώνουν τη μνήμη του γεγονότος, μπορεί, στην πραγματικότητα, να αναχαιτίσει την ανάκληση της τραυματικής, ή εξαιρετικά αγχωτικής, ή τρομακτικής μνήμης και να επηρεάσει την ακρίβεια των λεπτομερειών που παρέχονται.

Μία κατάλληλα διαμορφωμένη προσέγγιση με γνώμονα το τραύμα απαιτεί την κατανόηση και αναγνώριση των συμπτωμάτων του τραύματος και τον σχεδιασμό όλων των αλληλεπιδράσεων με θύματα βίας με τέτοιο τρόπο, ώστε να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα ενίσχυσης, ή εκ νέου αναπαραγωγής του τραύματος. Ειδικότερα, η προσέγγιση αυτή εστιάζει στη δημιουργία σωματικής, ψυχολογικής και συναισθηματικής ασφάλειας και ευημερίας, αποσκοπώντας στην αντιμετώπιση των μοναδικών, σε κάθε περίπτωση, εμπειριών και αναγκών των θυμάτων και στην ενίσχυση της ανασυγκρότησης της αίσθησης ελέγχου, ισχυροποίησης και αυτάρκειας.

Βασικές αρχές των κατάλληλα προσαρμοσμένων πρακτικών με γνώμονα το τραύμα

1. Βασικές γνώσεις των επιπτώσεων της αγχώδους κατάστασης στον εγκέφαλο και στο σώμα.
2. Εξασφάλιση της μέριμνας της σωματικής και συναισθηματικής ασφάλειας ενός ατόμου, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.
3. Το άτομο πρέπει να γνωρίζει και να αισθάνεται ότι ο πάροχος είναι αξιόπιστος. Η αξιοπιστία μπορεί να καταστεί σαφής στα πλαίσια της θέσπισης και συνοχής των ορίων και της σαφήνειας, όσον αφορά τα προσδοκώμενα ζητούμενα των διαδικασιών.
4. Σταθερή εστίαση στη δυνατότητα επιλογής. Όσο περισσότερες επιλογές διαθέτει ένα άτομο, και όσο μεγαλύτερο έλεγχο έχει, όσον αφορά την εμπειρία του στην επαφή του με τις αρμόδιες υπηρεσίες, μέσω μίας συνεργατικής προσπάθειας με τους παρόχους υπηρεσιών, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες το άτομο να αποφασίσει να συμμετάσχει στις υπηρεσίες αυτές, και τόσο αποτελεσματικότερη θα καταστεί και η παρέμβασή τους.
5. Αναγνώριση και κατανόηση του γεγονότος ότι, μία φαινομενικά «δύσκολη» συμπεριφορά μπορεί να αποτελεί απόρροια των μηχανισμών αντιμετώπισης και της προσπάθειας αυτοπροστασίας, υπό το πρίσμα προηγούμενων δυσάρεστων εμπειριών.

6. Μία προσέγγιση εστιασμένη στην εσωτερική ισχυροποίηση και τις ικανότητες των θυμάτων, η οποία αναγνωρίζει και ενισχύει τις δεξιότητες των ατόμων, παρά την τεράστια επίδραση και τις συνέπειες των συντριπτικών εμπειριών που βίωσαν και αγωνίζονται να ξεπεράσουν.

Η ενσωμάτωση της, προσανατολισμένης με γνώμονα το τραύμα, εκπαίδευσης, σε όλα τα επίπεδα του έργου του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, θα βελτιώσει την ποιότητα των πράξεων δικαιοσύνης και θα εξυπηρετήσει καλύτερα την κοινωνία, ελαττώνοντας σημαντικά το μέγεθος της βλάβης που αντιμετωπίζει το θύμα κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών, ενθαρρύνοντας, κατά τον τρόπο αυτό, την καταγγελία περιστατικών βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΘΥΜΑΤΑ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Ενότητα 1 Ρουμανία

Στη Ρουμανική νομοθεσία περιέχονται διατάξεις σχετικά με μέτρα προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία σχετίζονται, υπό το πρίσμα αυτό, με τον Νόμο αριθ. 217/2003 για την πρόληψη και την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής βίας, που έχει τροποποιηθεί και αναδημοσιευτεί διαδοχικά· η τελευταία τροποποίηση πραγματοποιήθηκε πρόσφατα, δυνάμει του Νόμου αριθ. 174/2018, ο οποίος εισήγαγε την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων⁸⁶ στο εθνικό δίκαιο.

Τα Ασφαλιστικά Μέτρα ρυθμίζονται ως μέτρο προστασίας, που λαμβάνεται βάσει του νόμου, κατόπιν αιτήσεως προσώπου του οποίου η ζωή, η σωματική, ή ψυχική ακεραιότητα, ή η ελευθερία, απειλούνται από βίαιες ενέργειες (συμπεριλαμβανομένης, όχι μόνο της σωματικής και λεκτικής βίας, αλλά και της ψυχολογικής, της σεξουαλικής, της οικονομικής, της κοινωνικής, ή της πνευματικής βίας), που διαπράττονται από μέλος της οικογένειάς του. Ο Νόμος αριθ. 217/2003 παρέχει τον ορισμό του μέλους της οικογένειας, ενσωματώνοντας μία Ευρωπαϊκή αντίληψη της έννοιας αυτής, και χωρίς να περιορίζεται στη θέσπιση επίσημης σχέσης μεταξύ του θύματος και του δράστη (συζύγου), αλλά περιλαμβάνοντας, επίσης, πρόσωπα που διατηρούν σχέσεις ισοδύναμες με τις σχέσεις μεταξύ συζύγων, ή μεταξύ γονέων και παιδιών, νυν, ή πρώην, συντρόφων, ανεξαρτήτως εάν έχουν συγκατοικήσει, ή όχι, με τον δράστη, προγόνων και απογόνων, καθώς και μεταξύ αδελφών.

Η αίτηση εφαρμογής της συγκεκριμένης μορφής προστασίας μπορεί να υποβληθεί, όχι μόνο από το θύμα (αυτοπροσώπως, ή δια αντιπροσώπου), αλλά και από τον εισαγγελέα, ή τον εκπρόσωπο της αρμόδιας αρχής, ή δομής, στο επίπεδο της διοικητικής-εδαφικής μονάδας, με αρμοδιότητες στον τομέα της προστασίας των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, ή από εκπρόσωπο οποιουδήποτε παρόχου κοινωνικών υπηρεσιών, που δραστηριοποιείται στον τομέα της πρόληψης και της καταπολέμησης της ενδοοικογενειακής βίας, διαπιστευμένου σύμφωνα με τον νόμο, με τη συγκατάθεση του θύματος. Σε περίπτωση που το αίτημα υποβληθεί από άλλα πρόσωπα, το θύμα διατηρεί το δικαίωμα να αποσύρει τη διαδικασία αίτησης επιβολής ασφαλιστικών μέτρων.

Τα ασφαλιστικά μέτρα εκδίδονται, το αργότερο, εντός 72 ωρών από την παραπομπή του σχετικού αιτήματος στο πολιτικό δικαστήριο (το περιφερειακό δικαστήριο που καλύπτει την επικράτεια, όπου το θύμα διαμένει, ή έχει εγκατασταθεί) και για μέγιστη περίοδο ισχύος 6 μηνών. Δυνάμει των ασφαλιστικών μέτρων, ένα, ή περισσότερα, από τα ακόλουθα μέτρα μπορούν να ληφθούν (κατόπιν αίτησης του θύματος): προσωρινή

⁸⁶ Νόμος αριθ. 217/2003, που αναδημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ. 205 της 24^{ης} Μαρτίου, 2014, όπως τροποποιήθηκε βάσει του Νόμου αριθ. 174/2018 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ αριθ. 618 της 18^{ης} Ιουλίου, 2018, αμφότερα διαθέσιμα στην ιστοσελίδα www.just.ro.

απομάκρυνση του δράστη από την οικία της οικογένειας, ανεξάρτητα από το εάν είναι ο κύριος κάτοχος του δικαιώματος ιδιοκτησίας· επανεγκατάσταση του θύματος και, όπου απαιτείται, των παιδιών, στην οικογενειακή οικία· περιορισμός του δικαιώματος του δράστη να κάνει χρήση ενός ορισμένου, μόνο, τμήματος της κοινής κατοικίας, όταν η οικία παρέχει τη δυνατότητα διαμερισμού, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε ο δράστης να μην έρχεται σε επαφή με το θύμα· στέγαση/φιλοξενία του θύματος, με τη συγκατάθεσή του και, όπου απαιτείται, των παιδιών, σε κέντρο φροντίδας· εντολή προς τον δράστη να διατηρεί μια ελάχιστη καθορισμένη απόσταση από το θύμα, τα μέλη της οικογένειας, ή την κατοικία, τον χώρο εργασίας, ή το εκπαιδευτικό ίδρυμα του προστατευόμενου προσώπου· απαγόρευση του δράστη να εισέλθει σε ορισμένους χώρους, ή περιοχές, στις οποίες το προστατευμένο πρόσωπο παρευρίσκεται, ή τις οποίες επισκέπτεται τακτικά· απαίτηση από τον δράστη να φέρει, επί μονίμου βάσεως, ένα ηλεκτρονικό σύστημα επιτήρησης· απαγόρευση οποιασδήποτε επαφής, συμπεριλαμβανομένης της τηλεφωνικής επικοινωνίας, της επικοινωνίας μέσω ταχυδρομείου, ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, με το θύμα· απαίτηση από τον δράστη να παραδώσει τα όπλα στις αστυνομικές αρχές· επιμέλεια των ανηλίκων τέκνων, ή καθορισμός της κατοικίας τους.

Καμία αναφορά δεν εντοπίζεται, στα πλαίσια της νομοθεσίας, όσον αφορά την παροχή αποδεικτικών στοιχείων σε μια τέτοια διαδικασία, προβλέποντας, μόνο, το γεγονός ότι, αποδεικτικά στοιχεία, των οποίων η χορήγηση και εξέταση θα απαιτούσε τη μεσολάβηση μεγάλου χρονικού διαστήματος, δεν γίνονται αποδεκτά. Τα ασφαλιστικά μέτρα είναι άμεσα εκτελεστή και η προσφυγή δεν εμποδίζει την εφαρμογή τους. Μετά τη λήξη ισχύος των ασφαλιστικών μέτρων, μπορεί να υποβληθεί νέα αίτηση σχετικά με το ίδιο αντικείμενο, εάν εξακολουθούν να πληρούνται οι νομικές προϋποθέσεις για την έκδοση ασφαλιστικών μέτρων.

Η επιβολή Προσωρινών Ασφαλιστικών Μέτρων εισήχθη στη Ρουμανική νομοθεσία το 2018 και διαφέρει από την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων (η οποία εντάσσεται στη νομοθεσία από το 2012), συνιστώντας, ουσιαστικά, ένα συμπληρωματικό εργαλείο των ασφαλιστικών μέτρων· προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα εκδίδονται σε περιπτώσεις όπου εντοπίζεται επικείμενος κίνδυνος για τη ζωή, τη σωματική ακεραιότητα, ή την ελευθερία ενός ατόμου, από πράξεις ενδοοικογενειακής βίας, με σκοπό να περιοριστεί ο κίνδυνος αυτός. Η εντολή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να εκδοθεί αμέσως από τον υπάλληλο της αστυνομικής αρχής και είναι εκτελεστή, άνευ όρων και χωρίς προειδοποίηση, με ισχύ 5 ημερών (υπολογιζόμενων σε ώρες, αντίστοιχα 120 ώρες), με δυνατότητα παράτασης μέχρι την έκδοση των ασφαλιστικών μέτρων. Αφού ο υπάλληλος της αστυνομικής αρχής εκδώσει τα προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα, η εντολή πρέπει να επικυρωθεί από τον εισαγγελέα, εντός 48 ωρών, βάσει καταθέσεων και αποδεικτικών στοιχείων που συλλέγονται από τον αστυνομικό. Στη συνέχεια, ο εισαγγελέας έχει την υποχρέωση να υποβάλει τα επιβληθέντα προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα, μαζί με όλα τα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, στον δικαστή, ο οποίος είναι αρμόδιος να αποφασίσει την έκδοση των ασφαλιστικών μέτρων (μέσω διαδικασίας του κατεπείγοντος), μέχρι τον χρόνο λήξης της εφαρμογής των προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, η οποία παρατείνεται, βάσει του απαραίτητου χρόνου που απαιτείται για την ολοκλήρωση της δικαστικής διαδικασίας. Υπάρχει η δυνατότητα άσκησης έφεσης εναντίον της επιβολής των προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, χωρίς, ωστόσο, η προσφυγή να εμποδίζει την εφαρμογή τους.

Η εντολή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων εκδίδεται από τον υπάλληλο της αστυνομικής αρχής, βάσει της φόρμας αξιολόγησης κινδύνου (riskform),⁸⁷ σύμφωνα με την οποία ο αστυνομικός καθορίζει τον βαθμό κινδύνου, δυνάμει της επιτόπιας αξιολόγησης. Εάν ο κίνδυνος για το θύμα καθορίζεται υψηλός, ή πολύ υψηλός, ο αστυνομικός εκδίδει προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα, ορίζοντας ένα, ή περισσότερα μέτρα, που προβλέπονται από τον νόμο. Εντούτοις, στην περίπτωση έκδοσης προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, δεν παρέχεται η δυνατότητα επιβολής όλων των μέτρων που διατίθενται μέσω των ασφαλιστικών μέτρων, αλλά μόνο των εξής: προσωρινή απομάκρυνση του δράστη από την οικία της οικογένειας, ανεξάρτητα από το εάν είναι κύριος κάτοχος του δικαιώματος ιδιοκτησίας· επανεγκατάσταση του θύματος και, όπου απαιτείται, των παιδιών, στην κοινή κατοικία· εντολή προς τον δράστη να διατηρεί μια ελάχιστη καθορισμένη απόσταση από το θύμα, τα μέλη της οικογένειάς, ή την κατοικία, τον χώρο εργασίας, ή το εκπαιδευτικό ίδρυμα του προστατευόμενου προσώπου· απαίτηση από τον δράστη να φέρει, επί μονίμου βάσεως, ένα ηλεκτρονικό σύστημα επιτήρησης· απαίτηση από τον δράστη να παραδώσει τα όπλα στις αστυνομικές αρχές.

Η παραπομπή στις αστυνομικές αρχές μπορεί να πραγματοποιηθεί κατόπιν αιτήματος, είτε του θύματος, είτε άλλων προσώπων που έχουν εμπλακεί, ή έχουν παρέχει υποστήριξη και περίθαλψη απέναντι σε πράξεις βίας, είτε αυτεπαγγέλτως. Προκειμένου να εξακριβωθεί η αξιοπιστία των παραπομπών σχετικά με περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, ο νόμος προβλέπει ρητές ρυθμίσεις και κανονισμούς, όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία που πρέπει να ληφθούν από τις αστυνομικές αρχές, συγκεκριμένα: διαπίστωση, μέσω της προσωπικής τους κρίσης και των φυσικών αισθήσεων, και καταγραφή των στοιχείων που εντοπίστηκαν σε έγγραφα, ή με χρήση τεχνικών μέσων· ανασκόπηση των στοιχείων που παρέχονται στις βάσεις δεδομένων στις οποίες έχουν πρόσβαση, σύμφωνα με τα καθήκοντα της υπηρεσίας, και καταγραφή των συναφών δεδομένων που εντοπίζονται, σε σχετικό έγγραφο·καταθέσεις ατόμων που εμπλέκονται στην υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας, ατόμων που έχουν γίνει μάρτυρες περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας και άλλων ατόμων που μπορούν να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα πρόσωπα που εμπλέκονται στην υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας· βιντεοσκοπήσεις, ή ηχογραφήσεις, ή φωτογραφικό υλικό, ανεξάρτητα από πού προέρχονται· έγγραφα, συμπεριλαμβανομένων κειμένων, μηνυμάτων, ή δημοσιεύσεων σε διαδικτυακό πλαίσιο και/ή σε πλαίσιο κινητής τηλεφωνίας.

Η συμμόρφωση με τα προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα και τα ασφαλιστικά μέτρα επιτηρείται από τις αστυνομικές αρχές· η μη τήρηση των μέτρων που επιβάλλονται από τις δύο αυτές νομικές πράξεις, συνιστά αδίκημα και τιμωρείται με φυλάκιση από 1 μήνα, έως 1 έτος. Κατά τη διαδικασία παρακολούθησης, ο αστυνομικός υπάλληλος διενεργεί τακτικούς ελέγχους, με χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων, ώστε να διασφαλίσει την τήρηση των μέτρων που διατάσσονται κατά του δράστη (κατ' οίκον επισκέψεις, συλλογή πληροφοριών από τους γείτονες, τον χώρο εργασίας του θύματος, το σχολείο, ανάλογα με την κάθε περίπτωση). Επιπλέον, κατόπιν έκδοσης των προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, ο υπάλληλος της αστυνομικής αρχής καλείται να διασφαλίσει τον σεβασμό των δικαιωμάτων του δράστη, μέσω των μέτρων που αποσκοπούν στην ορθή ενημέρωση σχετικά με τους όρους των προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων και την κατάλληλη καθοδήγηση και

---

⁸⁷ Η φόρμα συντάσσεται βάσει της Απόφασης αριθ. 146/2578/2018, της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2018, σχετικά με την αντιμετώπιση περιπτώσεων ενδοοικογενειακής βίας από αστυνομικούς, η οποία συνιστά κοινή συμφωνία μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Δικαιοσύνης, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.mai.gov.ro.

παραπομπή σε εξειδικευμένη κοινωνική υπηρεσία που μπορεί να παρέχει φιλοξενία και συμβουλευτική αρωγή.

Τόσο τα ασφαλιστικά μέτρα, όσο και τα προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα, εκδίδονται μόνο σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, και, έως και το έτος 2018,⁸⁸ δεν έχουν θεσπιστεί συγκεκριμένα πρωτόκολλα, ώστε οι αστυνομικές αρχές να είναι σε θέση να επιτηρούν και να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των ασφαλιστικών μέτρων. Εντούτοις, μόνο το πολιτικό δικαστήριο είχε τη δυνατότητα, παράλληλα με την έκδοση των ασφαλιστικών μέτρων, να επιβάλλει την εφαρμογή μέτρων ελέγχου, όπως η απαίτηση από τον δράστη να υποβάλλει τακτικά αναφορά στις αστυνομικές αρχές (ένα μέτρο που θεσπίστηκε, βάσει νόμου, το 2017), ή οι περιοδικοί/αυθόρμητοι έλεγχοι στον τόπο διαμονής και δραστηριοποίησης του δράστη (δυνατότητα που θεσπίστηκε, μόλις το 2018). Κατά συνέπεια, η μη τήρηση των μέτρων που επιβάλλονται από τα ασφαλιστικά μέτρα, διαπιστωνόταν, συχνά, μόνο μέσω σχετικής αναφοράς του προσώπου που προστατεύεται από τα ασφαλιστικά μέτρα (εάν, φυσικά, επιθυμούσε να ενημερώσει σχετικά τις αστυνομικές αρχές).⁸⁹ Επιπλέον, η απαίτηση από τον δράστη να φέρει, επί μονίμου βάσεως, ένα ηλεκτρονικό σύστημα επιτήρησης, συνιστά ένα καθαρά θεωρητικό μέτρο, χωρίς πραγματικές δυνατότητες εφαρμογής, ή παρακολούθησης, δεδομένου ότι τέτοιου τύπου ηλεκτρονικά βραχιόλια, ή ηλεκτρονικά συστήματα παρακολούθησης, δεν έχουν, μέχρι στιγμής, αγοραστεί και διανεμηθεί στη Ρουμανία, ενώ υποχρέωση του δράστη να φέρει ηλεκτρονικό βραχιόλι προβλέπεται, στα πλαίσια της νομοθεσίας, από το 2014 (Κώδικας Ποινικής Δικονομίας), σε περιπτώσεις εφαρμογής προληπτικών μέτρων, όπως ο κατ'οίκον περιορισμός, ή ο δικαστικός έλεγχος.

Ενότητα 2 Βουλγαρία

Στη Βουλγαρία, ο *Νόμος για την Προστασία κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας (Law on Protection against Domestic Violence- LPDV)*⁹⁰ προβλέπει άμεση δυνατότητα αστικής προσφυγής κατά περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας,⁹¹ ενώπιον των περιφερειακών δικαστηρίων, σε σχετικά σύντομα χρονικά πλαίσια. Οι αρχές δεν έχουν το δικαίωμα να

---

⁸⁸ Μέχρι την επίσημη θέσπιση του Νόμου αριθ. 174/2018, που διατίθεται στην ιστοσελίδα www.just.ro, αντίστοιχα της Απόφασης αριθ. 146/2578/2018 της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2018, διαθέσιμη στην ιστοσελίδα www.mai.gov.ro.

⁸⁹ Όσον αφορά τις διασυννοριακές καταστάσεις, η Ρουμανική νομοθεσία προβλέπει την έκδοση Ευρωπαϊκής εντολής προστασίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου αριθ. 151/2016· τα μέτρα προστασίας που δύνανται να ληφθούν περιορίζονται μόνο στην απαγόρευση του δικαιώματος του δράστη να επισκέπτεται ορισμένες τοποθεσίες/χώρους που καθορίζονται από το δικαστήριο, του δικαιώματος επικοινωνίας ή προσέγγισης του προστατευόμενου προσώπου, της οικίας του, του χώρου εργασίας του, του σχολείου του ή άλλων τοποθεσιών όπου το προστατευόμενο μέρος δραστηριοποιείται κοινωνικά.

⁹⁰ Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (2005): Закон за защита от домашното насилие [Νόμος για την Προστασία κατά της Ενδοοικογενειακής Βίας] (ΦΕΚ 27/29.03.2005), Σόφια: Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας

⁹¹ Η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει κάθε πράξη σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής, συναισθηματικής, ή οικονομικής βίας, καθώς και την απόπειρα διάπραξης των ανωτέρω, τον καταναγκαστικό περιορισμό της προσωπικής ζωής, της προσωπικής ελευθερίας και των δικαιωμάτων που διαπράττονται κατά συγγενικών προσώπων, ή προσώπων με τα οποία το θύμα διατηρεί ή έχει διατηρήσει στενές σχέσεις, ή σχέσεις συγκατοίκησης (Άρθρο 2, παρ. 1, LPDV). Όσον αφορά τα παιδιά, η ενδοοικογενειακή βία περιλαμβάνει, επίσης, κάθε πράξη ενδοοικογενειακής βίας που διαπράττεται παρουσία τους (Άρθρο 2, παρ. 2, LPDV).

ενεργήσουν *αυτεπαγγέλτως* και η έναρξη της διαδικασίας εξαρτάται από την επιθυμία του θύματος, γεγονός το οποίο θέτει, επίσης, ορισμένες αποδεικτικές προκλήσεις.

Η πρόταση έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων υποβάλλεται, εντός προθεσμίας ενός μηνός από την διάπραξη του περιστατικού ενδοοικογενειακής βίας (Άρθρο 10, παρ. 1 του LPDV), και το δικαστήριο προγραμματίζει ανοικτή ακρόαση, εντός προθεσμίας ενός μηνός, το αργότερο (Άρθρο 12, παρ. 1 του LPDV). Κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας μπορούν να προσκομιστούν διάφορα αποδεικτικά στοιχεία (Άρθρα 13-14, LPDV), εντούτοις είναι, επίσης, δυνατή η αποκλειστική εξάρτηση από τη δήλωση του θύματος (Άρθρο 13, παρ. 3, LPDV).

Σε περίπτωση που το δικαστήριο ταχθεί υπέρ της πρότασης, εκδίδει ασφαλιστικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένων μέτρων προστασίας (Άρθρο 5, LPDV), όπως: η υποχρέωση του δράστη να απέχει από καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας· η απομάκρυνση του δράστη από την κοινή κατοικία για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα που ορίζεται από το δικαστήριο· η απαγόρευση στον δράστη να προσεγγίσει το θύμα, τον τόπο κατοικίας του, τον χώρο εργασίας, κοινωνικών επαφών και αναψυχής του· η προσωρινή ανάθεση της επιμέλειας του παιδιού στον γονέα θύμα· η υποχρέωση του δράστη να συμμετάσχει σε εξειδικευμένα προγράμματα κατά της βίας· η παραπομπή των θυμάτων σε υπηρεσίες αποκατάστασης. Επιπλέον, επιβάλλεται πρόστιμο, ύψους 200 έως 1000 Βουλγαρικών Λέβα (Άρθρο 5, παρ. 4, LPDV). Η πλειοψηφία των μέτρων επιβάλλονται για μία περίοδο 3-18 μηνών (Άρθρο 5, παρ. 2, LPDV).

Η Βουλγαρική νομοθεσία αναγνωρίζει, επίσης, την άμεση επιβολή προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, τα οποία εκδίδεται εντός 24 ωρών από την υποβολή της πρότασης, εάν το αίτημα περιέχει στοιχεία που υποδεικνύουν συγκεκριμένο, άμεσο, ή επακόλουθο κίνδυνο για τη ζωή, ή τη σωματική ακεραιότητα του θύματος (Άρθρο 18, LPDV), και τίθενται σε ισχύ έως ότου τα ασφαλιστικά μέτρα εκδοθούν, ή απορριφθούν (Άρθρο 19, LPDV).

Όσον αφορά τα προβλήματα κατά την εφαρμογή των ασφαλιστικών μέτρων, δυνάμει καταστάσεων ενδοοικογενειακής βίας, δεν υφίσταται κεντρικό μητρώο καταγραφής τέτοιου τύπου δικαστικών εντολών στη Βουλγαρία, με αποτέλεσμα οι αστυνομικοί υπάλληλοι, που καλούνται να αντιμετωπίσουν τέτοια περιστατικά, να μην έχουν γνώση και πρόσβαση σε πληροφορίες που αφορούν την εφαρμογή τέτοιων μέτρων σε προγενέστερες υποθέσεις, ή παραδείγματα αντίστοιχων παραβάσεων. Εάν το ζευγάρι δεν συγκατοικεί, το θύμα δεν έχει, πρακτικά, το δικαίωμα να λάβει ασφαλιστικά μέτρα, ενώ το καθεστώς συμβίωσης αυτό καθαυτό είναι, επίσης, δύσκολο να αποδειχθεί. Επιπλέον, τα σύμφωνα συμβίωσης μεταξύ LGBTI ατόμων δεν έχουν νομιμοποιηθεί στη Βουλγαρία και, συνεπώς, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του νόμου.

Το 2015, η Βουλγαρία κατόρθωσε να θέσει σε ισχύ πολύ αναμενόμενα και ουσιαστικά βήματα, προς την κατεύθυνση της εφαρμογής του Κανονισμού 606/2013 για την αμοιβαία αναγνώριση των μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις, εισάγοντας ένα ειδικό κεφάλαιο στον Νόμο LPDV (Άρθρο 23 κ.ε., LPDV).

Το πλαίσιο εκτέλεσης των ασφαλιστικών μέτρων δεν ρυθμίζεται από λεπτομερείς νομοθετικές διατάξεις και αφορά τις πρακτικές ικανότητες των αρμόδιων θεσμικών φορέων. Η πρωτοβουλία γνωστοποίησης και απόδειξης πιθανής παράβασης, έγκειται, εξ ολοκλήρου, στις σχετικές ενέργειες των προστατευόμενων προσώπων. Η ευθύνη του ελέγχου και της επιτήρησης, όσον αφορά την απαγόρευση της ενδοοικογενειακής βίας, την

απομάκρυνση του δράστη από την κοινή κατοικία και την απαγόρευση προσέγγισης του θύματος, ανατίθεται στις αστυνομικές αρχές (Άρθρο 21, παρ. 1-2, LPDV). Εξειδικευμένα προγράμματα, που απευθύνονται στους δράστες και τα θύματα τέτοιων εγκλημάτων, διεξάγονται με τη συνεργασία των εκτελεστικών, ή σχετικών μη κερδοσκοπικών νομικών φορέων (Άρθρο 6, παρ. 4, LPDV).

Το 2015, η Βουλγαρία υιοθέτησε, επίσης, τον Νόμο για την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας (Law on the European Protection Order- LEPO).⁹² Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, παρέχεται ένας αριθμός μέτρων προστασίας, βάσει των οποίων εκδίδονται τα προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα, ήτοι απαγορεύσεις, ή περιορισμοί, έναντι του προσώπου που είναι υπεύθυνο για την κατάσταση κινδύνου (Άρθρο 3, LEPO). Οι πολυαναμενόμενες τροποποιήσεις στον Βουλγαρικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ)⁹³ επίσης εγκρίθηκαν, επιτρέποντας την πρακτική εφαρμογή των μέτρων προστασίας των θυμάτων.

Η διάταξη που ρυθμίζει τα μέτρα προστασίας, στο πλαίσιο του Βουλγαρικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, διατυπώνεται με γενικούς όρους και δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες μεταξύ των δύο φύλων. Όσον αφορά τις ειδικές λεπτομέρειες εκδίκασης εγκληματικών πράξεων, που σχετίζονται με την ενδοοικογενειακή βία και την έμφυλη βία, ο ΚΠΔ επιτρέπει τη διεξαγωγή ακροαματικών διαδικασιών κεκλεισμένων των θυρών (Άρθρο 263, παρ. 2, ΚΠΔ). Ως εκ τούτου, ο συνυπολογισμός και η παράλληλη εξέταση των ιδιαιτεροτήτων του φύλου κατά τη διάρκεια της ποινικής δίωξης και της δικαστικής πράξης, στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, επαφίεται, κατά κύριο λόγο, στην ευαισθησία και την επαγγελματική εμπειρογνώμοσύνη των επιμέρους δικαστών.

Ενότητα 3 Ελλάδα

Μια γυναίκα θύμα ενδοοικογενειακής βίας (σύζυγος, ή σύντροφος) έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει προστασία από τον δράστη, καταφεύγοντας στα Ελληνικά δικαστήρια. Επιπλέον της κατάθεσης νομικής αγωγής, μπορεί να αιτηθεί της επιβολής μέτρων προστασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων. Τα πολιτικά δικαστήρια μπορούν, επίσης, να αποφασίσουν τη χορήγηση αποφάσεων περιορισμού, ή προστασίας. Αμφότερα τα δύο αυτά μέτρα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σωρευτικά και να παράσχουν προσωρινά αποτελέσματα, τα οποία, συνήθως, έχουν ισχύ μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κύριας υπόθεσης.

Τα πολιτικά δικαστήρια χορηγούν *ασφαλιστικά μέτρα*⁹⁴ ως προσωρινό μέσο προστασίας ενός ατόμου που κινδυνεύει άμεσα από ενδεχόμενες ενέργειες παραβίασης των δικαιωμάτων του, έως ότου το πολιτικό δικαστήριο εκδώσει τελική απόφαση επί της ουσίας μιας αγωγής. Τα ασφαλιστικά μέτρα δεν απαιτούν τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, προϋπόθεση απαραίτητη για τη λήψη απόφασης σχετικά με την αγωγή, εντούτοις, το θύμα θα πρέπει να είναι σε θέση να τεκμηριώσει την επικείμενη απειλή που απαιτεί την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων. Η υπόθεση εξετάζεται, τυπικά, εντός χρονικού

⁹² Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (2015): Закон за Европейската заповед за защита [Νόμος για την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας] (ΦΕΚ 41/5.06.2015), Σόφια: Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας

⁹³ Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας (2005): Наказателно-процесуален кодекс [Κώδικας Ποινικής Δικονομίας] (ΦΕΚ 86/28.10.2005), Σόφια: Εθνοσυνέλευση της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας

⁹⁴ Σύμφωνα με τα Άρθρα 682-783 του Ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

διαστήματος ενός ή δύο μηνών, κατόπιν της υποβολής της, και η απόφαση δημοσιεύεται έναν μήνα αργότερα. Ωστόσο, παρέχεται η δυνατότητα αίτησης προσωρινής εντολής για το διάστημα που μεσολαβεί έως την έκδοση της τελικής απόφασης, η οποία εκδίδεται εντός λίγων ημερών.⁹⁵ Αίτηση για την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να υποβάλλει οποιοδήποτε άτομο καθίσταται θύμα παραβίασης των δικαιωμάτων του. Ο συγκεκριμένος ορισμός περιλαμβάνει και τις γυναίκες οι οποίες δεν καλύπτονται από τον Νόμο 3500/2006 για την αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας (όπως στις περιπτώσεις συντρόφων που δεν μοιράζονται την ίδια κατοικία), καθώς και τα θύματα εν γένει.

Υποβάλλοντας αίτηση για την εφαρμογή μέτρων προστασίας ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου, το θύμα μπορεί να αιτηθεί της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων κατά του δράστη, με απόφαση του δικαστηρίου, η οποία θα επιβάλλει στον δράστη να προβεί σε συγκεκριμένες ενέργειες, ή θα του απαγορεύει την εκτέλεση συγκεκριμένων ενεργειών, όπως η απομάκρυνση από την κατοικία, η παραχώρηση της επιμέλειας των παιδιών στον/στην αιτούντα/ούσα, η διατήρηση ορισμένης απόστασης από τον/την αιτούντα/ούσα (περιοριστικά μέτρα), ή οποιοδήποτε άλλο μέτρο που ο/η αιτών/ούσα κρίνει απαραίτητο, εφόσον είναι σε θέση να αιτιολογήσει την ανάγκη επιβολής του, ενώπιον του δικαστηρίου. Πρέπει να επισημανθεί ότι, το θύμα δεν υποχρεούται να υποβάλει καταγγελία για ενδοοικογενειακή βία ενώπιον των αστυνομικών αρχών, ή της εισαγγελίας. Μέσω της γραπτής αίτησης που υποβάλλει, το θύμα μπορεί να ζητήσει την κράτηση του δράστη και την καταβολή προστίμου σε περίπτωση παραβίασης της δικαστικής εντολής. Ωστόσο, τα ασφαλιστικά μέτρα έχουν προσωρινή ισχύ, και σε περίπτωση που δεν υποβληθεί αγωγή εντός 30 ημερών από την έκδοσή τους, λήγει η περίοδος ισχύος τους. Πρέπει, επίσης, στο σημείο αυτό, να προσθέσουμε ότι η προσφυγή ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων απαιτεί την πρόσληψη δικηγόρου και, εάν το θύμα δεν πληροί τις προϋποθέσεις για παροχή νομικής συνδρομής, η διαδικασία είναι ιδιαίτερα δαπανηρή.

Από την άλλη πλευρά, εάν το θύμα βρίσκεται σε τόσο επείγουσα κατάσταση, ώστε είναι αδύνατη η επικοινωνία με δικηγόρο, τότε μπορεί να έρθει σε επαφή με την αστυνομία, ή τον εισαγγελέα του πρωτοδικείου. Μια καταγγελία (επίσημη, ή ανεπίσημη) ενδοοικογενειακής βίας υποβάλλεται, χωρίς να απαιτείται η καταβολή τελών, και διαβιβάζεται πάντα από τις αστυνομικές αρχές στον αρμόδιο εισαγγελέα, ο οποίος υποχρεούται να κινήσει διαδικασίες αυτεπάγγελτης έρευνας σχετικά με την υπόθεση. Σύμφωνα με τον Νόμο 3500/2006 για την αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας, οι αστυνομικές αρχές έχουν υποχρέωση να συλλάβουν τον δράστη, εντός 48 ωρών, και να τον θέσουν άμεσα ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων, βάση της ταχείας διαδικασίας (*διαδικασία αυτοφώρου*). Σε περίπτωση που ο δράστης δεν συλληφθεί εντός 48 ωρών, ή εάν μεσολαβήσει μεγάλο χρονικό διάστημα μεταξύ του συμβάντος και της υποβολής καταγγελίας, η διαδικασία θα διαρκέσει πολύ περισσότερο. Ωστόσο, το θύμα μπορεί να απευθυνθεί στον εισαγγελέα που χειρίζεται την υπόθεση και να αιτηθεί, γραπτώς, της επιβολής προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων. Ο Νόμος 3500/2006 προστατεύει, επίσης, τους συντρόφους που κατοικούν κάτω από την ίδια στέγη, εντούτοις, δεν καλύπτει τους συντρόφους που ζουν σε ξεχωριστές κατοικίες.

Δυστυχώς, δεν υφίστανται διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα περιοριστικά, ή ασφαλιστικά μέτρα, που εκδίδονται, βάσει αστικού, ή ποινικού δικαίου,

---

⁹⁵ Βάσει του Άρθρου 728 του Ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

σχετικά με τη βία κατά των γυναικών.⁹⁶ Σύμφωνα με εκπρόσωπο του Πρωτοδικείου Αθηνών, η αστική διαδικασία δεν προβλέπει, καν, διάκριση μεταξύ των ασφαλιστικών μέτρων που εκδίδονται για περιπτώσεις ενδοοικογενειακής κακοποίησης, ή βίας, και των μέτρων προστασίας που εκδίδονται για διαφορετικές αιτίες. Επίσης, δεν υφίστανται διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τα ειδικά χαρακτηριστικά των θυμάτων, ή των δραστών.

Από την άλλη πλευρά, οι αστυνομικές αρχές και οι εισαγγελείς δεν ελέγχουν τη συμμόρφωση του δράστη με τα επιβληθέντα ασφαλιστικά, ή περιοριστικά μέτρα, εκτός από πολύ ακραίες περιπτώσεις και σπάνια στην πράξη.⁹⁷ Στην πραγματικότητα, το θύμα φέρει την ευθύνη να ενημερώσει το ίδιο τις αρμόδιες αρχές, σε περίπτωση παραβίασης των μέτρων αυτών. Το θύμα είναι, επίσης, υποχρεωμένο να φέρει πάντοτε μαζί του ένα αντίγραφο της δικαστικής εντολής. Η συνθήκη αυτή είναι προβληματική κατά την πρακτική της εφαρμογή, καθώς δεν παρέχει εγγυήσεις για την ασφάλεια του θύματος. Σε περίπτωση παραβίασης των ασφαλιστικών μέτρων που επιβάλλονται με εντολή του πολιτικού δικαστηρίου, το θύμα πρέπει να υποβάλει γραπτή καταγγελία (καταβάλλοντας σχετικό παράβολο), προκειμένου να κινηθεί ποινική διαδικασία κατά του δράστη(για το ανεξάρτητο έγκλημα παραβίασης της δικαστικής απόφασης) και μόνο σε περίπτωση παραβίασης ενός περιοριστικού μέτρου, που επιβάλλεται βάσει του ποινικού δικαίου, η αστυνομία έχει την υποχρέωση να προβεί στην άμεση σύλληψη του δράστη. Επιπλέον, το θύμα φέρει την ευθύνη ενημέρωσης των τρίτων μερών (του χώρου εργασίας του, του καταφυγίου στο οποίο διαμένει, κ.λπ.) σχετικά με την επιβολή των ασφαλιστικών, ή περιοριστικών μέτρων, έτσι ώστε να γνωρίζουν ότι ο δράστης απαγορεύεται να προσεγγίσει τους χώρους αυτούς. Όσον αφορά τα θύματα αλλοδαπής καταγωγής, επισημαίνονται πρόσθετες προκλήσεις, όπως η έλλειψη υποστηρικτικού δικτύου, οι γλωσσικοί φραγμοί και το αβέβαιο νομικό καθεστώς. Υφίστανται, μάλιστα, και περιπτώσεις αλλοδαπών γυναικών, που κατέληξαν υπό κράτηση, λόγω της έλλειψης άδειας παραμονής.⁹⁸ Τέλος, η πλειοψηφία των θυμάτων δεν πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης νομικής συνδρομής και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να επιβαρυνθούν με το σύνολο των εξόδων και των δύο διαδικασιών (πρόσληψη δικηγόρου, δικαστικά παράβολα, κ.λπ.).

Ενότητα 4 Ιταλία

Το Ιταλικό νομικό σύστημα περιλαμβάνει διάφορα μέτρα σχετικά με εντολές που αποσκοπούν στην προστασία των θυμάτων βίας.

Ο Νόμος αριθ. 154, του 2001,⁹⁹ συνιστά το σημαντικότερο νομοθετικό εργαλείο εντός του πλαισίου αυτού, καθώς εισήγαγε πρότυπα για την προσωρινή, ταχεία και αποτελεσματική προστασία των θυμάτων. Ο νόμος αυτός τροποποίησε τον Ιταλικό Αστικό Κώδικα, εισάγοντας μία ενότητα σχετικά με τις διατάξεις προστασίας ενάντια στην

⁹⁶ Πληροφορίες που βασίζονται σε συνέντευξη με τον Διευθυντή του Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 08-02-2019.

⁹⁷ Πληροφορίες που βασίζονται σε συνέντευξη με τον Διευθυντή του Πρωτοδικείου Αθηνών και τον Επικεφαλλή του Τμήματος Εντολής Προστασίας του Πρωτοδικείου Αθηνών, οι οποίες διενεργήθηκαν αμφότερες στις 08-02-2019.

⁹⁸ Βλέπε Ίδρυμα Ευρωπαϊών Δικηγόρων, Εγχειρίδιο σχετικά με τη νομοθεσία που καλύπτει τη βία κατά των γυναικών, Μάιος 2018, σελ. 38-39, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://elf-fae.eu/travaw/>

⁹⁹ Νόμος αριθ. 154 του 2001, διαθέσιμος στην ιστοσελίδα www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2001/04/28/001G0209/sg.

ενδοοικογενειακή κακοποίηση. Ως αποτέλεσμα της τροπολογίας αυτής, το Άρθρο 342α του Αστικού Κώδικα προβλέπει, ως επί του παρόντος, μέτρα για την προστασία ατόμων που υφίστανται σημαντική βλάβη της σωματικής, ή ηθικής ακεραιότητάς τους, ή της ελευθερίας τους, ως συνέπεια της συμπεριφοράς του συζύγου, ή του συντρόφου τους. Τα θύματα τέτοιου τύπου εγκληματικών συμπεριφορών μπορούν να υποβάλλουν αίτηση στο δικαστικό σώμα για έκδοση ασφαλιστικών μέτρων, όπως προβλέπει το Άρθρο 342β του Αστικού Κώδικα. Η τελευταία διάταξη ρυθμίζει τα ασφαλιστικά μέτρα που δύναται να εκδώσει ένα δικαστήριο, κατόπιν αιτήματος του θύματος, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η εντολή διακοπής της βίαιης συμπεριφοράς του δράστη και η εντολή απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία. Επιπλέον, όπου κρίνεται απαραίτητο, ο δικαστής μπορεί να εκδώσει εντολή που περιορίζει το δικαίωμα του δράστη να προσεγγίσει χώρους και τοποθεσίες που επισκέπτεται συχνά το θύμα (π.χ. εργασιακός χώρος, κατοικία άλλων συγγενών, κ.λπ.). Τέλος, δεδομένου ότι η απομάκρυνση του δράστη από την οικογενειακή κατοικία μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια οικονομικών πόρων για το θύμα, ο δικαστής μπορεί, επίσης, να διατάξει την καταβολή περιοδικής αμοιβής στο θύμα εκ μέρους του δράστη. Τα προστατευτικά μέτρα που προβλέπονται, βάσει του Άρθρου 342β, περιλαμβάνουν, επίσης, τη δυνατότητα του δικαστή να αποφασίσει την ενεργό συμμετοχή κοινωνικών υπηρεσιών, ή κέντρων διαμεσολάβησης, καθώς και οργανώσεων που υποστηρίζουν τις γυναίκες θύματα βίας στην υπόθεση, ώστε να παρέχουν βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη στο θύμα.

Οι προαναφερθείσες μορφές ασφαλιστικών μέτρων αποσκοπούν στην προστασία των θυμάτων, κατόπιν καταγγελίας των περιστατικών βίας που υπέστησαν, και εκδίδονται με δικαστική απόφαση, κατόπιν επίσημης αίτησης του θύματος. Οι δικαστικές, αυτές, εντολές έχουν ισχύ για χρονική διάρκεια ενός έτους και μπορούν να παραταθούν δυνάμει σοβαρής αιτιολογίας.

Επιπλέον των μέτρων που περιλαμβάνονται στον Αστικό Κώδικα, το Ιταλικό νομικό πλαίσιο, σχετικά με την προστασία των γυναικών θυμάτων βίας, περικλείει, επίσης, ένδικα μέσα ποινικού δικαίου.

Συγκεκριμένα, το Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 11 του 2009,¹⁰⁰ εισήγαγε το Άρθρο 282β του Ιταλικού Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, που ρυθμίζει τα ασφαλιστικά μέτρα με στόχο την ειδική προστασία των θυμάτων εγκλημάτων έμμονης παρακολούθησης (έγκλημα που τιμωρείται βάσει του Άρθρου 612α του Ποινικού Κώδικα). Δυνάμει τέτοιων μέτρων, ο δικαστής μπορεί να απαγορεύσει στον δράστη να προσεγγίσει συγκεκριμένες τοποθεσίες, τις οποίες επισκέπτεται συχνά το θύμα, ή να επιβάλλει την διατήρηση ορισμένης απόστασης, τόσο από τις προαναφερθείσες τοποθεσίες, όσο και από το θύμα. Σε περιπτώσεις όπου απαιτούνται περαιτέρω μέτρα προστασίας, ο δικαστής μπορεί, επίσης, να απαγορεύσει στον δράστη να προσεγγίσει συγκεκριμένες τοποθεσίες, τις οποίες επισκέπτονται συχνά στενοί συγγενείς του θύματος, ή άτομα που συγκατοικούν, ή διατηρούν σχέση με το θύμα. Η λογική, που ορίζει τη διάταξη αυτή, αφορά την αποφυγή οποιουδήποτε τύπου επαφής, μεταξύ του θύματος και του δράστη, η οποία θα μπορούσε, εν δυνάμει, να ενισχύσει την εγκληματική συμπεριφορά του δράστη και να οδηγήσει, τελικά, σε εκδήλωση βίαιων καταστάσεων. Υπό την έννοια αυτή, το Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην περαιτέρω διευκρίνιση των συγκεκριμένων συμπεριφορών που δύναται να απαγορευθούν

¹⁰⁰ Νομοθετικό Διάταγμα αριθ. 11 του 2009, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.gazzettaufficiale.it/eli/id/2009/04/24/09A04793/sg.

ρητά για τους δράστες πράξεων βίας κατά των γυναικών. Με την απόφαση αριθ. 5664 του 2015, για παράδειγμα, το Ανώτατο Δικαστήριο τόνισε ότι, κατά τη δίωξη ενός εγκλήματος έμμονης παρακολούθησης, οποιαδήποτε μορφή επαφής με το ενάγον πρόσωπο δύναται να απαγορευθεί ρητά για τον δράστη, καλύπτοντας τη φυσική προσέγγιση του θύματος, την επικοινωνία μέσω αλληλογραφίας, αποστολής μηνυμάτων, ή ακόμη και την απλή παρατήρηση.¹⁰¹

Σε γενικές γραμμές, σε περιπτώσεις αίτησης εφαρμογής ασφαλιστικών μέτρων, απαιτείται ο αποτελεσματικός συνδυασμός δύο αντικρουόμενων αναγκών: αφενός, οι δικαστές θα πρέπει να περιορίσουν την ελευθερία κίνησης του δράστη, στον βαθμό που κρίνεται απολύτως απαραίτητο για την προστασία του θύματος· αφετέρου, θα πρέπει, παράλληλα, να εξασφαλίσουν ότι τα ασφαλιστικά μέτρα είναι επαρκώς λεπτομερή, ώστε να αποφευχθεί η εκδήλωση περαιτέρω πράξεων βίας εναντίον του θύματος.

Σύμφωνα με το Άρθρο 388 του Ποινικού Κώδικα, οι δράστες που παραβιάζουν επιβληθέντα ασφαλιστικά μέτρα τιμωρούνται με φυλάκιση έως 3 έτη, ή με χρηματική ποινή, κυμαινόμενη μεταξύ 103, έως 1.032 ευρώ. Ωστόσο, η ποινή αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής συνθήκη, ώστε να διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία του θύματος, κατόπιν καταγγελίας του δράστη στις αρμόδιες αρχές. Τα Ιταλικά θεσμικά όργανα δεν παρέχουν επίσημες οδηγίες και μέτρα κεντρικής παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας εφαρμογής των ασφαλιστικών μέτρων, που εκδίδονται με γνώμονα την προστασία των θυμάτων βίας και, σε ορισμένες περιπτώσεις, το γεγονός αυτό υπονομεύει τα μέσα αποτελεσματικής προστασίας των θυμάτων έναντι των δραστών, που έχουν ήδη διαπράξει πράξεις βίας εναντίον τους.

Ενότητα 5 Ισπανία

Στην Ισπανία έχουν θεσπιστεί ειδικά ασφαλιστικά μέτρα για τις περιπτώσεις έμφυλης βίας¹⁰² κατά των γυναικών, που διαπράττεται από συντρόφους, ή πρώην συντρόφους τους, γεγονός το οποίο παρέχει στη γυναίκα θύμα το απαραίτητο πλαίσιο και την εξουσιοδότηση που της επιτρέπουν να απευθυνθεί στη Διοίκηση και να ασκήσει το σύνολο των δικαιωμάτων της, συμπεριλαμβανομένης της στέγασης, ή των οικονομικών οφελών.

Στα πλαίσια της Ισπανικής νομοθεσίας, διακρίνεται, επίσης, μία ακόμη γενική μορφή προστασίας απέναντι σε κάθε τύπου αδικήματα,¹⁰³ συγκροτούμενη από παρόμοια μέτρα πρόληψης (περιοριστικά μέτρα, μέτρα απαγόρευσης της επικοινωνίας, απαγόρευση της διαβίωσης σε συγκεκριμένες περιοχές), στα οποία μπορούν να προσφύγουν τα θύματα έμφυλης βίας, που διαπράττεται από σύντροφο ή πρώην σύντροφο, χωρίς, ωστόσο, να αποτελούν εξουσιοδότηση που παρέχει στα θύματα πρόσβαση σε πόρους, ή παροχές.

Τα ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να περικλείουν ένα, ή περισσότερα, ποινικά μέτρα ή/και μέτρα αστικού δικαίου. Η επιβολή κράτησης (φυλάκιση) συνιστά την αυστηρότερη ποινική κύρωση, ακολουθούμενη από τις εξής ποινικές αποφάσεις, βάσει στοιχείων του

¹⁰¹ Ιταλικό Ανώτατο Δικαστήριο (CortediCassazione), ΤομέαςV, απόφαση αριθ.5664 του 2015.

¹⁰² Νόμος 27/2003, της 31^{ης} Ιουλίου, που ρυθμίζει την εντολή προστασίας για θύματα ενδοοικογενειακής βίας: <https://goo.gl/MJzpVm>

¹⁰³ Προληπτικά μέτρα κατά της έμφυλης βίας: Υπηρεσία προστασίας Fiscal.es: <https://goo.gl/Ptc24P>

2017: περιοριστικές εντολές (17,233), απαγόρευση της επικοινωνίας (16,641), αναστολή της άδειας ιδιοκτησίας ή κατοχής όπλων (3,068) και έξωση από την οικία (2,187). Μεταξύ των μέτρων αστικού δικαίου, τα ασφαλιστικά μέτρα που χορηγήθηκαν αφορούσαν περιπτώσεις συντήρησης (4.953) και διάθεσης στέγης (4,166).

Όσον αφορά τα παιδιά, τα επιβαλλόμενα ασφαλιστικά μέτρα κρίνονται ανεπαρκή: 4,8% των περιπτώσεων κατέληξαν σε απόφαση αναστολής της κηδεμονίας και της επιμέλειας, 2,9% σε αναστολή των καθορισμένων όρων και συνθηκών επίσκεψης, 0,4% σε αναστολή των γονικών δικαιωμάτων, ενώ σε ένα ποσοστό 0,8% των συνολικών υποθέσεων επιβλήθηκαν άλλα μέτρα για την προστασία του παιδιού από τη βία. Από το 2015, σε κρατικό επίπεδο,¹⁰⁴ τα παιδιά έχουν αναγνωριστεί ρητά ως θύματα έμφυλης βίας και έχει δοθεί έμφαση στην υποχρέωση των δικαστών να επιβάλλουν ποινικά μέτρα αστικού δικαίου για παιδιά που εξαρτώνται από γυναίκες που έχει υποστεί βίαιες εγκληματικές πράξεις.

Υφίστανται διάφορα συστήματα φυσικής προστασίας που λειτουργούν στη διάθεση των θυμάτων, από τη στιγμή που οι αστυνομικές αρχές έχουν αξιολογήσει και επιβεβαιώσει την ύπαρξη κινδύνου για τη γυναίκα. Τα συστήματα αυτά περιλαμβάνουν την τηλεφωνική υπηρεσία ATENPRO¹⁰⁵ και το Ολοκληρωμένο Σύστημα Παρακολούθησης περιστατικών Έμφυλης Βίας,¹⁰⁶ το οποίο δημιουργήθηκε το 2007 και σκοπό έχει να συντονίσει τους διάφορους δημόσιους οργανισμούς, στα πλαίσια της διαδικασίας αντιμετώπισης περιπτώσεων βίας, να παρέχει τακτική και συνεχή ενημέρωση και πραγματική, αποτελεσματική προστασία, αποστέλλοντας προειδοποιητικά στοιχεία και κινητοποιώντας συναγερμούς και μηχανισμούς δράσης, κατόπιν εντοπισμού ενός περιστατικού, ή ενός γεγονότος που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ασφάλεια του θύματος, ή των παιδιών του.

Σε γενικές γραμμές, τα μέτρα υποστήριξης και προστασίας εξαρτώνται από την προϋπόθεση καταγγελίας του περιστατικού βίας, με πρωτοβουλία του ίδιου του θύματος, γεγονός που συνιστά σαφή παραβίαση του Άρθρου 18.4 της Σύμβασης. Οι αιτήσεις επιβολής ασφαλιστικών μέτρων τείνουν να υποβάλλονται κατόπιν καταγγελίας του περιστατικού, η οποία πραγματοποιείται, συνήθως, σε αστυνομικό τμήμα. Ο μέσος αριθμός αναφορών που υποβάλλονται καθημερινά, από το 2007, είναι 362,4, και κυμαίνεται μεταξύ 342 (το 2013) και 391 (το 2016).¹⁰⁷ Η αίτηση εφαρμογής ασφαλιστικών μέτρων μπορεί, επίσης, να υποβληθεί και κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας, ακόμη και προφορικά, εάν παρουσιάζονται γεγονότα που δικαιολογούν την ανάγκη επιβολής τους. Κατόπιν υποβολής του αιτήματος, εφαρμόζεται ένα ανώτατο χρονικό όριο 72 ωρών για τη διεξαγωγή της ακρόασης και τη λήψη μέτρων. Σε περίπτωση απόφασης χορήγησης ασφαλιστικών μέτρων, τα επιβληθέντα μέτρα θα ισχύσουν έως ότου εκδοθεί επίσημη απόφαση, και δύνανται να τροποποιηθούν, ή να επικυρωθούν, κατά την ακρόαση· η αίτηση εφαρμογής μέτρων αστικού ποινικού δικαίου πρέπει να υποβληθεί ρητά σε ξεχωριστή καταγγελία, η οποία κατατίθεται εντός των επόμενων 30 ημερών.

Το 2017, σε κρατικό επίπεδο, υποβλήθηκαν 44.106 αιτήσεις επιβολής ασφαλιστικών

¹⁰⁴ Οργανικός Νόμος 8/2015, της 22ας Ιουλίου, σχετικά με την τροποποίηση του συστήματος προστασίας παιδιών και εφήβων: <https://goo.gl/6Q3Snh>

¹⁰⁵ Τηλεφωνική υπηρεσία μέριμνας και προστασίας θυμάτων έμφυλης βίας: <https://goo.gl/4MCRjZ>

¹⁰⁶ Σύστημα VioGen του Υπουργού Εσωτερικών και Ασφάλειας του Υπουργείου Εσωτερικών <https://goo.gl/xbwG8N>

¹⁰⁷ Υπουργείο Προεδρίας. Κρατικό Παρατηρητήριο κατά της έμφυλης βίας. Έκθεση X: <https://goo.gl/C8QYwN>

μέτρων, εκ των οποίων οι 38.501 κατατέθηκαν σε Δικαστήρια που επιδικάζουν υποθέσεις Έμφυλης Βίας. Με άλλα λόγια, το 13% των αιτήσεων έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων κατατέθηκαν σε δικαστικές υπηρεσίες. Από τις αιτήσεις έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων που εξετάστηκαν από τα ειδικά δικαστήρια (GVC), ένα ποσοστό 2% κρίθηκαν μη αποδεκτές, το 30% εξ αυτών απορρίφθηκε, ενώ το 68% εγκρίθηκε. Με άλλα λόγια, η αναλογία των επιβληθέντων δικαστικών εντολών προς τις γυναίκες θύματα είναι 24%.

Τα ασφαλιστικά μέτρα που επιβάλλονται θεωρούνται ελάχιστα, αναποτελεσματικά και ανεπαρκή, και τα αριθμητικά στοιχεία εξακολουθούν να παρουσιάζουν πτωτική τάση. Από τον Ιανουάριο του 2010, σημειώθηκε σαφής μείωση του αριθμού των γυναικών που θεωρήθηκαν, κατά τον μήνα Δεκέμβριο, ως ενεργές υποθέσεις έμφυλης βίας.¹⁰⁸ Οι περιφερειακές διαφορές που παρατηρούνται, μεταξύ των αριθμών των χορηγούμενων και απορριφθέντων ασφαλιστικών μέτρων, είναι αξιοσημείωτες: αν και ο εθνικός μέσος όρος των απορριφθέντων αιτήσεων είναι 30%, ορισμένες περιφέρειες υπερβαίνουν σε ανησυχητικό βαθμό το ποσοστό αυτό, συγκεκριμένα: η Καταλονία (49%), η Μαδρίτη (43%) και η Χώρα των Βάσκων (40%).

Το 2017 χορηγήθηκαν 26.044 δικαστικές εντολές επιβολής ασφαλιστικών μέτρων, οι οποίες, μαζί με τα ασφαλιστικά μέτρα που εξακολουθούν να είναι σε ισχύ και χορηγήθηκαν κατά τα προηγούμενα έτη, ανέρχονται συνολικά σε 54.793 περιπτώσεις. Εξ αυτών, οι 27.607 προέβλεπαν αστυνομική προστασία, εντούτοις, το μέτρο αυτό δεν εξασφάλιζε την αποτελεσματικότητά τους. Δυστυχώς, σε όλα τα έτη για τα οποία συλλέγονται σχετικά στοιχεία, εντοπίστηκαν περιστατικά δολοφονίας, τόσο γυναικών που είχαν θέσει ασφαλιστικά μέτρα εναντίον του δράστη σε ισχύ, όσο και γυναικών των οποίων οι σχετικές αιτήσεις επιβολής μέτρων προστασίας είχαν απορριφθεί, όπως απεικονίζεται από τον ακόλουθο πίνακα:¹⁰⁹

Έτος	ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΠΙΚΥΡΩΜΕΝΕΣ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ	ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ	ΑΙΤΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΣΕ ΙΣΧΥ
2018	47	14	11	5
2017	51	12	8	6
2016	49	17	11	6
2015	60	13	8	4
2014	55	17	10	4
2013	54	11	9	4
2012	52	10	7	4

Καθίσταται, συνεπώς, σαφές, βάση των ανωτέρω στοιχείων, καθώς και του γεγονότος ότι το 70% των καταδικαστικών αποφάσεων αφορά περιστασιακά αδικήματα

¹⁰⁸ Υπουργείο Προεδρίας. Κρατικό Παρατηρητήριο κατά της έμφυλης βίας. Έκθεση X: <https://goo.gl/C8QYwN>

¹⁰⁹ Υπουργείο Προεδρίας, σεσχέση με τα δικαστήρια και την ισότητα. Υπουργός για την Ισότητα και Κυβερνητική Αντιπροσωπεία κατά της έμφυλης βίας <https://goo.gl/C8QYwN> και εκθέσεις του Γενικού Δικαστικού Συμβουλίου <https://goo.gl/83P3aW>

(βλάβες, τραυματισμοί) και όχι τακτικά περιστατικά βίαιης συμπεριφοράς (το 2017,¹¹⁰ μόνο ένα ποσοστό 11,5% των διαδικασιών αφορούσε τακτικά περιστατικά βίαιης συμπεριφοράς), μειώνοντας, αυτόματα, τον κίνδυνο για τη γυναίκα θύμα, πως οι ρυθμίσεις προστασίας που παρέχονται από το Ισπανικό νομικό σύστημα στερούνται ολοκληρωμένων μηχανισμών για την εξασφάλιση του δικαιώματος στη ζωή, των γυναικών που πέφτουν θύματα βίας, ένα βασικό δικαίωμα που πρέπει να διασφαλίζεται από το κράτος.

---

¹¹⁰ Γενικού Συμβουλίου του Ισπανικού Δικαστικού Σώματος. Έκθεση 2017 <https://goo.gl/kfD4M9>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Ενότητα 1 Ενίσχυση του εθνικού νομικού πλαισίου

Αναλύοντας τη νομοθεσία σχετικά με την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων, επισημαίνεται ότι, παρά το γεγονός ότι οι σχετικές διατάξεις έχουν τροποποιηθεί διαδοχικά σε πολλά Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,¹¹¹ προκειμένου να διασφαλιστεί η βέλτιστη αποτελεσματικότητα των μέτρων προστασίας για τα θύματα αδικημάτων ενδοοικογενειακής βίας, εντοπίζονται πολλά νομοθετικά κενά, ή δυσκολίες, κατά την πρακτική εφαρμογή των όρων που προβλέπει ο νόμος, σχετικά με τα ασφαλιστικά μέτρα. Στο πλαίσιο αυτό, παραθέτουμε μία σειρά προτάσεων, όσον αφορά την τροποποίηση και εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας στον τομέα αυτό. Συγκεκριμένα:

1. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμος προβλέπει την έκδοση Ασφαλιστικών Μέτρων και Προσωρινών Ασφαλιστικών Μέτρων μόνο σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, εξαιρώντας τα θύματα άλλων εγκλημάτων βίας, που δεν διαπράττονται από μέλη της οικογένειας, από τον συγκεκριμένο τύπο προστασίας (για παράδειγμα, θύματα εγκλημάτων βιασμού, σεξουαλικής κακοποίησης, ή εμπορίας ανθρώπων), η νομοθεσία θα πρέπει να τροποποιηθεί, έτσι ώστε να παρέχεται η δυνατότητα, ακόμη και σε θύματα άλλων μορφών βίας, πλην όσων καλύπτονται από τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, να αιτηθούν της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων.

2. Όσον αφορά την πρόσβαση των θυμάτων βίας σε υπηρεσίες και φορείς νομικής αρωγής, σημειώνεται ότι, κατά τις διαδικασίες προσφυγής έναντι της εφαρμογής προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, ήτοι τις διαδικασίες έκδοσης και αμφισβήτησης της ανάγκης επιβολής ασφαλιστικών μέτρων, η παροχή νομικής συνδρομής στον αιτούντα των προστατευτικών μέτρων δεν επιβάλλεται βάσει νόμου, αλλά μπορεί να χορηγηθεί, κατόπιν αιτήματος. Η υποχρεωτική παροχή νομικής συνδρομής στα θύματα απαιτείται, ιδίως δεδομένου ότι ο νόμος δεν προβλέπει ρητά τη φύση των αποδεικτικών στοιχείων που καλείται να παρουσιάσει το θύμα, προς υποστήριξη της αίτησης εφαρμογής ασφαλιστικών μέτρων και, συνεπώς, ενδέχεται το αίτημά του να απορριφθεί, σε περίπτωση που δεν δύναται να αποδείξει (ή δεν γνωρίζει πώς να αποδείξει) την ύπαρξη της πράξης βίας την οποία υπέστη.

Επίσης, ακόμη και όταν, τελικά, χορηγείται στο θύμα τέτοιου τύπου αρωγή, δεν παρέχεται, εντούτοις, δωρεάν. Παρόλο που η νομοθεσία προβλέπει, γενικά, τη δυνατότητα και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα θύματα μπορούν να λάβουν δωρεάν νομική συνδρομή, η αρωγή αυτή χορηγείται, στην πράξη, μόνο σε περίπτωση που το θύμα έχει καταθέσει ποινική καταγγελία, και υπόκειται στην υποβολή πολυάριθμων εγγράφων εκ μέρους του θύματος, που αποδεικνύουν την οικονομική του κατάσταση, καθιστώντας τη

¹¹¹ Για παράδειγμα, στις χώρες της Ρουμανίας, της Βουλγαρίας και της Ελλάδας.

διαδικασία εξαιρετικά δύσκολη και χρονοβόρα. Παράλληλα, δεν είναι δυνατή η ταχεία πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή, σε περιπτώσεις επειγουσών ποινικών διαδικασιών ενώπιον του πολιτικού δικαστηρίου με αρμοδιότητα έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, παρά μόνον εάν ένα αδίκημα έχει διαπραχθεί και υπό την επιφύλαξη της συνεργασίας του θύματος με τους φορείς επιβολής του νόμου.

Επιπλέον, η παροχή νομικής συνδρομής στο θύμα, κατόπιν ολοκλήρωσης των δικαστικών διαδικασιών, ή κατά τη λήξη των μέτρων προστασίας που επιβλήθηκαν με δικαστική απόφαση, δεν προβλέπεται, ή ρυθμίζεται, βάσει νόμου. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που το προστατευόμενο πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να υποβάλει νέα αίτηση έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, ο δικηγόρος υπεράσπισης που ανέλαβε τη νομική συνδρομή του θύματος, ως αρχικό μέτρο προστασίας, θα πρέπει, επίσης, να έχει τη δυνατότητα και την υποχρέωση να συνδράμει περαιτέρω το θύμα και κατά τις ακόλουθες ποινικές διαδικασίες. Η συγκεκριμένη πτυχή του ζητήματος είναι σημαντική, διότι τα θύματα, συχνά, έχουν ανάγκη σταθερότητας και αντιλαμβάνονται την αλλαγή του συνηγόρου υπεράσπισης ως δυσάρεστη εξέλιξη, ιδίως λόγω του γεγονότος ότι, η υποβολή σε οποιασδήποτε μορφής βίαιη πράξη έχει, προφανώς, ισχυρό ψυχολογικό αντίκτυπο στο θύμα· είναι, συνεπώς, απαραίτητο, να αποφευχθεί, κατά το δυνατόν, η εκδήλωση μίας νέας τραυματικής εμπειρίας, για παράδειγμα, μέσω της επαναλαμβανόμενης, λεπτομερούς εξιστόρησης της κατάστασης που κατέληξε στην εκδήλωση ενός εγκλήματος βίας εναντίον του θύματος (το οποίο υποβάλλει αίτηση για την εφαρμογή μέτρων προστασίας).

3. Η συμμετοχή του θύματος στη διαδικασία έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων επιτυγχάνεται μέσω κλήτευσής του· μόνο σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις το δικαστήριο δύναται να εκδώσει ασφαλιστικά μέτρα χωρίς κλήτευση και παρουσία των συμβαλλόμενων μερών. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, κατά το σύνηθες, το θύμα είναι εκείνο που υποβάλλει αίτηση έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, με σκοπό να επιβληθεί η απομάκρυνση του δράστη από την κοινή κατοικία, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει τη δυνατότητα κλήτευσης του θύματος, μέσω της αστυνομικής μονάδας, στην περιοχή αρμοδιότητας της οποίας διαμένει το θύμα, αποφεύγοντας, έτσι, περιστάσεις κατά τις οποίες η κλήτευση παραδίδεται, για παράδειγμα, μέσω ταχυδρομείου, και παρακρατείται/καταστρέφεται από τον δράστη που κατοικεί μαζί με το θύμα.

4. Κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστάσεων, που αιτιολογούν, ή όχι, την έκδοση προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, η φόρμα αξιολόγησης κινδύνου που υποχρεούται να συμπληρώσει ο υπάλληλος της αστυνομικής αρχής, ο οποίος αναλαμβάνει την υπόθεση, και περιέχει ερωτήσεις που απευθύνονται στο θύμα, θα πρέπει να τυποποιείται και να συμπυκνώνεται σε ένα απλό έντυπο με περιορισμένο αριθμό ερωτήσεων (περιλαμβάνοντας, εάν είναι δυνατόν, έναν ελάχιστο αριθμό 5 ερωτήσεων και έναν μέγιστο αριθμό 10 ερωτήσεων), αφαιρώντας, έτσι, από την φόρμα, ερωτήσεις που αφορούν πληροφορίες, οι οποίες είναι δυνατό να εξαχθούν μέσω απλής πρόσβασης στη βάση δεδομένων της αστυνομίας, ή άλλων αρμόδιων αρχών (για παράδειγμα, το κατά πόσο ο δράστης είχε, κατά το παρελθόν, προβλήματα με τον νόμο, συνιστά στοιχείο που μπορεί να διαπιστωθεί, γρήγορα και εύκολα, μέσω πρόσβασης στο ποινικό μητρώο του υπό εξέταση προσώπου). Επιπλέον, οι αστυνομικοί υπάλληλοι, κατά κανόνα, δεν υποχρεούνται να παρακολουθήσουν εξειδικευμένα προγράμματα εκπαίδευσης σχετικά με την αποτελεσματική επικοινωνία με θύματα εγκλημάτων βίας (ενδοοικογενειακής και όχι μόνο), ώστε να αποκτήσουν, αντίστοιχα, τις απαραίτητες δεξιότητες για να

πραγματοποιήσουν κατάλληλη εκτίμηση του βαθμού κινδύνου, ο οποίος αιτιολογεί, ή όχι, την έκδοση προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων.

5. Θα πρέπει να προβλέπεται ότι, σε περίπτωση που το προστατευόμενο πρόσωπο παραβιάσει τις διατάξεις της επιβληθείσας δικαστικής εντολής, ενδέχεται να υποχρεωθεί σε κάλυψη των, σχετικών με την έκδοση και εφαρμογή της εντολής, εξόδων, μόνο εάν μπορεί να αποδειχθεί ότι η παραβίαση των διατάξεων των ασφαλιστικών μέτρων πραγματοποιήθηκε δυνάμει κακών προθέσεων. Συνεπώς, θα πρέπει να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο υποχρέωσης του θύματος να καταβάλει τα έξοδα για οποιαδήποτε παραβίαση (ακόμη και παραβίαση που προκλήθηκε από φόβο απέναντι στον δράστη, για παράδειγμα) πέραν της οποίας διακρίνεται εμφανώς ο αποτρεπτικός χαρακτήρας της πρόσβασης του θύματος σε μέτρα προστασίας δυνάμει των ασφαλιστικών μέτρων.

6. Η δυνατότητα αναστολής της επιβολής των ασφαλιστικών μέτρων θα πρέπει να απαλειφθεί από το νομικό πλαίσιο για περιπτώσεις υποβολής προσφυγής κατά της δικαστικής απόφασης έκδοσης των ασφαλιστικών μέτρων, καθώς και η δυνατότητα χορήγησης τέτοιου τύπου αναστολής, υπό τον όρο καταβολής εγγύησης, το ποσό της οποίας καθορίζεται σύμφωνα με τα επιβληθέντα κριτήρια, για παράδειγμα, στα πλαίσια του διαδικαστικού ποινικού δικαίου (η οικονομική κατάσταση του δράστη, οι νομικές του υποχρεώσεις, κ.λπ.), έτσι ώστε η επιβαλλόμενη ασφάλεια να μην κρίνεται περιορισμένης ισχύος και αποτελεσματικότητας και να μην ενθαρρύνεται και ενισχύεται η υιοθέτηση βίαιης συμπεριφοράς εκ μέρους του δράστη, λόγω της ευκολίας επίτευξης αναστολής των επιβληθέντων ασφαλιστικών μέτρων.

7. Η νομοθεσία θα πρέπει να προβλέπει περιοριστικούς όρους, όσον αφορά την ανάκληση των επιβληθέντων ασφαλιστικών μέτρων, μόνο στην περίπτωση που ο δράστης έχει συμμορφωθεί με τις επιβαλλόμενες απαγορεύσεις ή υποχρεώσεις, έχει συμμετάσχει σε συνεδρίες ψυχολογικής συμβουλευτικής, ψυχοθεραπείας, θεραπείας εξάρτησης, ή οποιασδήποτε άλλης μορφής παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, ή θεραπείας, ορίζονται, ή συστήνονται, ή έχει συμμορφωθεί επαρκώς με τα μέτρα προστασίας, στην περίπτωση επιβολής τέτοιων μέτρων, σύμφωνα με τον νόμο· αντίστοιχα, σε περίπτωση που μια υπηρεσία δικαστικής επιτήρησης (ή άλλη παρόμοια αρχή) πραγματοποιήσει εκτίμηση του κινδύνου υποτροπής, σύμφωνα με τις αρμοδιότητές της, υποδεικνύοντας έναν επαρκώς χαμηλό βαθμό κινδύνου, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο δράστης δεν παρουσιάζει πλέον πραγματικό κίνδυνο διάπραξης εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του θύματος, ή της οικογένειάς του.

Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση σχετικά με τον κίνδυνο υποτροπής πρέπει να αποτελεί ευθύνη της υπηρεσίας δικαστικής επιτήρησης της τοπικής κοινότητας στην οποία κατοικεί, ή διαμένει το πρόσωπο κατά του οποίου εκδόθηκαν τα ασφαλιστικά μέτρα.

Παράλληλα, το οργανόγραμμα και οι οικονομικοί πόροι που διατίθενται στις υπηρεσίες δικαστικής επιτήρησης θα πρέπει να βελτιστοποιηθούν και να αυξηθούν σημαντικά, καθώς παρουσιάζουν δυσκολίες κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, λόγω έλλειψης προσωπικού και οικονομικών πόρων, ούτως ώστε να καθίσταται εύκολα και ταχέως εφικτή η σύνταξη έκθεσης σχετικά με τον κίνδυνο υποτροπής.

8. Ο νόμος πρέπει να προβλέπει μορφές αρωγής και υποστήριξης στις οποίες μπορεί να έχει άμεση πρόσβαση το θύμα, σε περίπτωση που ο δράστης συνιστά τον μοναδικό υπεύθυνο φροντίδας της οικογένειας. Ως επί του παρόντος, δεν υφίστανται κοινωνικές

υπηρεσίες που να ανταποκρίνονται στην ανάγκη του θύματος να αποκτήσει ανεξαρτησία και να ανοικοδομήσει μια νέα ζωή, όταν τελικά απομακρύνεται από τον δράστη, και πολλά από τα θύματα επηρεάζονται από την έλλειψη εμπιστοσύνης στις δικές τους δυνάμεις, όσον αφορά την εξασφάλιση των βιοποριστικών αναγκών των ίδιων και των παιδιών τους, που οφείλεται, είτε στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, είτε σε έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης. Ως εκ τούτου, το θύμα, συχνά, επιλέγει να μην υποβάλει αίτηση για επιβολή κάποιου τύπου μέτρων προστασίας, λόγω της έλλειψης πίστης ότι είναι σε θέση να εξασφαλίσει ένα βιοτικό επίπεδο, για τον εαυτό του και για τα παιδιά του, σε περίπτωση απομάκρυνσης του δράστη, που υποστηρίζει υλικά την οικογένεια.

9. Επίσης, οι αρχές πρέπει να λάβουν μέτρα, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος αποκάλυψης δεδομένων σχετικά με την ύπαρξη ενδοοικογενειακής βίας, ή την τρέχουσα κατάσταση του θύματος ενδοοικογενειακής βίας, σε περίπτωση εφαρμογής μέτρων για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις που ορίζονται βάση των ασφαλιστικών μέτρων.

Συνεπώς, όσον αφορά την επιτήρηση της συμμόρφωσης με τα μέτρα που επιβάλλει η εντολή προστασίας, ο νόμος, ή οι εκτελεστικοί κανονισμοί του, θα πρέπει να προβλέπουν τη δυνατότητα διορισμού αστυνομικού, ειδικευμένου σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, της τοπικής αστυνομικής μονάδας, ο οποίος διατηρεί άμεση επαφή με το προστατευόμενο από τα ασφαλιστικά μέτρα/προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα πρόσωπο και μπορεί να ειδοποιηθεί αμέσως σε περίπτωση παραβίασης των διατάξεων των ασφαλιστικών μέτρων/προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων.

Ταυτόχρονα, η συγκέντρωση σχετικών πληροφοριών από συναδέλφους του θύματος/θύτη, ή από το εκπαιδευτικό ίδρυμα του θύματος (ως μέτρα που λαμβάνονται για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις των ασφαλιστικών μέτρων), πρέπει να επιτυγχάνεται από τους αστυνομικούς με διακριτικό τρόπο, ώστε να μην διαταράσσονται οι δραστηριότητες του θύματος στους προαναφερθέντες χώρους-η κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ή η διαφήμιση, ακόμη και ακούσια, της βίαιης εγκληματικής πράξης που υπέστη το θύμα και η οποία οδήγησε στην επιθυμία και ανάγκη έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων/προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, μπορεί να επιφέρει αποτρεπτική επίπτωση, όσον αφορά τη δυνατότητα πρόσβασης του θύματος στη συγκεκριμένη μορφή προστασίας, καθώς ο κυρίαρχος φόβος των θυμάτων εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας σχετίζεται, ιδίως, με το ενδεχόμενο γνωστοποίησης των περιστάσεων, υπό τις οποίες κατέστησαν θύματα μίας τέτοιας μορφής πράξεων βίας, στην κοινότητα στην οποία διαμένουν, ή δραστηριοποιούνται.

10. Ομοίως με τα μέτρα που λαμβάνονται σε περιπτώσεις θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει, αντίστοιχα, και στις περιπτώσεις αυτές, να θεσπιστεί ένα κανονιστικό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων, με στόχο την εξασφάλιση της ανωνυμίας των δεδομένων σχετικά με τα θύματα εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας, ή ατόμων που αιτούνται της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων/προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων, μέσω δικαστικών αποφάσεων, ή συνοπτικών κρίσεων (καταδικαστικών ποινών, αποφάσεων), σε περιστάσεις κατά τις οποίες οι σχετικές πληροφορίες αναπαράγονται στις διαδικτυακές πύλες των δικαστηρίων, ή άλλων αρχών, προκειμένου να μην είναι δυνατή η ταυτοποίησή τους ως θύματα ενδοοικογενειακής βίας.

11. Προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα εφαρμογής των ασφαλιστικών μέτρων, θα ήταν απαραίτητο να εισαχθεί μία συμπληρωματική ποινή στην

περίπτωση του αδικήματος της μη συμμόρφωσης με τα ασφαλιστικά μέτρα/προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα(και, συγκεκριμένα, να εισαχθεί στον νόμο που δεν προβλέπει τέτοια ποινικοποίηση), ήτοι,απαγόρευση, για περίοδο ενός έως πέντε ετών, του δικαιώματος επικοινωνίας με το θύμα, ή τα μέλη της οικογένειάς του, τα πρόσωπα σε συνεργασία με τα οποία διέπραξε το εν λόγω αδίκημα,ή άλλα πρόσωπα που ορίζονται από το δικαστήριο, ή/και του δικαιώματος προσέγγισης της κατοικίας, του εργασιακού χώρου, του σχολείου, ή άλλων τοποθεσιών στις οποίες δραστηριοποιείται κοινωνικά το θύμα, υπό τους όρους που θέτει το δικαστήριο.

12. Επίσης, σε περίπτωση ύπαρξης ανήλικων παιδιών, όπου δεν υφίσταται δικαστική απόφαση σχετικά με την επιμέλειά τους, οι επισκέψεις του δράστη (προκειμένου να επιτρέπεται η καθιέρωση προσωπικών σχέσεων με τα παιδιά, όταν ο δράστης είναι ένας από τους γονείς) θα πρέπει να πραγματοποιείται υπό επίβλεψη, να επιτρέπεται υπό περιοριστικούς όρους και να διενεργείται παρουσία ψυχολόγου.

13. Θα πρέπει,επίσης, να επισημανθεί η υποχρέωση των αρχών που εμπλέκονται στην έκδοση των ασφαλιστικών μέτρων/προσωρινών ασφαλιστικών μέτρων (αστυνομική αρχή, εισαγγελία, δικαστήρια) να καταγγέλλουν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας (και όχι μόνο) κατά τον χρόνο της οριστικής διευθέτησης της υπόθεσης,για την αποτελεσματική συλλογή δεδομένων από μια ενιαία κεντρική αρχή με αρμοδιότητες στον τομέα της καταπολέμησης και της πρόληψης της ενδοοικογενειακής βίας, ή άλλων μορφών βίας· ως επί του παρόντος, το τρέχον σύστημα συλλογής των εν λόγω πληροφοριών λειτουργεί αναποτελεσματικά και ανεπαρκώς. Ως εκ τούτου, οι τρέχουσες διαθέσιμες πληροφορίες δεν αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές συνθήκες των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, ή άλλων μορφών βίας, δεδομένου ότι δεν επιβάλλεται καμία νομική υποχρέωση (αλλά μόνο μια σύσταση) καταγραφής των σχετικών πληροφοριών, ή εξαγωγής στατιστικών στοιχείων.

14. Προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα εφαρμογής των ασφαλιστικών μέτρων, είναι,επίσης, απαραίτητο να προαχθεί το πολιτικό πνεύμα και η κοινωνική συνείδηση, όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα, με ιδιαίτερη έμφαση στη νομική εκπαίδευση που παρέχεται στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, ή άλλων μορφών βίας, ή παρενόχλησης.

Ως εκ τούτου, οι δραστηριότητες νομικής εκπαίδευσης θα πρέπει να διεξάγονται με την εθελοντική συμμετοχή δικαστικών υπαλλήλων με παιδαγωγική κατάρτιση και εξειδίκευση στη διευθέτηση τέτοιων (αστικών ή ποινικών) υποθέσεων. Παράλληλα, δεδομένου ότι η εθελοντική συμμετοχή υπαλλήλων του δικαστικού σώματος σε τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να παρακωλυθεί από τον περιορισμένο ελεύθερο χρόνο τους, καθώς οι δικαστές είναι εξαιρετικά απασχολημένοι, οι εθελοντές δικαστικοί υπάλληλοι θα πρέπει να απαλλάσσονται, εν μέρει, από τα καθήκοντά τους (για παράδειγμα, όταν τους επιβάλλονται επιπλέον διοικητικά καθήκοντα στο δικαστήριο, πέραν όσων σχετίζονται με τη δίκη).

Ενότητα 2 Πρόσβαση σε υπηρεσίες νομικής αρωγής για θύματα που αιτούνται της επιβολής ασφαλιστικών μέτρων

Για πολλές γυναίκες που καθίστανται θύματα ενδοοικογενειακής βίας, η ανησυχία και η έλλειψη εμπιστοσύνης στην ικανότητά τους να στηρίξουν οικονομικά τους εαυτούς

τους και τα παιδιά τους, αποτελεί, συχνά, μία από τις κυριότερες αιτίες για τις οποίες παραμένουν, ή επιστρέφουν σε μία σχέση κακοποίησης. Τα ασφαλιστικά μέτρα συνιστούν ένα αποτελεσματικό εργαλείο αποτροπής της ενδοοικογενειακής βίας. Η νομική συνδρομή δικηγόρων αποτελεί σημαντική πτυχή για την υποστήριξη των γυναικών, ώστε να επιτύχουν την έκδοση ασφαλιστικών μέτρων και να υποβάλλουν αίτηση για εφαρμογή περαιτέρω προληπτικών μέτρων εναντίον των δραστών. Επιπλέον της υποστήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, η νομική αρωγή που παρέχουν οι δικηγόροι μπορεί να βοηθήσει τους πελάτες τους να αποκτήσουν οικονομική ανεξαρτησία και να οικοδομήσουν εκ νέου τη ζωή τους. Η παροχή νομικής αρωγής στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να προάγει την ισχυροποίηση, τη χειραφέτηση και την αίσθηση αυτοπεποίθησης του θύματος, παρέχοντας στις γυναίκες τα εργαλεία και τις γνώσεις ώστε να αποκτήσουν πρόσβαση στο δικαστικό σύστημα για να προστατεύσουν και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους.

Τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας είναι πολύπλοκα και δεν υφίσταται ενιαία πολιτική, ή πρόγραμμα, που θα μπορούσε να την αποτρέψει πλήρως. Εντούτοις, διακρίνεται ένα κρίσιμο βήμα, η υλοποίηση του οποίου έχει αδικαιολόγητα καθυστερήσει, το οποίο μπορεί να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη ζωή των θυμάτων αυτών: η εξασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες νομικής αρωγής, ανεξάρτητα από τη δυνατότητά τους να υποστηρίξουν οικονομικά τις νομικές, αυτές, υπηρεσίες.

Διενεργώντας μία συνολική ανάλυση της κατάστασης σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες, μπορεί να σημειωθεί ότι τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δεν έχουν πάντα τη δυνατότητα άμεσης και ολοκληρωμένης πρόσβασης σε υπηρεσίες νομικής αρωγής. Στο βαθμό που τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς πόρους, μπορούν, φυσικά, να προσλάβουν και να αναλάβουν τα έξοδα νομικής υπεράσπισης. Σε περίπτωση, ωστόσο, που το θύμα δεν διαθέτει επαρκείς οικονομικούς πόρους, τότε δύναται να προσπαθήσει να επωφεληθεί από τη νομική συνδρομή δικηγόρων που αμείβονται από το κράτος (αυτεπάγγελτος διορισμός δικηγόρου).

Ενώ οι δράστες που αντιμετωπίζουν ποινικές διώξεις διατηρούν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο (υποχρεωτική νομική συνδρομή προβλεπόμενη από τον νόμο), τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, που αιτούνται της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, δεν δικαιούνται αυτομάτως δωρεάν νομική συνδρομή, καθώς, σε πολλές χώρες, η ενέργεια αυτή συγκαταλέγεται στις αστικές υποθέσεις, και, στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να ακολουθήσουν μία περίπλοκη διαδικασία, ώστε να αποδείξουν ότι δεν διαθέτουν τους οικονομικούς πόρους για να αναλάβουν τα έξοδα νομικής υπεράσπισης. Επομένως, σε περίπτωση που τα θύματα δεν υποστηρίζονται από κάποια μη κυβερνητική οργάνωση που θα μπορούσε, ενδεχομένως, να διαθέτει δίκτυο δικηγόρων και, συνεπώς, να παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή, θα πρέπει να υποστούν τη «γραφειοκρατική διαδικασία» αίτησης της επονομαζόμενης «κρατικής δωρεάν νομικής αρωγής», παρουσιάζοντας πολυάριθμα έγγραφα που αποδεικνύουν το χαμηλό επίπεδο εισοδήματός τους. Εκτός από τις πτυχές που σχετίζονται με το χαμηλό επίπεδο εισοδήματος, ορισμένες νομοθεσίες ορίζουν ότι τα θύματα εγκλημάτων, που αιτούνται δωρεάν νομικής συνδρομής, θα πρέπει να έχουν ειδοποιήσει σχετικά τις δικαστικές αρχές εντός καθορισμένου χρονικού διαστήματος.¹¹²

---

¹¹² Για παράδειγμα, στη Ρουμανική νομοθεσία ορίζεται ότι, προκειμένου να λάβουν δωρεάν νομική συνδρομή, τα θύματα εγκλημάτων πρέπει να υποβάλλουν καταγγελία στις ανακριτικές αρχές ή στο δικαστήριο εντός 60 ημερών από την ημερομηνία διάπραξης του αδικήματος και το μηνιαίο εισόδημα ανά

Οι γυναίκες που καθίστανται θύματα ενδοοικογενειακής βίας και αδυνατούν να υποστηρίξουν τα έξοδα πρόσληψης δικηγόρου, ενδέχεται να αναγκαστούν να αντιμετωπίσουν πολύπλοκες νομικές προκλήσεις, χωρίς καμία απολύτως βοήθεια. Χωρίς την κατάλληλη νομική συνδρομή, είναι πιθανό να χάσουν την υπόθεση, και διατρέχουν τον κίνδυνο να μην επιτύχουν την επιβολή ασφαλιστικών μέτρων από το δικαστήριο, καθιστώντας, έτσι, αδύνατο να ξεφύγουν από την επικίνδυνη κατάσταση και να προχωρήσουν με τη ζωή τους.

Το ζήτημα της πρόσβασης σε υπηρεσίες νομικής αρωγής, για γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας, πρέπει να εξεταστεί και να αντιμετωπιστεί υπό τη σκοπιά μιας σειράς προοπτικών και θεμάτων, που συναντώνται συχνά σε πολλές χώρες.

1. Βελτίωση της εθνικής νομοθεσίας, όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες δωρεάν νομικής συνδρομής γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, οι οποίες αιτούνται της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων και οι οποίες εμπλέκονται σε περαιτέρω νομικές διαδικασίες εναντίον των δραστών τους. Οι γυναίκες που καθίστανται θύματα ενδοοικογενειακής βίας και άλλων μορφών επιθετικής συμπεριφοράς δεν πρέπει να υποβάλλονται σε μια γραφειοκρατική διαδικασία, κατά την οποία καλούνται να αποδείξουν, με πολυάριθμα έγγραφα, το επίπεδο εισοδήματός τους, προκειμένου να λάβουν δωρεάν νομική συνδρομή. Απαιτούνται νομοθετικές τροποποιήσεις μιας σειράς σχετικών άρθρων που περικλείονται σε νομοθετικές διατάξεις, όπως: νόμος σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας για θύματα εγκληματικών πράξεων· ο νόμος σχετικά με τα ασφαλιστικά μέτρα· κανονισμοί και αποφάσεις σχετικά με την παροχή νομικής συνδρομής από αυτεπάγγελα διορισμένους δικηγόρους, όπως εκδίδονται από δικηγορικούς συλλόγους· νομοθετικές/κυβερνητικές διατάξεις σχετικά με την παροχή δικαστικής αρωγής σε αστικές υποθέσεις, που μπορούν να συμπυκνωθούν υπό τη μορφή: καταβολή της αμοιβής του δικηγόρου, καταβολή της αμοιβής του εμπειρογνώμονα, απαλλαγή από τα δικαστικά τέλη, κ.λπ..

2. Αύξηση του αριθμού των εκπαιδευμένων δικηγόρων, εξειδικευμένη κατάρτισή τους όσον αφορά την κατάλληλη διαχείριση γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας που αιτούνται της επιβολής ασφαλιστικών μέτρων/εμπλέκονται σε δικαστικές διαδικασίες εναντίον των δραστών τους. Η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών απαιτεί την πλήρη δέσμευση επαγγελματιών διαφόρων κλάδων, συμπεριλαμβανομένων και δικηγόρων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η βία, σχεδόν πάντα, συνεπάγεται ποινική ή/και αστική αξίωση και η προϋπόθεση ενός καλά προετοιμασμένου και ενημερωμένου δικηγόρου αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την επίτευξη επιτυχούς αποτελέσματος. Οι νομικοί κώδικες διαφέρουν από χώρα σε χώρα και οι κανόνες ενδέχεται να ποικίλλουν ως προς τις ιδιαιτερότητές τους, εντούτοις, υφίστανται νομικά πρότυπα που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκό και διεθνές, τα οποία πρέπει να γνωρίζουν όλοι οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου που έρχονται σε επαφή με γυναίκες θύματα βίας και άλλων μορφών επιθετικής συμπεριφοράς. Ωστόσο, δεν διαθέτουν όλοι οι δικηγόροι, που εκπροσωπούν γυναίκες οι οποίες βιώνουν καταστάσεις ενδοοικογενειακής βίας, στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επαρκή και εμπειριστατωμένη γνώση σχετικά με το ζήτημα αυτό. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο είναι σημαντική η εξειδικευμένη

μέλος της οικογένειας του θύματος πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με τον κατώτατο βασικό μισθό του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος για το έτος κατά το οποίο το θύμα υπέβαλε αίτηση δωρεάν νομικής συνδρομής (Νόμος αριθ. 211/2004 σχετικά με ορισμένα μέτρα προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων)

εκπαίδευση των δικηγόρων όλων των χωρών της ΕΕ, σχετικά με τα εθνικά και Ευρωπαϊκά νομικά μέσα και τις διαθέσιμες πρακτικές. Οι δικηγόροι πρέπει να κατέχουν εμπειριστατωμένη και εις βάθος νομική γνώση, όσον αφορά τη νομοθεσία της χώρας τους, καθώς και ορισμένων άλλων Ευρωπαϊκών χωρών· οφείλουν να γνωρίζουν τους τρόπους αξιοποίησης και εφαρμογής των διατάξεων της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο που καλύπτει τις περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών. Τα ετήσια εκπαιδευτικά προγράμματα, που ακολουθούν ένα ολοκληρωμένο εθνικό πρόγραμμα σπουδών, κρίνονται κάτι περισσότερο από απαραίτητα, με βάση το ισχύον εθνικό και Ευρωπαϊκό πλαίσιο, που ρυθμίζει τις περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών. Τέτοιου τύπου προγράμματα πρέπει να προσεγγίζουν, τουλάχιστον, θέματα όπως: η δυναμική της ενδοοικογενειακής βίας, το διεθνές και Ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο (ήτοι, η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, η Οδηγία 2011/99/ΕΕ σχετικά με την Ευρωπαϊκή Εντολή Προστασίας και άλλες Ευρωπαϊκές οδηγίες και κανονισμοί)· η εξάλειψη των φραγμών και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη· η απόκριση της αστικής και ποινικής δικαιοσύνης κατά της ενδοοικογενειακής βίας και άλλων μορφών επιθετικότητας κατά των γυναικών· ο τρόπος με τον οποίο οι δικηγόροι που αναλαμβάνουν περιπτώσεις θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να εφαρμόσουν μία προσέγγιση εστιασμένη στο τραύμα, στα πλαίσια της νομικής τους δραστηριότητας· η επίδραση του τραύματος και η αντιμετώπιση του κατά την παροχή αρωγής στα θύματα, όσον αφορά τις νομικές διαδικασίες. Το ετήσιο πρόγραμμα εκπαίδευσης δικηγόρων, όπως αναπτύσσεται από δικηγορικούς συλλόγους, θα πρέπει να περιλαμβάνει, τουλάχιστον, έναν ορισμένο αριθμό εκπαιδευτικών συνεδριών σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία και, στην περίπτωση αυτεπάγγελτου διορισμού δικηγόρων, που επιθυμούν να παρέχουν νομική αρωγή στα θύματα αυτά, οι εν λόγω δικηγόροι θα πρέπει να υποχρεούνται να παρακολουθούν τέτοιου τύπου εκπαιδευτικά προγράμματα προτού αναλάβουν υποθέσεις που σχετίζονται με τα συγκεκριμένα ζητήματα.

3. Βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ μη κυβερνητικών οργανώσεων, ιδιωτικών και κρατικών κέντρων/καταφυγίων, για γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας, και δικηγορικών συλλόγων, προκειμένου να παρέχεται πρόσβαση σε δικηγόρους που μπορούν να τους βοηθήσουν και να τους συμβουλευθούν σχετικά με τα νομικά μέτρα που πρέπει να ακολουθήσουν προκειμένου να κινήσουν νομικές ενέργειες εναντίον των δραστών. Συστήνεται, επιπλέον, η εγκαθίδρυση ενός γραφείου νομικών συμβουλών, σε συνεργασία με δικηγορικούς συλλόγους, με στόχο την παροχή συμβουλών και φιλικών προς τον χρήστη πληροφοριών προς τις γυναίκες, ώστε τα θύματα να είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τα δικαιώματά τους, την αύξηση της ευαισθητοποίησης απέναντι στα θέματα βίας και την κατανόηση και ενημέρωση σχετικά με τις νομικές διαδικασίες που μπορούν να κινήσουν εναντίον των δραστών.

4. Οι αρχές θα πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στην ανάπτυξη εθνικών μηχανισμών παραπομπής για την παροχή νομικής αρωγής στις γυναίκες θύματα βίας. Η λογική που διέπει την ανάπτυξη κατάλληλων συστημάτων παραπομπής, αφορά στην προώθηση σημασιολογικής προσέγγισης υπέρ της υποστήριξης των γυναικών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, μέσω μιας σειράς υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης και της νομικής αρωγής. Η ανάπτυξη ενός συστήματος παραπομπής για παροχή νομικής συνδρομής δεν συνεπάγεται, απαραίτητα, τη δημιουργία νέων υπηρεσιών· στην πραγματικότητα, πρόκειται για συντονισμό των πληροφοριών, των μέσων υποστήριξης και συνδρομής από αξιόπιστους φορείς και οργανισμούς με επικυρωμένη ικανότητα παροχής ποιοτικών υπηρεσιών. Οι φορείς και οι οργανώσεις που απευθύνονται σε γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας μπορούν να αντλήσουν διδάγματα από την εμπειρία των

ενδιαφερομένων μερών που ασχολούνται με θύματα εγκλημάτων εμπορίας ανθρώπων (γυναίκες που αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό αυτής της ομάδας-στόχου) και ανέπτυξαν εγκαίρως εθνικούς μηχανισμούς για την ταυτοποίηση, παραπομπή και υποστήριξη των θυμάτων. Φορείς και οργανισμοί με αρμοδιότητες στη νομική αρωγή, τις δικαστικές διαδικασίες, την έκδοση ασφαλιστικών μέτρων, Κυβερνητικές υπηρεσίες με αρμοδιότητες σε ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο, μπορούν να υπογράψουν μνημόνιο συμφωνίας, βάσει του οποίου θα καθορίζονται οι αντίστοιχοι ρόλοι και οι αρμοδιότητές τους, όσον αφορά την υποστήριξη της πρόσβασης σε δωρεάν νομική αρωγή, για θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η μεταστροφή προς έναν καθιερωμένο και λειτουργικό μηχανισμό παραπομπής σε υπηρεσίες νομικής αρωγής και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης, συνιστά ένα ουσιαστικό και υπεύθυνο βήμα υπέρ της εξασφάλισης αποτελεσματικότερης προστασίας των δικαιωμάτων και παροχής βοήθειας για τις γυναίκες που καθίστανται θύματα ενδοοικογενειακής βίας και άλλων μορφών επιθετικότητας. Η καθιέρωση ενός αποτελεσματικά λειτουργικού εθνικού μηχανισμού παραπομπής σε υπηρεσίες νομικής αρωγής και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης προϋποθέτει, επίσης, την εξέταση και λήψη ενός σημαντικού αριθμού απαραίτητων βημάτων, όπως: διεξαγωγή ελέγχου αξιολόγησης των αναγκών των υφιστάμενων διαθέσιμων υπηρεσιών παροχής νομικής αρωγής, ανάπτυξη εργαλείων και στρατηγικών για την αντιμετώπιση νομικών ζητημάτων που σχετίζονται με την παροχή τέτοιων υπηρεσιών, προαγωγή στρατηγικών που συνίστανται στην ενεργό συμμετοχή πολυάριθμων ενδιαφερομένων μερών, όπως οι αστυνομικές αρχές, οι δικαστικές αρχές, οι δικηγορικοί σύλλογοι/τα σωματεία των δικηγορικών συλλόγων, δημιουργία βιώσιμων δικτύων μεταξύ των φορέων παροχής νομικής αρωγής, εξασφάλιση συνεχούς ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων, ανάπτυξη εργαλείων παρακολούθησης και αξιολόγησης για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ποιότητας της νομικής συνδρομής και άλλων υπηρεσιών υποστήριξης που παρέχονται σε γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Δεδομένου ότι η σύσταση και λειτουργία ενός συστήματος παραπομπής εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από την ικανότητα όλων των υπεύθυνων μελών του προσωπικού και των ενδιαφερόμενων μερών που συμμετέχουν στο εν λόγω σύστημα παραπομπής, τα μέλη του προσωπικού θα πρέπει να παρακολουθήσουν ένα εμπειριστατωμένο πρόγραμμα κατάρτισης/προετοιμασίας σχετικά με τις πρότυπες διαδικασίες λειτουργίας και τις στρατηγικές που πρέπει να εφαρμοστούν στην πράξη, προκειμένου να διασφαλιστεί μια αποτελεσματική διαδικασία παραπομπής σε υπηρεσίες νομικής συνδρομής και άλλες υπηρεσίες υποστήριξης, για θύματα βίας, που αιτούνται της έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, ή που εμπλέκονται σε άλλες δικαστικές διαδικασίες αστικών και ποινικών υποθέσεων κατά των δραστών.

Ενότητα 3 Στρατηγικές παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των ασφαλιστικών μέτρων

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης¹¹³ ορίζει ότι τα μέτρα προστασίας πρέπει να σχεδιάζονται με στόχο την αποτελεσματική ανταπόκρισή τους στις ειδικές ανάγκες των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, και πρέπει να καθίστανται εύκολα προσιτά προς τα θύματα. Είναι, συνεπώς, απαραίτητη η διεύρυνση της προοπτικής, προκειμένου να συμπεριληφθεί στα μέτρα αυτά η υποκειμενικότητα των γυναικών, και των προσώπων που εξαρτώνται από αυτές, σε τέτοιες καταστάσεις βίας, ώστε να εξασφαλιστεί η πλήρης και

¹¹³ Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης <https://goo.gl/n6YnzT>

αποτελεσματική προστασία τους. Επιπροσθέτως, πρέπει να εξεταστούν και παράγοντες, όπως η προσωπικότητα, το οικογενειακό ιστορικό, η αίσθηση κινδύνου, ή προηγούμενα αδικήματα.

Στα πλαίσια του ορισμού της έμφυλης βίας, το σύνολο των διεθνών νομοθετικών πράξεων¹¹⁴ επισημαίνει ότι δεν περιλαμβάνει μόνο τη ζημία που υπέστη το θύμα, λόγω του γεγονότος του φύλου της αυτού καθαυτού, αλλά ορίζει, επίσης, ότι και η απειλή βίας πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στα πλαίσια του ορισμού της έμφυλης βίας και, ως εκ τούτου, να υπόκειται σε μέσα προστασίας. Η αξιολόγηση των γυναικών που βιώνουν μία τέτοια κατάσταση είναι εξαιρετικής σημασίας, προκειμένου να σχεδιαστούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας που απαιτούνται σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση.

Όσον αφορά τα μέτρα βελτίωσης των αστυνομικών διαδικασιών για την εφαρμογή των ασφαλιστικών μέτρων, έχει συσταθεί μία σειρά προτάσεων που αποσκοπούν στην κατανόηση, τη διερεύνηση και την ανάλυση των παραγόντων που παρακωλύουν την παροχή πραγματικής προστασίας:

- Για περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν έχουν χορηγηθεί ασφαλιστικά μέτρα: περιπτώσεις κατά τις οποίες οι γυναίκες υπέβαλλαν αίτηση έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, η οποία απορρίφθηκε, και, στη συνέχεια, δέχθηκαν επίθεση, ή δολοφονήθηκαν, από το πρόσωπο κατά του οποίου ζητήθηκε η εφαρμογή των μέτρων (σύμφωνα με επίσημες πηγές, μεταξύ των ετών 2012 και 2018, μόνο στην Ισπανία, 31 γυναίκες¹¹⁵ δολοφονήθηκαν, ακολούθως της δικαστικής απόρριψης της αίτησής τους για επιβολή μέτρων προστασίας).

- Για περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν έχει υποβληθεί αίτηση επιβολής μέτρων προστασίας: περιπτώσεις κατά τις οποίες, ούτε η γυναίκα, ούτε η Εισαγγελική Αρχή, αιτήθηκαν της έκδοσης μέτρων προστασίας, παρά το γεγονός ότι είχε κατατεθεί καταγγελία και είχε γίνει αναφορά της ύπαρξης κατάστασης κινδύνου, και η γυναίκα, στη συνέχεια, δολοφονήθηκε από το πρόσωπο κατά του οποίου κατατέθηκε η καταγγελία (σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, μεταξύ των ετών 2012 και 2018, 30 γυναίκες δολοφονήθηκαν στην Ισπανία, κατόπιν της υποβολής καταγγελίας χωρίς την παράλληλη υποβολή αίτησης επιβολής μέτρων προστασίας).

Κρίνεται, συνεπώς, αναγκαία, βάσει της διερεύνησης και ανάλυσης των προαναφερθεισών περιπτώσεων, η δημιουργία ενός μηχανισμού επιβολής κυρώσεων και ανάθεσης ευθύνης στους εμπλεκόμενους φορείς δικαιοσύνης. Ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει, με τη σειρά του, να ενσωματώνει τις αξιολογήσεις που διενεργήθηκαν, επιπλέον των συστάσεων αποκατάστασης των διαδικασιών που αποδεικνύονται επιζήμιες για τον σχεδιασμό των μηχανισμών προστασίας σε κάθε χώρα. Ο ανωτέρω συνιστά και έναν τρόπο πρόληψης της ατιμωρησίας, σε περιπτώσεις παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και θα μπορούσε να αυξήσει την εμπιστοσύνη των γυναικών στα θεσμικά όργανα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις αστυνομικές διαδικασίες, και με γνώμονα την αποτελεσματική εφαρμογή των ασφαλιστικών μέτρων, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε, επιπλέον, και τις ακόλουθες ενέργειες:

- Η παρέμβαση των αστυνομικών αρχών δύναται να λάβει χώρα οπουδήποτε, δημοσίως ή ιδιωτικώς, σε περίπτωση επιθετικής συμπεριφοράς, ή επικίνδυνης

¹¹⁴ Δήλωση και Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου <https://goo.gl/Tdt6Y1>

¹¹⁵ Υπουργείο Προεδρίας. Κρατικό Παρατηρητήριο κατά της έμφυλης βίας. Έκθεση X: <https://goo.gl/C8QYwN>

κατάστασης.¹¹⁶ Είναι σημαντική η διενέργεια οπτικής επιθεώρησης, η κατάσχεση των αποδεικτικών στοιχείων της επίθεσης και η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους πιθανούς μάρτυρες του περιστατικού.

- Σύνταξη εμπεριστατωμένης αστυνομικής αναφοράς που θα περικλείει το σύνολο των στοιχείων που συλλέχθηκαν από τις αστυνομικές αρχές –με συγκεκριμένες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων τηλεφωνικών αριθμών επικοινωνίας και προηγούμενων γνωστών βίαιων ενεργειών– έτσι ώστε η συλλογή αποδεικτικών στοιχείων να μην συνιστά αποκλειστική ευθύνη της γυναίκας.

- Όσον αφορά τον δράστη: ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματά του, κατάσχεση τυχόν όπλων, σε περίπτωση που υπάρχουν, και μεταφορά του στο αστυνομικό τμήμα, ή τα δικαστήρια, εάν απαιτείται.

- Εξέταση και συνυπολογισμός των προσωπικών και πολιτιστικών καταστάσεων και πλαισίων των γυναικών, καθώς και των αναγκών τους και του είδους του εγκλήματος που υπέστησαν.

- Σύσταση αστυνομικών μονάδων με ειδική εκπαίδευση σε θέματα έμφυλης βίας, για την παροχή υπηρεσιών υποστήριξης και αρωγής, 24 ώρες την ημέρα, επτά ημέρες την εβδομάδα.

- Δημιουργία και βελτίωση των χώρων εντός των αστυνομικών εγκαταστάσεων, όπου παρέχονται υπηρεσίες αρωγής και υποστήριξης στα θύματα και τους μάρτυρες, ώστε να αποφευχθεί τυχόν δευτερογενής θυματοποίηση:

- Ξεχωριστές αίθουσες αναμονής, ώστε τα θύματα να μπορούν να είναι, κατά το δυνατόν, πιο ήρεμα

- Ένα δωμάτιο ειδικά σχεδιασμένο για παιδιά, σε περίπτωση που παρίστανται, που αρμόζει στις ανάγκες τους, έτσι ώστε να μην είναι παρόντα κατά την υποβολή της καταγγελίας

- Ένας χώρος που παρέχει την απαραίτητη προστασία του ιδιωτικού απορρήτου για την ακρόαση της καταγγελίας

- Βελτίωση των αξιολογήσεων κινδύνου που διενεργούνται στα αστυνομικά τμήματα, διευρύνοντας το πλαίσιο εφαρμογής τους και ενσωματώνοντας επιπλέον στοιχεία, εκτός από μία ρητή σειρά ερωτήσεων. Αντί της προσέγγισης αυτής, θα πρέπει, ιδανικά, να διεξάγεται μία ποιοτική συνέντευξη, από άτομο ειδικά εκπαιδευμένο στον τομέα αυτό, και, σε περίπτωση που κάτι τέτοιο δεν είναι δυνατό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη μια έκθεση, σύμφωνα με αυτές τις γραμμές, συντεταγμένη από τις εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες που υποστηρίζουν τη γυναίκα.

- Διασφάλιση ότι, κατά τη στιγμή της υποβολής της καταγγελίας στο αστυνομικό τμήμα, παρίσταται ανώτερος νομικός σύμβουλος, εάν η γυναίκα το επιθυμεί, ή άλλες υπηρεσίες υποστήριξης των θυμάτων (όπως ψυχολόγος, ή εκπαιδευτικός), όπως ορίζεται

---

¹¹⁶ Οδηγός συστάσεων της Τοπικής Αστυνομικής Αρχής των Καναρίων Νήσων <https://goo.gl/kX2cbH>

στην Ευρωπαϊκή Οδηγία.¹¹⁷

- Σχεδιασμός σχεδίου ασφάλειας κατά την αρχική φροντίδα που λαμβάνει η γυναίκα, είτε στο αστυνομικό τμήμα, είτε από μια εξειδικευμένη υπηρεσία.
- Σύσταση ενός πρωτοκόλλου συνέντευξης για καταγγελίες, που διασφαλίζει ότι:
  - Το συνολικό ιστορικό της ενδεχόμενης εκδήλωσης έμφυλης βίας εκ μέρους του δράστη, και όχι μόνο οι περιστασιακές ενέργειες που διαπράχθηκαν πρόσφατα, επαναλαμβάνεται, ώστε να πραγματοποιηθεί μία εις βάθος ανάλυση της συμπεριφοράς του δράστη καθ' όλη τη διάρκεια της σχέσης και της αίσθησης φόβου και απειλής κινδύνου που βιώνει η γυναίκα.
  - Η γυναίκα καλείται να απαντήσει σε συγκεκριμένες ερωτήσεις σχετικά με άλλες πράξεις βίας, όχι μόνο σωματικές, αλλά και οικονομικού ελέγχου, παρακράτησης εγγράφων, απειλών απέναντι στην ίδια ή μέλη της οικογένειάς της, προσβολών, κ.λπ.
  - Η συνέντευξη διεξάγεται με κατανόηση, ενεργό ακρόαση, φιλική διάθεση και σεβασμό, έτσι ώστε οι γυναίκες να είναι πρόθυμες να περιγράψουν με λεπτομέρειες το καθεστώς βίας, και όχι μόνο το πιο πρόσφατο επεισόδιο.
- Παροχή αντιγράφου της σχετικής αναφοράς στη γυναίκα.
- Η αναφορά του τρέχοντος κινδύνου, σε περίπτωση που το θύμα επιστρέψει στην κατοικία του, κατόπιν υποβολής της καταγγελίας, είναι υποχρεωτική, καθώς και η λήψη κατάλληλων μέτρων για την προστασία του.
- Οι δικαστικοί φορείς και οι αστυνομικές αρχές υποχρεούνται να ενημερώνουν τις γυναίκες σχετικά με το δικαίωμά τους να ρυθμίσουν νομικά τη διοικητική κατάσταση, καθώς και σχετικά με τους τρόπους που μπορούν να το επιτύχουν.
- Η παραπομπή των θυμάτων σε ένα ολοκληρωμένο δίκτυο πόρων και η εμπειριστατωμένη ενημέρωσή τους, σχετικά με τη δυνατότητα πρόσβασης σε προστατευόμενο κατάλυμα, είναι υποχρεωτική.
- Κατόπιν της υποβολής αίτησης έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων, ο δράστης προσάγεται ενώπιον δικαστηρίου, πριν από την έναρξη της ποινικής διαδικασίας.
- Εφαρμογή μέτρων βελτιστοποίησης στον τομέα της αστυνομικής παρακολούθησης, όπως:¹¹⁸ Ένα, μόνο, άτομο καθίσταται υπεύθυνο για την παρακολούθηση των εξελίξεων στην υπόθεση και την αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν ληφθεί.
- Διασφάλιση ότι τα άτομα που αναλαμβάνουν την αρμοδιότητα επίβλεψης της υπόθεσης συνιστούν πάντα την ίδια ομάδα.

---

¹¹⁷ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, βάσει της οποίας θεσπίζονται οι κανόνες για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. <https://goo.gl/8iQcTg>

¹¹⁸ Βέλτιστες Πρακτικές αστυνομικής παρέμβασης στην Έμφυλη Βία. Πρόγραμμα Hera. Δημοτικό Συμβούλιο της Βαλένθια. Τοπική Αστυνομική Αρχή της Βαλένθια <https://bit.ly/2G1CiAT>

- Παροχή πρόσβασης, στη γυναίκα που τίθεται υπό την εφαρμογή των μέτρων προστασίας, στον αρμόδιο αστυνομικό που είναι υπεύθυνος για την επίβλεψή της και την παρακολούθηση των εξελίξεων της υπόθεσης.

- Δημιουργία φακέλου με τις πληροφορίες που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία (διεύθυνση, αριθμοί τηλεφώνων της γυναίκας και των μελών της οικογένειας, σχολείο των παιδιών, μέτρα προστασίας όσον αφορά την κατοικία, τις τοποθεσίες που επισκέπτεται ο δράστης, οχήματα που οδηγεί το θύμα, φωτογραφίες, ένα σύντομο ιστορικό της υπόθεσης και το εγκληματικό προφίλ).

- Επικοινωνία με την γυναίκα, εάν η ίδια το εγκρίνει, και ανάληψη ενεργού, και όχι παθητικού ρόλου στην προστασία της.

- Σχεδιασμός ενός πρωτοκόλλου αστυνομικής δράσης για καταστάσεις κατά τις οποίες το θύμα διαμένει στον ίδιο τόπο με τον δράστη (αστικές περιοχές με μικρό πληθυσμό, χώροι εργασίας, σχολεία, κ.λπ.).

- Εφαρμογή επαναξιολόγησης του βαθμού κινδύνου σε καταστάσεις έμφυλης βίας, κατόπιν αιτήματος εξειδικευμένων κοινωνικών υπηρεσιών που υποστηρίζουν γυναίκες σε τέτοιες καταστάσεις.

- Στις αξιολογήσεις του βαθμού κινδύνου είναι απαραίτητο να συμπεριλαμβάνονται τα παιδιά και τα άτομα που εξαρτώνται από τη γυναίκα που βιώνει καταστάσεις έμφυλης βίας.

- Υποχρεωτικός συντονισμός, μεταξύ των αστυνομικών μονάδων και των παρόχων υγειονομικής περίθαλψης, κατά τη διαδικασία αρωγής των γυναικών θυμάτων, προκειμένου να διασφαλιστεί σταθερή και συνεχής ροή πληροφοριών και να ελαχιστοποιηθούν οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και οι καταστάσεις κινδύνου.

- Για καταστάσεις βίας, στις οποίες εμπλέκονται εξαρτώμενα τέκνα: αξιολόγηση των άμεσων αστικών μέτρων, όπως οι επισκέψεις υπό επίβλεψη, ή σε ειδικά κέντρα, η αναστολή των δικαιωμάτων επίσκεψης και, ακόμη και η σύσταση, προς το αρμόδιο δικαστήριο, ανάκλησης των γονικών δικαιωμάτων.

- Στο τέλος των μέτρων που αφορούν τα παιδιά, θα πρέπει να προβλέπεται η σύσταση ψυχοκοινωνικής έκθεσης αναφορικά με την κατάστασή τους, ώστε να τροποποιηθούν κατάλληλα τα μέτρα και να διασφαλιστούν τα βέλτιστα συμφέροντα των παιδιών.

- Ανάπτυξη συστήματος γραμμής βοήθειας, ή άλλων ειδικών εργαλείων, που θα επιτρέπουν στις γυναίκες να ενημερώνουν ταχέως τους αρμόδιους φορείς επιβολής του νόμου σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τους όρους που επιβάλλονται, δυνάμει των ασφαλιστικών μέτρων, εκ μέρους των δραστών.

- Εφαρμογή, ή βελτίωση, του τεχνικού συστήματος των συσκευών ηλεκτρονικής σήμανσης, με τη συμμετοχή των διοικητικών, πολιτικών και οργανώσεων ασφάλειας, ώστε να προωθηθεί η χρήση τους για την εκτίμηση του «μέσου κινδύνου» και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις για την εκτίμηση «χαμηλού κινδύνου».

- Τα ηλεκτρονικά συστήματα επισήμανσης προκαλούν ελάχιστη ταλαιπωρία σε γυναίκες που χρήζουν προστασίας, ενώ είναι προσιτά και κατανοητά σε όλους.

- Εφαρμογή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, που ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο, και στην οποία μπορούν να έχουν πρόσβαση οι εξειδικευμένες υπηρεσίες περίθαλψης γυναικών, οι εισαγγελικές αρχές, οι αστυνομικές αρχές και τα δικαστικά σώματα. Μια τέτοιου τύπου βάση δεδομένων θα μπορούσε να υποστηρίξει σημαντικά τη συλλογή στατιστικών στοιχείων.

- Όσον αφορά την παραβίαση των ασφαλιστικών μέτρων, εφαρμογή ηλεκτρονικών μηχανισμών που επιτρέπουν την καταγραφή των παραβιάσεων που διαπράττονται από τους δράστες, προκειμένου να ληφθούν μέτρα ποινικών κυρώσεων, όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο, αποτρέποντας, ανά πάσα στιγμή, την εκ νέου θυματοποίηση των γυναικών.

- Εξασφάλιση ενός επαρκούς και σταθερού προϋπολογισμού για συστήματα ηλεκτρονικής σήμανσης.

- Δημιουργία δημόσια διαθέσιμου ενημερωτικού υλικού σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής ασφαλιστικών μέτρων με σαφή, απλό και κατανοητό τρόπο, και διάθεσή του σε πολλές γλώσσες, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, των εξής πληροφοριών:

- Υπό ποιες συνθήκες μπορεί ένα άτομο να λάβει ασφαλιστικά μέτρα

- Με ποιους τρόπους μπορεί ένα άτομο να λάβει ασφαλιστικά μέτρα

- Τοποθεσίες, ή φορείς, όπου μπορεί ένα άτομο να υποβάλλει αίτηση έκδοσης ασφαλιστικών μέτρων

- Ποια μέτρα προστασίας είναι δυνατόν να ληφθούν, τόσο για τις γυναίκες, όσο και για τα παιδιά και άλλα εξαρτώμενα άτομα

- Εφαρμογή μέτρων που έχουν ως αποτέλεσμα την επίτευξη μεγαλύτερης εμπιστοσύνης και εγγύτητας στους φορείς επιβολής του νόμου σε τέτοιες καταστάσεις.

- Προώθηση συμβάσεων μεταξύ κρατικών και τοπικών φορέων, ώστε οι τοπικές αρχές επιβολής του νόμου να καθίστανται υπεύθυνες για την προστασία των γυναικών που βιώνουν τέτοιες καταστάσεις, κατόπιν εκτίμησης του επιπέδου κινδύνου, δεδομένου ότι τοποθετούνται, χωροταξικά, πιο κοντά τους.

- Σύσταση συμβουλίων συντονισμού σε τοπικό επίπεδο, στα οποία συμμετέχουν οι υπεύθυνοι αξιωματικοί για την προστασία των γυναικών, καθώς και οι εξειδικευμένες κοινωνικές υπηρεσίες και άλλοι τοπικοί ανώτεροι υπάλληλοι βασικών υπηρεσιών ιδιαίτερης σημασίας στην περιοχή.

- Σχεδιασμός εξωδικαστικών μηχανισμών που διασφαλίζουν την προστασία των γυναικών που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να υποστούν καταστάσεις έμφυλης βίας, ακόμη και όταν δεν υφίσταται επίσημη καταγγελία.

- Εφαρμογή και επέκταση όλων των μέτρων προστασίας και βελτιστοποίησή τους όσον αφορά όλες τις μορφές έμφυλης βίας.

Οι συστάσεις που παρέχονται στο παρόν κεφάλαιο προάγουν την εξειδικευμένη εκπαίδευση των αστυνομικών αρχών, με σκοπό την ορθή αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας του προβλήματος της έμφυλης βίας, παρέχοντας υπηρεσίες και πόρους που λειτουργούν επί 24ώρου βάσεως, διεξάγοντας συνεντεύξεις που δεν περιορίζονται στα πιο πρόσφατα επεισόδια βίας, σε κατάλληλα διαμορφωμένους χώρους,

πραγματοποιώντας εκτιμήσεις του κινδύνου που λαμβάνουν υπόψη υποκειμενικούς και αντικειμενικούς παράγοντες και εφαρμόζοντας ηλεκτρονικά συστήματα που αποτρέπουν, μεταξύ άλλων, τις παραβιάσεις των εφαρμοζόμενων μέτρων. Τέλος, συνιστάται η ενοποίηση των κατευθυντηρίων γραμμών για την κοινή δράση και ο καθορισμός, δυνάμει των πρωτοκόλλων σχεδιασμού, των τρόπων με τους οποίους οι αστυνομικές αρχές θα πρέπει να διαχειρίζονται τέτοιες περιπτώσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των γυναικών.

Οι δημόσιοι φορείς και τα θεσμικά όργανα και, ιδίως, οι αστυνομικές αρχές, κατέχουν ιδιαίτερη ευθύνη απέναντι στην πρόληψη, προστασία και καταδίκη μίας επιθετικής συμπεριφοράς, που ενισχύεται από ένα καθεστώς διακρίσεων κατά των γυναικών, προκειμένου να παρέχουν αποτελεσματική προστασία.

Παράρτημα – Εθνικοί Ενδιαφερόμενοι Φορείς

- Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Ρουμανίας
- Εθνική Υπηρεσία Ίσων Ευκαιριών Γυναικών και Ανδρών της Ρουμανίας
- Δίκτυο για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών στη Ρουμανία (25 ΜΚΟ)
- Εθνική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων της Βουλγαρίας
- Εισαγγελική Αρχή της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας
- Εθνικό Ινστιτούτο Δικαιοσύνης της Βουλγαρίας
- Υπουργείο Εσωτερικών, Γενική Διεύθυνση Εθνικής Αστυνομικής Αρχής
- Συμμαχία για την Προστασία κατά της Έμφυλης Βίας, αποτελούμενη από 10 κορυφαίες ΜΚΟ
- Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο της Βουλγαρίας
- Υπουργείο Εξωτερικών, Γραφείο Εθνικού Εισηγητή για την Εμπορία Ανθρώπων, Εθνικός Εισηγητής για την Εμπορία Ανθρώπων της Ελλάδας
- Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων - Υπουργείο Εσωτερικών, Ελλάδα
- Πρωτοδικείο Αθηνών
- Ανώτατο Δικαστήριο της Ελλάδας
- Μονομελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών
- Εισαγγελία Αθηνών
- Τμήμα Ασφαλιστικών Μέτρων του Πρωτοδικείου Αθηνών
- Γραφείο Τύπου της Ελληνικής Αστυνομίας της Ελλάδας
- Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.) της Ελλάδας
- Κέντρο Γυναικείων Ερευνών και Μελετών, ΔΙΟΤΙΜΑ, της Ελλάδας
- Action Aid, Ελλάδα
- Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικών Ερευνών (*Istituto Nazionale di Statistica, ISTAT*)
- Υπουργείο Εσωτερικών, Κεντρική Διοίκηση της Αστυνομικής Αρχής (*Direzione centrale della Polizia Criminale*)
- Υπουργείο Εσωτερικών, Τμήμα Δημόσιας Ασφάλειας της Ιταλίας
- Υπουργείο Ίσων Ευκαιριών της Ιταλίας
- Υπουργείο Εσωτερικών της Ισπανίας
- Κρατικό Παρατηρητήριο για τη βία κατά των γυναικών
- Γενικό Συμβούλιο της Ισπανικής δικαστικής αρχής
- Κυβερνητική αντιπροσωπεία για την έμφυλη βία

- Γραφείο Γενικής Εισαγγελίας
- Συνήγορος του Πολίτη της Ισπανίας (Διαμεσολαβητής)
- Βασκικό Ινστιτούτο Γυναικών (Emakunde)
- CEDAW Shadow Platform (Σκιώδης Πλατφόρμα)
- Δίκτυο γυναικών της Λατινικής Αμερικής
- Feminicide.net
- Ίδρυμα Aspacia
- Οργανισμός Sortzen
- ΜΚΟ για την προστασία των γυναικών σε ζώνες συγκρούσεων
- Ισπανική μη-κυβερνητική οργάνωση Medecins du Monde (Γιατροί του Κόσμου)